Tanrı Kılı Kıyısında Ödü

Naval Al Saadavi

bilgi yayınları

2. BASKI

MARENOSTRUM

MARENOSTRUM 9

Dizimizde bu kez, Akdeniz'den Nil'e süzülerek, "Sıfır Noktasındaki Kadın"da tanıştığımız Mısır'ın kadın dünyasının trajik bir başka boyutu ile yüzleşiyoruz. Mısır'ın "asi" kadın yazarlarından Naval El Saadavi, eleştirel görüşleri ile Mısır'da devleti ve varolan İslam'ı sorguladı. Bunun bedelini de ödedi. İşine son verildi, hapsedildi, tehditlerle yüzyüze kaldı, ama ataerkil bir dünyaya ödün vermedi. Ama kendi toplumunun gerçekliğinden de kopmamağa çalıştı. Onun için Mısır kadınlarının yaşadığı trajediler, kolay formüller ve klişeler ile geçiştirilemeyecek ağırlıkta sorunlar oldu hep. İsyancı bir kadının kaleminden, isyancı bir Mısır kadınının öyküsü. Ve tüm kadınların öyküsü...

BELGE YAYINLARI
Marenostrum Dizisi

TANRI NİL KIYISINDA ÖLDÜ

© Naval El Saadavi

Dizgi
Arba

Düzelti
K. Adalı.

Kapak Düzeni
Zehra Şenoğuz

Montaj
Adım Grafik

İç / Kapak Baskı
Güler Ofset

Cilt
Güven Mücellithanesi

Birinci Baskı
1995

İkinci Baskı
Ağustos 1999

BELGE ULUSLARARASI YAYINCILIK
Divanyolu Caddesi Binbirdirek İşhanı No: 15 / 1
Sultanahmet / İstanbul
Tel / Faks: (0212) 517 44 53 / 638 34 58

Naval El Saadavi

TANRI NİL KIYISINDA ÖLDÜ

Türkçesi :
Nesrin Oral

MARENOSTRUM

I

Büyük ahşap kapı yavaşça ve paslı, çok eski bir su dolabı gibi gıcırdayarak açıldığında henüz sabahın kızıllığı ağaçların tepelerinde gezinmiyordu, ne horozlar ötmeye başlamıştı, ne bir köpek havlıyordu, ne de karanlıkta bir eşeğin anırışı duyuluyordu, henüz şeyh Hamzavi'nin sabah namazına çağıran sesi de sessizlikte yankılanmıyordu. Kapıdan uzun boylu, dimdik bir gölge süzüldü ve geniş, düzenli adımlarla ilerlemeye başladı, onu sinik, hantal yürüyüşüyle ikinci bir gölge izliyordu.

Her iki gölge karanlıkta kayboldu ve biraz sonra yukarıda, nehir kıyısında yeniden belirdi. Zakeya'nın zayıf, sapsarı yüzü solgun sabah ışığında iyice seçiliyordu. Dudaklarını sanki artık tek bir sözcük koyuvermemeleri gerekiyormuşcasına sımsıkı kenetlemişti. Kocaman kocaman açılmış iri gözleri öfkeyle ve meydan okuyarak ufka dikilmişti. Manda, sallanan başıyla peşi sıra yürüyordu, cılız ve soluk renkliydi, ama itaat dolu, ruhsuz, yazgısına boyun eğmiş bakışlarıyla iyi yürekli bir görünüşü vardı.

Alacakaranlık nehri hafifçe aydınlatıyor ve küçük dalgalara yaşlı, hüzünlü, durgun bir yüzdeki minik kırışıklıklar görünümünü veriyordu. Su derinliklerinde

duruyormuş gibiydi, zamanın hiç farkedilmeden geçip gidişi ya da karanlık bir gökteki bulutların farkedilmeden kayışı gibi hiç farkedilmeden akıyordu.

Geniş, açık arazide hava da hemen hiç kımıldamıyordu. Ağaçların dalları arasında öylesine hafif geziniyordu ki, sallanmıyorlardı bile, ama yine de yüksek nehir kıyısının incecik, görünmez tozunu bayırdan aşağılara, küçük, kapalı pencereleri ve üzerlerinde kurutulmuş pamuk sapları, gübre ve samandan tezeklerin kat kat dizili durduğu alçak, eğri damlarıyla yanyana sinmiş esmer kerpiç kulübelere dek getiriyordu. Bu tozu tezek yığılı, daracık, eğri büğrü yollardan ve sokaklardan daha da ötelere, yeşil suyun üzerine esmer, pürüzsüz bir deri gibi yayıldığı köyün bitimindeki nehre kadar taşıyordu.

Zakeya mandanın önünde düzenli adımlarla gidişini sürdürüyordu, yürüyüşü ve sabit bakışları solundaki durgun nehir suyu gibi, gecenin bu son anlarındaki herşey gibi hiç değişmemişti. Ama sonra sağındaki kerpiç kulübeler giderek gerilerde kaldı ve onların yerini Nil kıyısına paralel yeşil şeritler gibi tarlalar aldı.

Yeşil ve kahverengiden iki şerit arasında kalçalarının ve bacaklarının kendine özgü ritmik hareketiyle ilerliyordu Zakeya. Başının üzerinde karanlık gece, yayılmakta olan ve bir süre sonra da göz kamaştırıcı, kıpkırmızı ışığa dönüşen sabah kızıllığı karşısında yavaş yavaş geriliyordu. Sonra birden ufukta güneş parladı, ateşten bir disk halinde büyüyerek göğe yükselen minicik bir nokta. Ancak daha gündüz geceyi tümüyle kovalamadan Zakeya tarlasına ulaşmıştı. Mandayı nehrin yanındaki su dolabına bağladı, başından siyah örtüsünü çıkararak yere koydu, kollarını sıvadı ve galebayasının eteklerini belinde düğümledi.

Komşu tarlalardan çapasının düzenli, boğuk darbelerle toprağın derinliklerine saplanışı duyulabiliyordu. Kol kasları fırlıyordu ve beline bağlanmış siyah *galebeya*'nın altında uzun, güçlü bacakları sabah aydınlığında çıplak ve esmer görünüyordu, yüzü hâlâ haşin ve zayıftı, ama artık solgun değildi, çünkü sıcak ve toz, güneş ve temiz hava cildini karartmış ve meşin gibi yapmıştı. Ama bunun altında eski solgunluğu sürüyordu. İki büklüm toprağı çapalıyordu. Bu sırada da yere ya da ayaklarını değil, hâlâ uzaktaki bir noktaya bakıyordu, hâlâ öfkeyle ve meydan okuyarak. Ve çapayı havada savurup var gücüyle toprağa saplarken darbeler bastırılmış bir öfkenin yankısı gibiydi.

Darbeler saat başlarındaki boğuk saat vuruşları gibi düzenli biçimde yankılanıyordu. Zamanı yutuyorlar, saatten saate mekanik olarak toprağa gömülüyorlardı. Yavaşlamıyorlar ve soluk almak ya da ara vermek için durmuyorlardı. Tüm gün boyunca komşu tarlalarda yankılandılar, adeta insanlık dışı, acımasız, insanı ürküten öfkeli bir güçle. Hatta erkeklerin yemek yemek ve bir saat dinlenmek için çalışmayı bıraktıkları öğle vaktinde bile onun çapa darbeleri aralıksız sürdü. Öküz dönüp durmayı, su dolabı gıcırdamayı bir süre için kestiğinde bile çapası tekrar tekrar havada savruluyor, gökten yere iniyor ve yerden göğe çıkıyordu.

Güneş gökte yavaş yavaş yükseliyordu. Disk rüzgarı durduran, ağaçların belini büken ve herşeyi kavuran ateşten bir topa dönüşüyordu. Kıpkızıl ateş Zakeya'nın yüzünden ve bedeninden süzülen ve toprağa damlayan terin dışında herşeyi boğacak, yakacak ve kurutacakmış gibiydi. Terin altında yüzü boyundurukta duran mandanınki gibi kül rengiydi.

Saatler geçip gitti. Artık güneş yeniden yavaş yavaş

yere eğiliyordu. Ortalığı eskisi kadar kavurmuyordu. Şiddetli sıcak azaldı, hava titremeye başladı ve Nil'den tatlı bir esinti getirdi. Ağaçların tepeleri rüzgarda bitkin ve isteksizce eğildiler. Gökyüzü yeniden göz kamaştıran, kıpkırmızı ışığa batmıştı, bu da yerini yavaş yavaş alacakaranlığın hüzünlü grisine terketti. Zekaya'nın yüzündeki ter kurudu ve ardında sönen ateşin üzerindeki kül gibi bir toz tabakası bıraktı. Kadın çapayı yere attı ve uzandı. Gece yarısı birden uyanan biri gibi hızla çevresine bakındı, sonra sıvalı kollarını indirdi. Düğümlenmiş eteklerini çözdü ve uzun, siyah giysisini indirdi. Örtüsünü başına bağladı, sonra tarladan kumlu yola yürüdü. Ve az sonra yine ardında hantal manda, düzenli adımlarla aynı yolu gerisin geriye yürüyen koyu bir gölgeydi. Şimdi yeşil tarlalar solunda, Nil'in boz suları ise sağındaydı. Uzakta ağaçlar grileşen göğün önünde narin, siyah siluetlere dönüşüyorlardı. Kıpkırmızı güneş batıda yerin altına süzülmüş, alacakaranlıkla mücadeleyi bırakmıştı.

İki gölge kıyıdaki kumlu yol boyunca yavaş yavaş yürüyordu. Değişmemişlerdi: uzun boyu, saldırıya hazırmışcasına dikilmiş başıyla birincisi; başı önünde, hantal ve tükenmiş olan ikincisi. Giderek kararan gecede iki suskun gölge. Onları kuşatan sonsuz enginlikte hiçbir şey kımıldamıyordu, ne bir hışırtı, ne bir inleme, ne de bir bağırış, tek bir sözcük bile duyulmuyordu. Karşı kıyıdaki tarlaları, Nil'in sularını, üzerindeki göğü ve yeryüzündeki herşeyi örten gecenin suskunluğundan başka hiçbir şey.

Tarlaları arkalarında bıraktılar ve önlerinde engin, tozlu ovaya kaymaktan korkuyor ve korunma ve yardım arıyormuşcasına nehir kıyısında yanyana sinmiş küçük, karanlık, silik gölgeler gibi kulübeler belirdi.

İki gölge bayırdan aşağı indi ve daracık, eğri büğrü

sokaklarda gözden kayboldu, kulübeleri geçip, Zakeya'nın güçlü eliyle ittiği ve boğuk bir gıcırtıyla açılan büyük ahşap kapının önünde durdular. Kadın mandayı çekti, ipi bıraktı. Hayvan kapıdan geçip ahıra yollandı. Zakeya bir an onun ardından baktı, sonra kulübesinin kapısına çömelerek sırtını duvara yasladı ve açık ahşap kapıya ve ardında uzanan sokağa bakmaya başladı.

Hiç kımıldamadan öylece oturuyordu, gözleri bir şeye takılmış gibi karanlığa dikilmişti. Belki dikkatini yalnızca evinin önündeki bir gübre yığını çekmişti, belki duvarın dibine tuvaletini yapmış olan bir çocuğun dışkısı, belki de ölü bir böceğin üzerine çullanan karınca sürüsü ya da sokağın öbür yanındaki büyük kapının siyah demirlerinden biri.

Karanlık her yanı kaplamıştı, göz gözü görmüyordu, ama Zakeya ansızın başında keskin bir ağrı hissedene dek gözlerini dikip geceye bakmayı sürdürdü. Başındaki örtüyü sıkıca bağladı, bu kez de ağrı midesine atladı. El yordamıyla haftalık yiyeceğini sakladığı yayvan sepeti aradı. Sepeti yanına çekti, o zamana dek sımsıkı kenetlediği ağzını açtı ve biraz kuru ekmek, kurumuş peynir ve hıyar turşusu yedi.

Bitkin bir halde gözlerini kapadı. Başı dizlerine dayalı arada bir kuş uykusuna dalıyordu. Karanlık öylesine koyulaşmıştı ki, gözlerini dört açsa da birşey göremezdi. Kafravi büyük ahşap kapıdan içeri süzüldü ve gelip yanına oturdu. Zakeya'ya doğru yürürken kadın ondan yana bakmıştı, o da onun kendisini farkettiğini sanmıştı. Oysa uykusu tümüyle açılmış olmasına karşın, kadın karşısında bugünkü adamı görmüyordu. Kafravi gözlerinin önünde ufalmış, küçük bir oğlan olmuştu ve şimdi onu kulübenin önündeki tozlu avluda yerde süründüğü ve ağzını açmış soluk almaya çalıştığı zamanki gibi, bir ço-

cuğun gözleriyle görüyordu. Gözlerine, ağzına, burnuna toz doluyor. Oturuyor ve küçücük yumruklarıyla gözlerini ovmaya başlıyor, ama kısa bir süre sonra, öylece oturup dört bir yanına bakınıyor ve birden dört kara nalın üzerine geldiğini görüyor, biri tüm gücüyle üzerine düşecek koca bir çekiç gibi tehditle başının üzerinde salınıyor. Bedenini bir titreme sarıyor ve çığlığı basıyor. İki güçlü kol onu kavrıyor ve yerden kaldırıyor. Annesinin kolları, sıcak göğsü ve kokusu onu yatıştırıyor ve bağırmayı kesiyor.

Belleğinde annesinin yüz hatları silikleşmişti. Yalnızca kokusu hala burnundaydı. Bu ekmek hamuru ve maya kokusunu andırıyordu. Bu kokuyu duyduğunda yoğun bir mutluluk duygusuna kapılır ve her zaman sert ve soğuk görünen yüzü bir an için yumuşar ve sevecenlik kazanırdı.

Yürümeye başladığında Kafravi ile tarlaya gitmesine izin verilmişti. O bir iple mandayı peşi sıra çeker, kendisi de gübre yüklü eşekle artlarından giderdi.Tüm yol boyunca ağabeyi hiç konuşmazdı. Onun sesini ancak mandayı ya da eşeği dehlediğinde duyardı.

Babasını tarlada dururken anımsıyordu, ama yüzü silinmişti. Gözlerinin önünde yalnızca çıkık dizkapaklarıyla bir çift uzun, cıpcılız bacak, bele bağlanmış bir *galabeya*, güçlü ellerinde düzenli biçimde havada savrulan ve yere inen büyük bir çapa beliriyordu ve su dolabının kafasında uğuldayan boğuk gıcırtı ve iniltilerini duyuyordu. Dolap birden dönmeyi kestiğinde, mandanın yanına gider ve onu dürterdi, ama hayvan yerinden kımıldamazdı. Hareketsiz, kara başıyla öylece durur ve kara gözlerini kendisine dikerdi.

Tam Zakeya hayvanı yeniden dürtecekken

karşısında mandanın değil, Kafravi'nin olduğunu farketti. Kafravi ona benzerdi, onunki gibi keskin yüz hatları, iri, öfke dolu siyah gözleri vardı, ancak Kafravi'nin bakışlarında boyun eğmişlik vardı ve öfkeye çaresizlik karışıyordu.

Adam sırtını kerpiç duvara dayamış, kenetlenmiş dudaklarıyla yanında oturuyordu ve bakışları karanlık sokağa dikilmişti, sokağın karşı tarafındaki yüksek demir kapının parmaklıklarını delip geçiyordu. Zakeya'ya döndü, dudakları aralandı ve boğuk bir sesle fısıldadı:

"Kız kayboldu, Zakeya. Gitti."

"Gitti mi?" diye sordu kadın acıyla.

"Evet, gitti. Onu köyde hiçbir yerde bulamıyorum."

Çaresizlik içindeydi. Zakeya ona iri siyah gözleriyle baktı. Adam bakışlarını kaçırmadı, ancak gözlerinde derin bir umutsuzluk vardı.

"Nefissa'yı tüm Kafr El Teen'de aradım, Zakeya" dedi. "Sanki yer yarıldı, içine girdi. Bir daha hiç geri dönmeyecek."

Başını ellerine dayadı ve dokunsan ağlayacak bir halde "Gitti Zakeya. Hay Allahım" dedi.

Zakeya ona bakmayı bırakıp sokağı seyretmeye başladı, sonra mekanik, üzgün bir sesle fısıldadı: "Onu yitirdik, Celal'i yitirdiğimiz gibi."

Kafravi başını kaldırdı ve fısıldadı: "Celal yitik değil, Zakeya. Yakında sana dönecek."

"Her gün böyle diyorsun Kafravi. Celal'in öldüğünü biliyorsun ve beni ölmediğine inandırmaya çalışıyorsun."

"Kimse bize öldüğünü söylemedi."

"Onca kişi öldü, niye o da ölmüş olmasın ki?"

"Ama çok da dönen oldu. Sabırlı ol ve onu bize sağ salim geri yollaması için Allaha dua et."

"Ne çok dua ettim, ne çok." dedi Zakeya, boğuk bir sesle.

"Dua etmeye devam et, Zakeya. Onun ve Nefissa'nın sağ salim bize dönmeleri için Allah'a dua et. Nereye gitmiş olabilir ki bu kız? Nereye?"

Birden acı içindeki iki insanın sesleri kesildi. Derin bir suskunluğa gömüldüler, karanlığın onları saran kalın örtüsünden daha ağır bir suskunluğa. Gözlerini uçsuz bucaksız geceye dikmişlerdi, ikisi de kımıldamıyordu. Karanlığa saklanmış kerpiç kulübeler gibi hareketsiz, yanyana oturup kaldılar.

II

Yüksek demir kapı yavaş yavaş açıldı ve Kafr El Teen'in muhtarı dışarı çıktı. Uzun boyluydu, geniş, kaslı omuzları ve ablak, köşeli denebilecek bir yüzü vardı. Üst yarısını annesinden almıştı: yumuşak, ipeksi saçlar ve geniş, çıkık bir alnın altında koyu mavi gözler. Alt yarısı ise ülkenin güneyindeki üst tabakadan gelen babasına benziyordu: İri bir burunun altında gür siyah bıyıklar, şehvetten çok hırs belirten yumuşak, dolgun dudaklar. Bakışları emir vermeye alışkın bir İngiliz centilmeninin küstah, kibirli bakışlarıydı. Sesi yukarı Mısır köylülerininki gibi pürüzlü ve boğuktu, ancak bu seste yumuşaklık ve çekingenlik seziliyordu ve Mısır ve Hindistan gibi eski sömürgelerde yıllarca ezilmiş ve yıldırılmış erkeklerin seslerinde hissedilebilen saldırganlık yoktu.

Koyu renk, yere kadar uzanan bir harmaniye sarınmış yavaş adımlarla önden gidiyordu, köyün polis şefi ve caminin imamı onu izliyorlardı. Sokağın öbür yanında karanlıkta çömelmiş oturan iki gölgeyi gördüler. Yüzlerini seçemiyorlardı, ancak üç adam da bunların Kafravi ve kızkardeşi Zakeya olduğunu biliyorlardı, çünkü tek bir sözcük bile konuşmadan saatlerce yanyana oturmak bunların adetiydi. Eğer ortalıkta yalnızca birgölge varsa bu, Kafravi tarlada kalmış ve gün doğana dek çalışacak demekti.

Günün bu saatinde her zamanki gibi akşam namazı için yakındaki camiye gidiyorlardı. Ardından da ya muhtarın evinde Nil'in üzerindeki terasta otururlar ya da köyün berberi Hacı İsmail'in dükkanına uzanırlardı. Orada otur, sigara içip sohbet ederler ve nargilenin uzun bambu

kamışından nöbetleşe birer nefes çekerlerdi.'

Ama bu kez muhtar nargile içmek istemedi. Yan cebinden bir puro çıkardı, ucunu ısırıp kopardı, bir kibritle yakarak içmeye başladı, diğerleri ise onu seyrediyorlardı. Hacı İsmail muhtarın çatık kaşlarından onun hiç de keyifli olmadığını anladı. Bu yüzden dükkanın içlerinde kayboldu ve az sonra geri döndü, muhtarın yanına sokuldu ve avucuna bir parça esrar koymak istedi, ama muhtar onu itti ve "Yok, bu akşam istemem", dedi.

"Neden, efendi hazretleri?" diye sordu Hacı İsmail.

"Haberleri duymadın mı?"

"Hangi haberleri, efendi hazretleri?"

"Hükümetle ilgili haberleri."

"Hangi hükümet, efendi hazretleri?"

"Hacı İsmail! Kaç tane hükümetimiz olduğunu sanıyorsun?"

"Bir sürü."

"Saçmalama! Tek bir hükümetimiz var, sen de bunu çok iyi biliyorsun!"

"Hangi hükümeti kastediyorsun, efendi hazretleri, Kahire'deki hükümeti mi, yoksa Kafr El Teen'deki hükümeti mi?"

"Kahire'deki hükümeti elbette."

"Peki ondan bize ne?"

Polis şefi kahkahayı bastı ve "Bizim de pekala bir hükümet olduğumuzu kim yadsıyabilir ki?" dedi.

Şeyh Hamzavi de gülmeye başladı. Yayık ağzından tütünden sararmış dişleri fırlıyor ve sinirli sinirli parmakları arasında kaydırdığı sarı taneli tespihi oraya buraya sallanıyordu.

Ancak muhtar kahkahalara katılmadı. Kalın dudak-

ları puroyu sımsımık kavramıştı ve mavi gözleri uzaklara, Nil'in upuzun yatağından ve karanlıkta artık görünmez olmuş, işlenmiş tarlaların sonsuz enginliğinden ötelere bakıyordu. Kafasında bu tarlaların Kafr El Teen ve El Ravla köyleri arasında uzanıp gidişlerini canlandırıyordu. Yaz aylarında annesiyle yöreye gezmeye geldiğinde günün birinde Kafr El Teen'e yerleşeceği hiç aklına gelmemişti. Kahire'nin kent yaşamını, koyu asfalt caddelerindeki lamba ışıklarını seviyordu. Nil kıyısındaki gazinoların akıp giden suya vuran rengarenk ışıklarını. Masalarda oturarak yenip içilen, kadınların dansedişini seyrettiği ve parfümlerini ve hoş kahkahalarını içine çektiği tıka basa dolu gece kulüplerini.

O zamanlar henüz üniversiteye gidiyordu. Ancak ağabeyinin tersine derslerden ve konferans salonlarından nefret ediyordu, eğitim ve gelecekle ilgili gevezeliklerden de. Ve en çok da ağabeyinin politika ve partilerle ilgili görüşlerini açıklamasından nefret ediyordu.

Öylece suskun suskun otururken birden Hacı İsmail'in aklına sabah gazetesini dükkandaki tahta masanın üzerinde terazinin yanında unutmuş olduğu geldi. Yeniden içeri girdi ve elinde bükülü gazeteyle döndü. Gazeteyi açtı ve gaz lambasının ışığında manşetleri okumaya başladı, o anda birinci sayfanın ortasında hemen göze çarpan resmi gördü. Yüz ona tanıdık geliyordu, bunun muhtarın ağabeyi olduğunu derhal anladı. Resmin altındaki küçük harflerle basılmış yazıyı okumaya çalıştı, okuyamadı. Duraksadı, sonra muhtara yanaştı ve olabildiğince alçak bir sesle kulağına fısıldadi: "Sözünü ettiğin haberlerin ağabeyinle bir ilgisi var mı?"

Kısa bir suskunluktan sonra muhtar soruya olumlu yanıt verdi.

Hacı İsmail'in ikinci sorusu kaygılı bir tondaydı: "Başına kötü bir şey mi geldi?"

Soruyu yanıtlarken muhtarın sesinden gurur okunuyordu: "Hayır, tam tersine."

Hacı İsmail öylesine heyecanlanmıştı ki, kendisini tutamadı. "Yani daha yüksek bir göreve geldiğini mi söylemek istiyorsun, efendi hazretleri?"

Muhtar havaya kalın bir duman bulutu savurdu. "Evet, Hacı İsmail, aynen öyle."

Hacı İsmail sevinçle ellerini çırptı, çevresindekilere baktı ve "arkadaşlar, bunu şerbetle kutlamalıyız", dedi.

Dükkanın önünde oturan adamları bir heyecan dalgası sardı. Gazete elden ele geçiyordu. Hacı İsmail kalktı ve bir şişe şerbetle bardakları getirdi.

Oysa muhtar düşüncelere dalmıştı. Ağabeyinin fotoğrafını gazetede farkettiğinde kendisini neden bu denli yetersiz ve karamsar hissetiğini gün boyu kendi kendine sorup durmuştu. Bu duyguyu iyi tanıyordu. Buna her zaman ağzında acı bir tat eşlik ederdi, ardından gırtlağı kurur, sonra göğsü yanmaya başlardı, sonunda da midesine keskin ama belirsiz bir ağrı saplanırdı.

Bu duygu ilk kez küçük bir çocukken yakasına yapışmıştı. Banyoya koşup kustuğunu anımsıyordu. Ardından lavabonun üzerindeki aynada yüzünü incelemişti. Sapsarı kesilmişti, dudaklarının rengi uçmuş, gözlerinin feri sönmüştü. Yazgıya boyun eğmiş, ilgisiz ve bomboş bakıyorlardı, sanki gözlerine bir perde inmiş ve tüm canlılıklarını söndürmüştü.

Ağzında kalan acı tattan kurtulmak için ağzını çalkalamıştı. Yeniden başını kaldırıp aynaya baktığında karşısında beliren kardeşinin yüzüydü. Onun pembe yanaklarını, muzaffer bakışlarını seyretmişti. Kulak-

larında o çok iyi bildiği sevinçli ses çınlıyordu: "El attığım herşeyi başarırım. Oysa sen hep başarısız biri oldun."

Aynadan sakin sakin kendisine gülümseyen yüze tükürmüştü. Sonra da boynunu uzatmış, omuzlarını dikleştirmiş ve yüksek sesle kendi kendine "Ben senden bin kat daha iyiyim", demişti.

Onu banyodan çıkarken gören ikisinden daha başarılısının o olduğu izlenimine kapılırdı. Dudakları yeniden pembeleşmişti, gözleri parlıyordu. Ağzındaki acı tat kaybolmuştu ve şamatayla koşturur, koltuğuna oturmuş örgü ören annesinin yününü aşırıp yumağı açmaya çalışırken neşeli kahkahası tüm evde çınlıyordu. Sonra annesinin kibirle bakan mavi gözleri birden öfkeyle parlamış ve İngiliz aksanıyla sert bir dille belirttiği yargısı gururunu kırmıştı: "Ağabeyin senden çok daha iyi." Bazen örgüsünü bırakır, yanındaki masada duran gazeteye uzanır, parmağıyla iç sayfadaki küçük harflerle basılmış bir ismi göstererek, "Ağabeyin sınavında büyük başarı gösterdi, oysa sen..." derdi.

O zaman birden gülmeyi bırakırdı, sanki biri gırtlağına sarılacak ve kendisini boğacakmış gibi olurdu, tekrar tekrar yutkunur ve yanıt veremezdi. Ve yine birden gerçekten mutlu olmadığının, neşesinin yapmacık olduğunun bilincine varırdı. Ağabeyinden üstün olduğu duygusu bir aldatmacaydı. Bu gerçek öylesine eziciydi ki, iliklerine işliyordu. Buz gibi, yapışkan bir terle cildinin her bir gözeneğinden fışkırır gibiydi. Ağzına burnuna dolar ve o acı tadı yeniden hissetmesine yol açardı, göğsüne çöreklenir ve midesine vururdu. Yine banyoya koşar, içinde kusacak bir şey kalmıyana dek kusardı.

Hacı İsmail muhtarın aşağılamayla yere

tükürdüğünü, sırtını dikleştirdiğini, başını dikerek kibirli bakışlarıyla kendilerini süzdüğünü farkettiğinde ikinci bardak şerbetini yudumluyordu. Sanki muhtar "Benimle karşılaştırıldığınızda beş para etmezsiniz. Ben soylu bir aileden geliyorum. Annem İngiliz ve ağabeyim bu ülkeyi yönetenler arasında" demek istiyordu.

Hacı İsmail peykesinde büzüldü, ufalmak ve muhtarın bakışlarından kurtulmak ister gibiydi. Onunla şakalaşmaya, ona en yeni öyküleri anlatmaya niyetlendi, ama çabucak caydı. Bakışları sürekli olarak muhtarın ağabeyini kibirli bakışlarla ülkenin en önemli adımlarıyla birlikte gösteren fotoğrafla çürük, tozlu raflarında birkaç paslı konserve kutusunun durduğu kendi küçük dükkanı arasında gidip geliyordu. Bu karşılaştırmanın etkisinden sıyrılmak istiyordu, ama bu kez de bakışları muhtarın pahalı harmanisine takıldı ve eli kendi *galabeya*sının kaba kumaşına gitti.

Hacı İsmail şerbet bardağını ağzına götürüp hintyağı içer gibi bir dikişte boşaltırken muhtar onu izliyordu. Kahkahayı bastı ve neşeyle onun bacağına vurarak "Siz köylüler şerbeti bizim ilaç yutuşumuz gibi içiyorsunuz", dedi.

Hacı İsmail muhtarın kendisiyle teklifsizce şakalaştığını görünce daha bir kaç dakika önce pençesinde kıvrandığı değersiz ve önemsiz olma duygusu uçup gitti. Muhtar gerçekten de kendisiyle şakalaşıyordu ve bu, yeniden kendine güvenmesi, aralarındaki toplumsal uçurumun küçüldüğüne inanması için yeterli neden değil miydi? Koltukları kabardı. Artık o da gülebilir ve muhtarı neşelendirmek için sohbeti onun bıraktığı yerden sürdürebilirdi.

"Biz köylüler şerbetin tadını ilacın acılığından

ayırmayı bilmeyiz", dedi şen şakrak bir sesle.

Muhtar hemen yanıt vermedi, sanki Hacı İsmail'in sözleri üzerinde durup düşünmek istiyordu. Hacı İsmail ise yeniden huzursuzluğa kapılmıştı, sözleri kulaklarında çınlıyordu. Ya muhtar kendisini yanlış anladıysa?

"Efendi hazretleri, köylünün ağzında herşeyin tadı acıdır demek istemiştim", diye ekledi durumu düzeltmek için telaşla.

Muhtar ısrarla susmayı sürdürüyordu. Mutlaka yanlış bir şey yapmıştı, Hacı İsmail artık sözleriyle çok ileri gittiğinden emindi. Muhtar bunları köylülerin ağır yaşamına bir ima olarak alabilirdi, oysa o elbette bunu kastetmemişti. Ve bu da onu Hacı İsmail'in hükümetin köylülerin refahı ve haklarının korunması konusundaki duyarlılığının salt göstermelik olduğunu düşündüğü biçiminde çok daha tehlikeli bir değerlendirmeye yöneltebilirdi. Ve Kafr El Teen'in muhtarı olarak hükümeti temsil ettiğine göre buradan, yetkili memur olarak makamını köylüleri sömürmek için kullandığı ve onlardan sızdırdığı parayı masraflı yaşantısı ve yemek, tütün, şarap ve kadınlar konusundaki garip zevkleri için harcadığı biçiminde bir yoruma da gidebilirdi.

Hacı İsmail iyice sersemlemişti. Aptallığına lanetler yağdırıyordu, yağmurdan kaçayım derken doluya tutulmuştu. En iyisi olabildiğince sinip beklemekti. Ama tam o anda nehre bakan muhtarın gözlerinde bir ışıldama gördü. Döndü, onun dikkatini neyin çektiğini anlamak istiyordu. Yukarıda, kıyıda başının üzerinde bir su testisi taşıyan boylu boslu bir kız yürüyordu. Kıvrak bir yürüyüşü vardı, iri kara gözleri gururla dosdoğru bakıyordu ve ona Kafravi'nin ailesindeki kadınları anımsatıyordu.

Muhtar Hacı İsmail'e eğilerek "Kız Nefissa'yı andırıyor", dedi.

Hacı İsmail çabucak yanıt verdi: "Nefissa'nın kızkardeşi."

"Nefissa'nın bir kızkardeşi olduğunu hiç bilmiyordum."

Hacı İsmail muhtarın kafasında neler döndüğünü biliyordu ve ona yaltaklanmak için "Biri diğerinden güzel", dedi.

Muhtar ona göz kırptı ve alçak sesle gülerek "Ama her zaman en genci en çekicisidir", dedi.

Hacı İsmail kahkahayı bastı ve derin bir soluk aldı. Keyfi yerine gelmiş ve az öncesine kadar üzerine çökmüş olan karamsarlık uçup gitmişti. Artık muhtarın kardeşi hükümet üyesi olduğu için kendisine karşı tutumunu değiştirmeyeceğinden emindi. Kendisiyle dengiymiş gibi şakalaşmıyor muydu? Kendisine bir dost gibi içini açmıyor muydu?

Göz kırparak yatıştırıcı bir sesle muhtarın kulağına fısıldadı: "Haklısın, efendi hazretleri, her zaman insanın iştahını en çok genç olan kabartır."

Muhtar sustu. Gözlerini dikmiş, kıyı boyunca yürüyen Zeynep'in uzun boylu, sülün gibi bedenini izliyordu. Kızın sıkı, yuvarlak kalçaları uzun *galabeya*nın altından beliriyordu. Dik göğüsleri her adımda sallanıyordu. Eteğinin altından iki pembe, yuvarlak topuk görünüyordu.

Muhtar dönerek polis şefine yöneldi: "Kafravi'nin bunca kızı nasıl beslediğine bir türlü aklım ermiyor. Şuna baksana, her yanından sağlık fışkırıyor."

Polis şefi yüksek sesle ve kesik kesik güldü, bu sırada da epeyce hava yuttu. Deminden beri muhtarın kendisin-

den yüz çevirdiğini sanarak gizliden gizliye kıvranıp durmuştu. Sürekli Hacı İsmail'le konuşmuştu. Ama şimdi farklıydı. Birden havasının değiştiğini hissetti ve yeniden neşelendi.

"Mutlaka öbürlerinden çalıyordur. Onu deliğe tıkmak için bir sözün yeter."

Çalımla doğruldu ve koluyla gösterişli bir hareket yaptı. Sonra da yardımcısını yanına çağırıyormuş gibi seslendi: "Oğlum, hemen kelepçe ve zincirleri getir!"

Bu küçük komediden çok hoşlanan muhtar kahkahayı koyuverdi, yanında oturan üç adam da ona uydu. Şeyh Hamzavi bile kendisini büyük bir tutkuyla içtiği nargileyi ağzından çıkarıp diğerlerinden daha yüksek sesle gülmek zorunda hissetti.

"Yok, Şeyh Zahran, Kafravi hırsız değildir."

Şeyh Hamzavi'ye göre artık söze karışmasının zamanı gelmişti, hem de Hazreti Muhammed'in Kuranı kerimden sözlerini yinelermişcesine kesin bir üslupla.

"Tüm köylüler hırsızdır. Hırsızlık onların kanında vardır. Masum ve aptalmış gibi yaparlar ve Allah'ın huzurunda ona isyan etmek akıllarına bile gelmezmiş gibi secde ederler, ama özde imansız, aşağılık, günahkar kâfirlerdir. Adam camide arkamda yerlere kapanır, ama daha dışarıya çıkıp tarlaya gider gitmez gözünü bile kırpmadan ya komşusundan birşeyler çalar ya da mandasını zehirler."

Bir an durdu ve muhtarın yüzünü gözledi. Sözlerinin iyi karşılandığından emin olduktan sonra devam etti:

"Hatta cinayet bile işleyebilir ya da ırza geçebilir."

Polis şefi yeni çizmelerini gösterir ve aynı zamanda da Şeyh Hamzavi'nin kendisine ait bir alana girmeye kalkıştığını ima edercesine bacak bacak üstüne atarak

*galabeya*sını biraz yukarı çekti.

"Cinayet ve tecavüz söz konusu olduğunda polis şefinin de diyecek bir sözü vardır, ama..." Yaltakçı bir gülümsemeyle muhtara döndü: "Bunca şey bildiğine göre söylesene efendi hazretleri, Kahire'deki insanlar da aynı Kafr El Teen'dekiler gibi mi?"

Şeyh Hamzavi araya girdi: "Günümüzde insanlar her yerde ahlak düşkünü, Şeyh Zahran. Gerçek İslamı ya da Allah'dan korkan bir Müslümanı aramak boşuna, bunlar artık kalmadı."

Muhtarın yüzündeki ters ifadeyi farketti ve alelacele ekledi: " Efendi hazretleri, muhtar gibi asil bir soydan gelen üst tabakadan kişiler elbette bunun dışındadır."

Var gücüyle savını destekleyebileceği bir ayet aradı, ancak aşırı nargile içmekten kafası sersemlemişti. Ama istifini bozmadı ve iki yüzlülükle kendisi birşeyler uydurdu: "Allah senden bir adamın soyunu sopunu araştırmanı ister, çünkü kökleri her zaman ters bir yoldan ruhuna ulaşacaktır."

Muhtar caminin imamına somurtarak baktı. Neden bu adam sohbeti Zeynep'in pembe topuklarından saptırıp din ve iman gibi böylesine ciddi bir konu ortaya atmıştı? Hacı İsmail'e gülümsedi: "Köyümüzün sağlık adamı olarak söylesene, nasıl oluyor da Kafravi gibi kara derili bir iblisden kaymak gibi bembeyaz kızlar ürüyor?"

Şeyh Hamzavi yeniden söze karıştı, çünkü muhtarın hâlâ kafasını kurcalayan bakışını belleğinden silmek istiyordu. İlahi okur gibi söylendi: "Ve Allah imanlı bir adamın belinden ahlaksız bir döl yaratır."

"Düşüncelerini bana açıklamak zorunda değilsin, Hacı İsmail", dedi Şeyh Hamzavi'nin araya girişini duymazlıktan gelen muhtar.

Köy berberi muhtarın kendisine "sağlık adamı" demesini aklından çıkaramıyordu. Sanki ona tıpta doktorluk ünvanı verilmişti ve yörenin doktorlarıyla bir tutuluyordu. Doğruldu ve yarı kapalı gözlerle önüne baktı. Yaşamın gizlerine varmış ve çok bilgili bir bilim adamı çehresi takındı.

"Vallahi, efendi hazretleri, bunu ancak Allah bilir ya, kıza hamileyken Nefissa'nın annesinin canı kaymak çekmiş olmalı. Ya da belki onu ak bir cin çarpmıştır!"

Muhtar kahkahadan kırılıyordu. Başını arkaya atarak uzun uzun güldü, sonra yardımına koşacak birini arıyormuş gibi polis şefine döndü. O da yeniden ayağa fırlıyarak az önceki gibi gösterişli tavırla geceye seslendi:

"Oğlum, hemen kelepçe ve zincirleri getir. Haydi iblisi yakala oğlum ve kelepçeleri tak." Sonra da *galabeyasının* yakasına tükürerek fısıldadı: "Sözlerimiz gücüne gitmesin, yüce Allahım."

Hepsi gülmeye başladı ve en yüksek sesle de muhtarla arasındaki buzları çözmek için kendisini özellikle çaba harcamak zorunda hisseden Şeyh Hamzavi gülüyordu. Ona doğru uzanarak kulağına fısıldadı: "Kafravi'nin ailesindeki kadınların gözlerini dört açtıklarını ve epeyce de küstah olduklarını herkes bilir, efendi hazretleri."

Muhtar kıs kıs güldü. "Yalnızca gözleri mi açık, şeyh Hamzavi?" diye sordu yarı ciddi.

Yeniden kahkahalarla gülmeye başladılar. Kahkahaları yavaş yavaş nehrin kımıltısız sularına doğru sürükleniyordu ve bu kez adamlar içine düştükleri karamsarlık ve hüzünden sonunda sıyrılmışçasına kaygısızca çınlıyordu. Muhtar bile kendisini daha iyi hissediyordu. Gazetede ağabeyinin fotoğrafını gördüğünde üzerine

çöken küskünlükten kurtulmuştu. Artık oyalanmak ve sohbet etmekten başka birşey istemiyordu. Ağzını açarak esnedi, bu sırada tilki ya da kurt dişlerine benzeyen uzun, beyaz dişleri göründü. İtiraz kabul etmeyen bir ses tonuyla "Haydi, gidelim!" dedi.

Ayağa kalktı, aynı anda diğer üç adam da ayağa fırlamıştı.

III

Kız nehir kıyısına inen bayırdaki hendeğe taş ve çakıl yığdı, üzerini kumla örttü ve yüzeyini elleriyle düzeltti. Sonra sırtını bir dut ağacına yaslıyarak oturdu. Toprak yanan tenini serinletti. Ağaçtan sızlayan sırtına nem süzülüyormuş gibiydi. Alnını ve yanaklarını ağacın gövdesine bastırdı ve kupkuru diliyle dışarı sızan özsuyu yaladı.

Nemli ağaç gövdesi belleğinde eski bir anıyı, bildik bir duyguyu canlandırdı. Sıcak, ıslak bir meme başından ağzına süt akarmış gibi oldu. Alnından burnuna bir ter damlası düştü. Bunu koluyla sildi, sonra gözlerini ovaladı, ancak gözleri kuruydu. "Allah sana rahmet eylesin, anacığım."

Başını kaldırıp gökyüzüne baktı ve sabah ışığı iri siyah gözlerine doldu. Başını asla eğmezdi, yürürken bile hiç yere bakmazdı. Halası Zakeya gibi bakışları gururlu ve öfkeliydi, ancak gözlerinde meydan okuma yoktu, korkuyla bulutlanmış gibiydiler ve kız dalgın görünüyordu. Bakışları uçsuz bucaksız gökyüzünde dolanıyor, derinliklere dalıyordu. Çok uzaklarda ufku gördü, gökle yerin buluştuğu koyu bir çizgi. Ardında yavaş yavaş güneş yükseliyor ve ışığını yeryüzüne saçıyordu. Bedeninden bir ürperti geçti. Bunun nedeni etkisini hâlâ sürdüren gece serinliği miydi yoksa gelecekten korku mu? Bilemiyordu. Yüzünü ışıktan korumak için başörtüsüyle örttü. Gözlerinin önünde nehir her zamanki gibiydi ve kıyıları uçsuz bucaksız uzanıp gidiyordu. Ardına baktı, gördüğü önünde uzanıp gidenden farklı değildi. Köyü bu sonsuz enginliğin bir yerindeydi. Ve sanki geri dönmüş ya da ora-

dan hiç ayrılmamış gibi Zakeya halasının bitişiğindeki kerpiç kulübesini, sokağın karşı yanındaki büyük evi meraklı ve eleştiren bakışlardan gizleyen büyük, demir parmaklıklı kapıyı anımsadı.

Küçükken tozlu sokakta emeklerdi ve başını kaldırdığında demir parmaklıkların uzun siyah bacaklar gibi yavaş yavaş üzerine geldiğini görürdü, bunlar ona ağırlıklarıyla kendisini ezeceklermiş gibi gelirdi. Korkuyla çığlığı basardı, hemen iki güçlü kol onu kavrar ve kaldırırdı. Yüzünü hamur ve maya kokan, çok iyi tanıdığı sert, siyah giysiye gömerdi. Göğsüne sokulduğunda annesi ağzına tatlı, yumuşacık, olgun bir dut verirdi. Ve ağzını çok sevdiği bir tatla dolduran meyvayla birlikte gözyaşlarını da yutardı.

Demir parmaklıklar oldu bitti içine korku salardı. Yetişkinler demir parmaklıklı kapıdan sıkça söz ederler, ancak ona hiç yaklaşmazlardı ve önünden geçmek zorunda kaldıklarında belli etmeden sokağın öbür yanına seğirtirler ve seslerini alçaltırlardı. Gözlerindeki ifade, gurur, öfke ya da acımasızlık yerini çabucak alçakgönüllü bir teslimiyete bırakırdı, sanki birden yazgılarına boyun eğmeye başlarlardı. Başlarını eğerler, yere bakarlardı ve artık gözlerinde öfke ya da başkaldırının izi bile görülmezdi.

Yürümeye başladığında tarlaya gitmesine izin verildi. Ya eşeği dehlerdi ya da mandayı uzun bir iple peşi sıra çekerdi, o da kendisini izlerdi. Her gün başında testisiyle Nil boyunca nehrin kızların testilerini doldurdukları kıvrımına dek giderdi. Demir kapının önünden geçmekten kaçınır ve su alacağı yere gitmek için yarı köyü dolaşırdı. Bu arada demir kapının ardında bir avlu ve bunun da ardında ağaç ve çiçeklerle dolu bir bahçe içinde muhtarın büyük evinin bulunduğunu öğrenmişti. Ancak ona

kapının ardında dev bir canavar, bir an boş bulunacak olsa kendisini öldüresiye çiğneyecek yirmi bacaklı korkunç bir iblis gizleniyormuş gibi geliyordu.

Daha büyüdüğünde demir kapının önünden geçmesine karşın nehre doğrudan giden yolu kullanmaya başladı. Artık bu kapının ardında iblislerin gizlenmediğini ve büyük evde karısı ve çocuklarıyla muhtarın yaşadığını bilecek yaşa gelmişti. Yine de muhtardan söz edildiğinde hep sırtında bir ürperme hissederdi. Yıllar geçti, ancak artık pek derinden duymasa da bu ürperti kaldı.

Günün birinde babası ertesi sabah kahvaltıdan sonra muhtarın evine gitmesini emretmişti. Gece boyunca gözünü kırpmamıştı. O zaman henüz oniki yaşındaydı ve karanlık gece saatlerini muhtarın evindeki odaları kafasında canlandırmaya çalışmakla geçirmişti. Gözlerinin önünde komşu çocuklarından dinlediği beyaz mermerden bir banyo beliriyordu. Çocuklar muhtarın her akşam süt banyosu yaptığını da söylemişlerdi. O da karısının yumuşacık, beyaz bir cildi olduğunu ve evde yalınayak dolaştığını düşlemişti. Söylediklerine göre oğlunun tüfeklerle, tanklarla ve gerçekten uçabilen uçaklarla dolu, kendine ait bir odası vardı. Muhtar da, onu bir keresinde geniş siyah harmanisiyle köyden erkekler arasında sokak boyunca yürürken gördüğü haliyle ikide bir gözünün önünde beliriyordu. O günden sonra onunla her karşılaştığında hemen eve kaçmıştı.

Ertesi sabah henüz sabahın kızıllığı göğe yayılmadan kalkmış, saçlarını yıkamış, topuklarını taşla ovmuş, üzerine temiz bir galebeya giymiş ve başına siyah bir örtü örtmüştü. Sonra oturmuş ve kendisini muhtarın evine götürecek olan Şeyh Zahran'ın gelmesini beklemişti. Ancak o geldiğinde kaçmış ve ocağın üstüne saklanmıştı. Saklandığı yerde yakarmaya ve ağlamaya başlamış ve

yerinden kımıldamaya yanaşmamıştı. Bir ara derin bir soluk alırken polis şefinin şöyle dediğini duymuştu: "Muhtarımız cömert bir adamdır, karısı da saygın bir ailedendir. Günde yirmi kuruş alacaksın. Sen aklı hiçbir şeye ermeyen aptal bir kızsın. Ayağına gelen kısmeti nasıl tepersin? Açlık ve yoksulluk çekmeyi biraz çalışmaya tercih mi ediyorsun?"

"Burada babamın evinde çalışıyorum, Şeyh Zahran, bütün gün de tarlada çalışıyorum", diye yanıt vermişti ocağın üzerinde saklandığı yerden hıçkırarak. "Tembel değilim, ama muhtarın evinde çalışmak istiyorum".

Polis şefi aşağı inmesi için kendisine dil dökmekten vazgeçmişti. "Nasıl isterseniz öyle yapın. Anlaşılan sen Allah'ın sana vermek istediklerine layık değilsin. Muhtarın evinde çalışma fırsatına dört elle sarılacak yüzlerce kız var. Ama o senin iyi, namuslu bir adam ve güvenine layık olduğuna inandığı için senin kızını seçti, Kafravi. Teklifini kabul etmediğini duyunca ne diyecek?" demişti.

"Ben kabul etmeye hazırım, Şeyh Zahran, ama görüyorsun işte, kız istemiyor", yanıtını vermişti Kafravi.

"Yani evinde ne yapılacağına kız mı karar veriyor?" diye haykırmıştı Şeyh Zahran öfkeyle.

"Hayır, burada ben karar veririm. Ama laf anlamıyorsa benim elimden ne gelir?"

"Elinden ne mi gelir? Nasıl olur da bir erkek böyle birşey söyler?" demişti Şeyh Zahran ve giderek öfkesi artmıştı. "Döv onu. Kızların ve kadınların ancak dayağı yiyince söz dinlediklerini bilmez misin?"

Bunun üzerine Kafravi kararlı bir sesle bağırmıştı: "Nefissa, hemen aşağı gel!"

Nefissa'nın sözünü dinlemeye niyetli olmadığını görünce kendisi ocağın üzerine çıkmış, ona defalarca vurmuş ve pes edene dek saçlarından çekmişti. Sonra da tek bir sözcük bile söylemeksizin onu Şeyh Zahran'a teslim etmişti.

Kulağına ağaç tekerleklerin takırtısı geldi. Döndü ve yaşlı, yorgun bir eşeğin çektiği bir arabanın yavaş yavaş kendisine doğru geldiğini gördü. Eşek birden başını salladı ve uzun, yakınma dolu bir anırtı kopardı. Araba yanında durdu. Kız eşeğin gözünde yaşlar gördü. Arabanın üzerindeki adam gözlerini ona dikmişti, hemen yüzünü peçesiyle örttü. Adamı Kafr El Teen'den tanımıyordu, içi rahatladı. Ona seslendi: "Amca, beni Al Ramla'ya götürür müsün?" ve ayağa kalktı.

O öylece nehir kıyısında dururken adam onu inceliyordu ve gözüne karnının kabarıklığı çarptı. İçinde bir kuşku uyandı. Ancak kız yüzüne dosdoğru bakınca gözlerindeki öfke ve gururu farketti ve kuşkuları uçup gitti. Kızın hareketleri ağırdı, sanki gücü tükenmişti, yine de dimdik duruyordu.

Sert bir sesle "Bin", dedi.

Kız arabaya tırmandı ve yanına oturdu, gözlerini yola dikti, susuyordu. Bir süre sonra adam kızın karnına yandan şöyle bir bakış fırlatarak sordu "Al Ramla'ya kocanı görmeye mi gidiyorsun?"

Gözlerinde en küçük bir hareket olmaksızın "Hayır", dedi kız.

Adam bir süre sustu, sonra sorgulamayı sürdürdü. "Kocan Kafr El Teen'de mi kaldı?"

Kız kılını bile kıpırdatmadan yola bakıyordu ve "Hayır", yanıtını verdi.

Şimdi adam ona doğrudan bakmaya başlamıştı. Ku-

cağında duran iri, kaba ellerini inceledi. Kolunda bilezik yoktu. Bir köylünün kızı, çapa yapmaya ve çift sürmeye alışık, diye düşündü. Ancak kız kendisine baktığında gözlerinde yoksul köylü ailelerinin kadınlarında hiç görmediği birşey keşfetti. Bu salt öfke değildi, salt gurur da değildi. Daha heybetli birşeydi. Birden aklına çocukken muhtarın evinin önündeki çite tırmanışı ve ansızın onun kızını karşısında durur buluşu geldi. Aynı anda köyün polis şefi sırtına sopasıyla vurmuştu, kendisi de çarçabucak aşağı inmişti. Tüm çocukluğu boyunca kızın gözlerine bakmayı düşlemişti. Bu isteğin neden bu denli güçlü olduğunu bir türlü anlıyamamıştı. Bundan kimseye söz etmemişti. İsteği öylesine garip, çılgınca ve işitilmemiş bir şeydi ki, bunu dile getirmeyi göze alamamıştı.

Yanına döndü ve kıza baktı. Bakışları karşılaştı ve birbirine direndi. Kız Kafr El Teen ya da El Ramlalı diğer kızlar gibi bakışlarını kaçırmıyordu. Adam onun gözlerindeki ifadeye bir anlam veremiyordu ve yeniden önündeki yola baktı. Dizginlerle eşeğin sırtına vurdu ve şöyle düşündü: "Evden kaçmış izlenimi vermiyor. Korkuyor gibi de görünmüyor."

Yeniden ona baktı. Kızın çıplak ayaklarında kurumuş çamur vardı. Sordu: "Uzaktan mı geliyorsun?"

Kız önündeki yola bakmayı sürdürerek "Evet", dedi.

Bu yanıt ona yetmemişti. "Tüm gece boyunca yürüdün mü?"

"Evet."

Adam sustu. Bu genç kadının tüm gece boyunca tek başına tozlu yollarda ve tilkilerin, kurtların ve haydutların saklandığı tarlalarda yürüdüğüne bir türlü inanamıyordu. Yavaşça "Gece tehlikelidir", demeden önce soru-

nu her yönden değerlendirir gibiydi.

Bu sözleri kasten garip bir sesle söylemişti, sanki onu ürkütmek ve gözlerinde korku görmek istiyordu. Oysa kız dümdüz ufka ve önünde uzanıp giden yola bakmayı sürdürdü.

"Gece gündüzden güvenlidir, amca", dedi.

Adam sustu. Yüzü acısını ve gözyaşlarını gizleyen dayak yemiş bir çocuğunki gibi hareketsizdi. Göğsünde bir sıkışma hissediyor ve içinde uzun zamandan, polis şefinin sopasıyla kendisini dövdüğü günden beri bastırdığı o güçlü ağlama isteği kabarıyordu. Eğer kız o anda kendisine bakmış ve gülümsemiş olsaydı, başını onun göğsüne dayar ve bir çocuk gibi ağlardı. Eğer araba şiddetle sarsılırken gözlerinde en küçük bir heyecan görseydi kendisini bir an için rahatlamış hissedecekti. Oysa onun gözlerinde hiçbir kıpırtı yoktu, gülümsemiyordu da. Sanki varlığını unutmuş gibi kendisine bakmıyordu bile. Ve bir keresinde baktığında ise onun başka birşey, ciddi, önemli, bununla karşılaştırıldığında kendisinin sinek pisliği kadar bile öneminin olmıyacağı bir şey düşündüğü duygusuna kapıldı. Cebinden bir parça tütün çıkardı, belki de bu bir parçacık esrar ya da afyondu. Ağzına attı. Tükürüğünün tadı acılaştı, defalarca yutkundu, sonra da çok eski bir aşağılanmışlık duygusundan kurtulmak istercesine şiddetle öksürmeye başladı. Aşağılanmışlığın tanıdığı ve gece gündüz kendisiyle sürüklediği tek duygu olduğunu henüz farketmiş biri gibi derin bir hüzünle başını eğdi.

Dişlerini sıktı ve uzun değneğiyle polis şefinin okuldan sonra oynarken yakaladığı yoksul aile çocuklarına yaptığı gibi yaşlı eşeğe vurmaya başladı. Artık bir an önce Al Ramla'ya varmak ve bu can sıkıcı genç kadından

kurtulmak için acele ediyordu.

Ağaç araba dönemeçli yolda çok yavaş ilerliyor, hızla bir o yana bir bu yana sallanıyor ve her an bir tekerini yitirecek ve dağılacakmış gibi görünüyordu. Kız eşeğin zorlanarak soluyuşunu duydu. Hayvanın solukları yavaş ve tekdüzeydi, bir saat gibi, durmadan dönen ağaç tekerleklerin sarsılışı gibi, göğsünde ve karnındaki yürek çarpıntısı gibi ve birazdan tükenecek gibi.

Kız güneşin gökte yükselişini seyretti. Tarlaları yavaş yavaş artlarında bırakışlarını ve önlerinde kerpiç kulübelerin nehir kıyısında belirerek toprak yığınları gibi yerden bitişlerini gözledi. Giderek daha çok kadın görülüyordu, başları üzerinde su testileri ağırbaşlı adımlarla birbiri ardında kıyı boyunca yürüyorlardı. Sonra bir uğultu duyulmaya başladı, çocuklar uyanmıştı ve sinekler sokaklarda, kulübelerin üzerinde uçuşuyorlardı. Mandalar uzun diziler halinde yavaş yavaş ilerliyor ve havaya toz bulutları kaldırıyorlardı, yanlarında çapaları omuzlarında durmaksızın esneyen kadınlı erkekli küçük gruplar yürüyordu. Sanki yeni bir günün başladığı düşüncesi onları daha da bitkinleştiriyordu.

Bir an için kendisini yola koyulduğu yerde, yine Kafr El Teen'de sandı. Hemen örtüsüyle yüzünü örttü, ancak yanındaki adam öfkeli, boğuk bir sesle "İn" dedi.

"Al Ramla'ya geldik mi amca?" diye sordu.

"Evet", yanıtını verdi adam ona hiç bakmadan.

Bir koluna dayanarak ağırlığı altında birden yan yatan, ancak ayakları yere değer değmez hemen yeniden dengesine kavuşan arabadan indi. Araba hafifledi ve daha hızlı gidecek, diye düşündü adam ve kendisini büyük bir yükten kurtulmuş gibi hissetti. Kızın ağır adımlarla yolda yürüdüğünü duydu ve değneğiyle eşeğe peş peşe vurma-

ya başladı. Araba yavaş yavaş ilerledi. Ardına dönmek ve kıza son bir kez daha bakmak istedi, ancak sonra caydı. Gözlerini ufka dikti, tökezliyerek ve soluk soluğa arabayı çeken eşeğe yeniden vurdu, tekerlekler yeniden eski yavaş, tekdüze sarsılışlarına döndüler.

Nefissa arabanın sağa sola savruluşunu gördü ve kendisine babasını anımsatan adamın zayıf, kemikli sırtına baktı. Az sonra araba gözden kaybolmuştu, ama tekerleklerin gıcırtısı ve eşeğin kesik kesik, daralmış soluğu hâlâ kulaklarındaydı. Arada sırada hırıltılı bir öksürük bu sesleri bastırıyordu; kulübenin önüne oturup nargilesinin dumanını derin derin içine çekerken babası da böyle öksürürdü.

Camiye gelince sağa saptı ve bir süre sonra Om Saber'in kendisine tarif ettiği gibi işlenmemiş bir araziye geldi. En dipte tokmağı da ağaçtan, büyük ahşap kapılı küçük kerpiç bir ev vardı, yanında da bir tulumba. Kız tulumbadan su çekerek avcuyla içti. Sonra kapıya yürüdü, tokmağı bir kaç kez usul usul vurdu. Kendisine Kafr El Teenli dansöz Nafoussa'yı anımsatan kaba, yayvan yayvan konuşan bir kadın sesinin yanıt verdiğini duydu.

"Kim o?"

"Benim", dedi Nefissa ve dudaklarından yalnızca bir fısıltı döküldü.

Kaba, yayvan yayvan konuşan ses bağırdı: "Peki sen kimsin?"

"Ben Nefissa'yım", dedi.

"Nefissa, ee gerisi ne?" diye sordu kadın ısrarla.

Kız burnundaki bir ter damlasını silerek yanıt verdi: "Teyze, beni sana Om Saber gönderdi."

Ses kesildi. Kız yüreğinin atışını duyuyordu, güçlükle soluk alıyordu. Gözlerini ansızın sanki periler

tarafından açılan kapıya dikmişti.

Orada öylece hiç kımıldamadan heykel gibi duruyordu. Ancak eşikten geçerken tüm bedeninin tir tir titrediğini hissetti.

IV

İlk horoz ötüşü karanlık sessizliği yarmadan hemen önce Fatheya gözlerini açtı. Belki de gözleri bir zamandır açıktı da kendisi farketmemişti. Kocası ağzı açık sırtüstü yatıyor ve gürültüyle horluyordu. Soluğu keskin keskin tütün kokuyor ve göğsü gece boyunca çokca balgam toplanmış gibi ötüyordu.

Onu uyandırmak için yumruğuyla hafifçe omzuna vurdu, oysa o kendisine sırtını döndü ve uykusunda anlaşılmaz birşeyler mırıldandı. Yeni bir horoz ötüşü sessizliği yırttı. Bunun üzerine adamın omzunu kuvvetlice çimdikledi.

"Şeyh Hamzavi, horoz uyandı da namaza çağırdı bile, sen hâlâ horluyorsun", dedi sinirli sinirli.

"Şeyh Hamzavi gözlerini açtı ve dudaklarını sımsıkı kilitledi, çünkü artık onun daha sabahın köründe başlayan sözle ve elle saldırılarına tepki vermemeye karar vermişti. Ağzını açmadan kalktı. Karısı Fatheya eski karılarından farklıydı, onlardan hiçbiri doğrudan yüzüne bakmaya ve kendisine densiz birşeyler söylemeye ya da kendisini Kafr El Teen'deki diğer erkeklerle, hele hele birkaç dakika önce ötmüş ve onun küstahça imasına göre kendisinden daha iyi olan bir horozla karşılaştırmaya cesaret edemezdi.

Ama artık kadının davranışlarına hiç aldırmıyordu, hatta böylesine ileri gidip kendisini bir horozla aynı kefeye koysa bile. Asıl önemli olan, onunla istememesine karşın evlenmeyi başarmış ve Hacı İsmail'in karışım ve muskaları erkekliğini eski haline döndürmede ya da arada bir canlandırmada tümüyle etkisiz kaldığı halde onu bun-

ca yıl kendisiyle yaşamak zorunda bırakmış olmasıydı.

Onu ilk kez her zamanki gibi Hacı İsmail'in dükkanı önünde otururken görmüştü. Başında bir testiyle kıyı boyunca yürürken kıvrak bedenini seyretmişti. Hacı İsmail'e dönüp sormuştu: "Şu karşıdaki kız kim?"

"Fatheya, Masoud'un kızı."

"Yani babası yoksul bir adam ve kuşkusuz beni ailesine katabilseydi sevinirdi."

"Yani bu onunla evlenmek istiyorsun demek mi oluyor, şeyh Hamzavi?"

"Neden olmasın? Üç kez evlendim ve hâlâ bir oğlum yok. Ölmeden bir oğlum olmalı."

"Ama kız torunun olacak yaşta", demişti Hacı İsmail. "Üstelik onun da eski karıların gibi çocuksuz kalmıyacağını nereden bilebilirsin?"

Şeyh Hamzavi başını önüne eğmiş ve susmuştu, tesbihinin taneleri parmakları arasından kendi güçleriyle kayar gibiydi. Hacı İsmail ona bir an anlayışla gülümsemişti. Sonra da kahkahayı basarak, "anlaşılan kız senin başını döndürdü, Şeyh Hamzavi", demişti.

Şeyh kıs kıs gülmüş ve köyün berberine gözleri parlayarak bakmıştı. "Görünüşünün duygularımı canlandırdığı doğru. Hep onun gibi kadınlardan hoşlanmışımdır."

"Çok kadınsı görünüyor. Gözleri istekle parlıyor. Onu dizginleyebileceğine inanıyor musun, Şeyh Hamzavi? Senin yaşında bir adamın onunla başa çıkabileceğini mi sanıyorsun?"

"Yalnızca onu değil, gerekirse babasını da hoşnut ederim", yanıtını vermişti şeyh. "Erkeğin yalnızca cebi-

ne bakılır."

"Peki, ya yıllar geçip de sana bir oğul veremezse, o zaman ne yapacaksın? diye sormuştu Hacı İsmail.

"Allah büyük, Hacı İsmail. Çok zor günler geçirdim, ama yakında hepsi bitecek. Allah bana can ve güç verecek."

Hacı İsmail kahkahayla gülmüştü. "Bunları diğerlerine yutturabilirsin, Şeyh Hamzavi, ama bana değil. Durumundan sızlanmayı hiç bırakmıyorsun ki. Allah sana nasıl güç versin? Yani Allah..."

Şeyh Hamzavi hemen onun sözünü kesmişti. "Allah ölü kemiklere can verebilir, Hacı İsmail. Ve iyileşebileceğimi sen kendin söylemiştin."

"Ama sen benim öğüdümü dinlemedin ve sana verdiğim tedaviyi uygulamadın. Doktorların dediğini yapıyor, onların pahalı ilaçlarını alıyorsun. Üstelik sana doktorların hiçbir şey bilmediğini ve reçetelerinin işe yaramıyacağını söylemiştim. Sense bana inanmak istemedin. Ne faydasını gördün? Boşuna para döktün ve bir adım bile öteye gidemedin. Yanlışım varsa, söyle."

"Evet, evet, Hacı İsmail, ama birşeyi öğrenmek için insanın ağır bir bedel ödemesi gerekiyor. Artık tüm doktorların kara cahil ve dolandırıcı, seninse köydeki tek gerçek doktor olduğunu biliyorum. Bu günden sonra yalnız sana tedavi olacağımı. Ama sen de Masoud'un kızıyla evlenmeme yardım edeceksin. Bunu yaparsan, kutsal camiyi bekleyen ve bu köyde Allah'ın kelamını öğreten bir adama büyük bir iyilikte bulunduğun için Allah seni ödüllendirecektir."

Hacı İsmail kahkahayı basmıştı. "Eğer Allah'ın bizi ödüllendirmesini bekleseydik, çocuklarım da ben de çoktan açlıktan ölmüştük."

"Elbette sana karşılığını ödeyeceğim, hem de yüklü bir karşılık, beni tanırsın", yanıtını vermişti Şeyh Hamzavi hemen.

"Senin yüce gönüllü bir adam olduğunu ve onurlu bir aileden geldiğini biliyorum. Ama daha da önemlisi, sen köyümüzde dini savunan ve namusumuza bekçilik eden adamsın. Bu yüzden de Allah'a sığınmalısın. Bu işi üzerime alacağım, buna güvenebilirsin. Ama sana söylediklerimi yapmalı ve sürekli ılık su, tuz ve limon kullanmalısın. Her gece tütsünü yak, sabaha tümü bitsin, sonra da tesbihini eline al ve Allah'a doksandokuz şükür çek. Ardından ilk karına otuzüç lanet oku, çünkü onunla evlendiğinde erkekliğin tümüyle yerindeydi, değil mi?"

Şeyh Hamzavi umutsuzca inlemişti: "Beygir kadar güçlüydüm."

"O seni büyülemeyi başardı ve ben ona muskayı kimin yaptığını biliyorum. Adam Kafr El Teenli değil, ama ben büyüsünün sırrını ve bunu nasıl bozabileceğimi biliyorum. Şimdi en önemlisi, öğüdüme uyman, Allah da senden rahmetini esirgemeyecektir."

Şeyh Hamzavi duyulur duyulmaz bir sesle sormuştu: "Fatheya ile ne zaman gerdeğe gireceğim?"

"Yakında, Allah kısmet ederse çok yakında."

"Peki, bir oğlum olması için ne yapmalıyım, Hacı İsmail? Bu gerçekten imkansız mı?"

"Allah isterse hiçbir şey imkansız değildir. Sen Allah yolunda bir adamsın, bunu bilmen gerekir. Allah'ın herşeye kadir olduğunu nasıl unutursun?"

Şeyh Hamzavi tesbihini parmakları arasında kaydırmış ve inlemişti: "Elhamdülillah, Elhamdülillah."

Şeyh Hamzavi eliyle duvara dayanarak yavaş yavaş

kalktı. "Elhamdülillah" diye yinelerken tesbihi oraya buraya sallanıyordu. Sürekli kendi kendine mırıldanarak kaftanını ve cüppesini giydi, başına sarığını yerleştirdi. Ayaklarını sürüyerek kapıya doğru yürürken cılız bedeni ağır bir yükün altında iki büklüm olmuş gibiydi. Fatheya'nın hafifçe inlediğini duydu. Bu kadının son zamanlarda nesi vardı, bilemiyordu. Değişmişti, artık kendisine öfkelenmiyordu bile ve bütün gün yatıyordu. Artık teyzesine gitmekte de diretmiyordu, belki de kendisi her seferinde çileden çıktığı ve onun evden çıkmasını engellemeye çalıştığı için. Babasına Şeyh Hamzavi'nin karısının başka erkeklerin karılarından farklı davranması gerektiğine anlatmıştı. kocası Allah'ın kelamını öğretmekle ve köy cemaatinin namus ve inancını korumakla görevliydi. Böyle bir adamın karısının herkes tarafından görülmemesi gerekirdi. Yüzü ve elleri dışında tüm bedenini en yakın akrabaları önünde bile örtmeliydi. Layık olduğu himaye ve saygıyı göreceği kendi evinde yaşamalı ve gözler önüne yalnızca iki kez çıkmalıydı: baba evinden kocasının evine gittiği gün ve kocasının evinden çıkıp mezara gireceği gün. Aksi halde...

Babası dini bütün bir tavırla başını sallamış ve demişti ki: "Şeyh Hamzavi, sana duyulan saygı, verilen değer kimsede yok", sonra da razı olmuştu.

Ama Fatheya ocağın üzerine kaçmış ve aklını başına getirmek için gösterilen tüm çabalara karşın yanıt vermemişti.

"Allah seni tarladaki kavurucu güneşten, pislik ve gübreden, kuru ekmek ve turşu yemekten kurtaracak. Günlerini gölgede dinlenerek ve beyaz ekmek ve et yiyerek geçireceksin. Yaşamını Allah'a ibadete ve camideki görevlerine adamış olan, cemaate imamlık eden ve dindar bir yaşam süren Şeyh Hamzavi'nin karısı olacaksın",

demişti Hacı İsmail çevredeki herkesin olanları duyması için yüksek bir sesle.

Ancak Fatheya saklandığı yerden çıkmamış ve yanıt vermeye yanaşmamıştı.

Hacı İsmail babasına dönmüş ve hışımla sormuştu: "Şimdi ne yapacağız, Masoud?

"Görüyorsun işte, Hacı İsmail, kız istemiyor."

"Yani bu, senin evinde ne yapılacağına kızın karar veriyor demek mi oluyor?"

"Peki ben ne yapayım ki?"

"Ne mi yapacaksın?" diye haykırmıştı Hacı İsmail öfkeyle. "Bu bir erkeğin soracağı soru mu? Dövsene onu, kardeşim, vur birkaç tane. Kızların ve kadınların akıllarının başlarına ancak dayakla getirilebileceğini bilmiyor musun?"

Masoud bir an susmuş, sonra bağırmıştı: "Fatheya, hemen aşağı gel."

Yanıt gelmeyince kendisi ocağın üstüne çıkmış, kızın saçlarına yapışmış ve aşağı inene dek dövmüştü. Sonra da onu Hacı İsmail'e teslim etmişti ve daha o gün kız dindar, yaşlı şeyhle evlendirilmişti.

Şeyh Hamzavi bastonuna yapıştı ve kapıyı açtı. Fatheya kulak kesilmiş, onun duvarın öbür yanından gelen baston sesini dinliyordu. Bu sesi ne kadar da iyi tanıyordu! Gerdek gecesinden beri kulaklarında çın çın ötüp duruyordu. Eşeğin üzerinde Şeyh Hamzavi'nin evine gelirken bu ses üzerindeki büyük kalın örtüden geçip bedenine ve kafasına işlemişti. Babası yeni bir *galabeya* giymişti, köyün ebesi daya Om Saber'in üzerindeyse uzun siyah bir elbise vardı. Başı tümüyle örtünün altında olduğu için yaşlı kadını göremiyordu. Hiçbir şey görmüyordu, ancak bacaklarının arasında dayanın içine giren par-

mağının yolaçtığı şiddetli acıyı hissetmişti, ardından da ılık ve yapışkan kan akmıştı. Kanlı beyaz mendili ve kadının tırnağının açtığı yarayı görmemişti. Ama kızlık zarının yırtıldığını hissetmişti, davul sesleri, kadınların sevinç çığlıkları ve tiz haykırışları kulaklarında çınlıyordu.

Elini örtünün altına sokmuş ve yüzünün terini silmişti, ama ter durmak bilmiyor, saçlarının dibinden, ensesinden, göğsünden ve sırtından süzülüp duruyordu. Altındaki çul giderek daha çok ıslanıyordu. Eşeğin sırtı her adımda, her davul gümbürtüsünde kalkıp iniyor ve yarasına sürtünüyordu ve bu öylesine canını yakıyordu ki her seferinde ağzı sessiz bir çığlıkla açılıyordu.

Sıcak kan damlaları bedeninden süzülen terle karışmış ve bacakları arasındaki çul sırılsıklam olmuştu.

Artık kocası olan dindar ve sofu adamın evinin önüne geldiklerinde eşekten indirilmişti, ancak bacakları tutmamış, çevresinde duranların kucağına düşmüş ve bir çuval gibi eve taşınmıştı.

Rutubetli, ağır ağır kokan havayı içine çektiğinde artık dışarda değil evde olduğunu anlamıştı. Ve dindarlıkla erdemliliğin güzel bir kokusu olduğuna inandığından ortalıkta hela kokusu almasının suçunu burnuna yüklemişti. Derdinin ne olduğunu bilmiyordu, ancak çocukluğundan beri üzerinde bir pisliğin bulunduğu, bedeninin bir biçimde kirli ve kötü olduğu duygusuna sahipti. Bir gün Om Saber eve gelmişti ve ona yaşlı kadının kendisindeki kötü, kirli şeyi kesip alacağını söylemişlerdi. Bu onu mutluluğa boğmuştu. O zamanlar ancak altı yaşındaydı.

Om Saber kendisinden bekleneni yapmış ve geriye

bacakları arasında günlerce kanayan küçük bir yara kalmıştı. Ancak bunun kısa sürede iyileşmesine karşın bedenindeki pislik kalmıştı. Adet günlerinde insanlar kendisine sanki üzerinde kokuşmuş ya da kötü bir şeyler varmış gibi farklı bir gözle bakıyorlardı.

Daha sonra, Şeyh Hamzavi ile evlendiğinde, o da adet günlerinde kendisinden kaçmaya başlamıştı ve ona cüzzamlı gibi davranırdı. Kazara omzuna ya da koluna değecek olsa, Allah'a kendisini şeytandan koruması için yakarmaya başlardı. Sonra da tuvalete gider, peş peşe beş kez yıkanır ve abdesti olsa da yeniden abdest tazelerdi. Bu günlerde ne kuran okumasına ne de o okurken dinlemesine izin verirdi. Adeti bitip de iyice yıkandıktan sonra yeniden namaz kılabilir ve kuran okuyabilirdi.

Şeyh Hamzavi her akşam yatmadan önce kendisinden karşısına, seccadenin üstüne oturmasını ister ve ona namaz kılmayı öğretirdi. Güç sözcükler söylediğinden çoğu kez ne dediğini anlamaz ve anlamlarını açıklaması için ikide bir ona yalvarırdı. Oysa her zaman kaba ve cesaret kırıcı bir tavırla Allah'ın kelamının ve namazın akılla anlaşılması değil, ezberlenmesi gerektiği yanıtını verirdi. Fatheya da çaresiz bunları ezberlemeye çalışırdı. Şeyh Hamzavi'nin talimatları hep aklındaydı:

"Namaz en küçük beden hareketlerine kadar kesin kurallara bağlanmıştır: Eğilmek, yeniden doğrulmak, secdeye varmak ve dizler üzerinde kelimei şahadet getirmek. Bunun ötesinde başka koşulların da yerine getirilmesi gerekir. Erkeğin bedeni belinden baldırlarına kadar örtülmüş olmalıdır. Kadının bedeni ise yüzü ve elleri dışında tümüyle örtülü olmalıdır. Namaza başlarken ayakta durmalı ve dosdoğru bakmalısın. Allahü ekber derken erkekler ellerini kulaklarına dayamalıdır. Kadınlarsa ellerini omuz hizasında tutmalıdır. Sonra erkekler

sağ ellerini sol elleri üzerine koyarak göbeklerinde kavuştururlar. Kadınlar ellerini göğüslerinde kavuştururlar. Rükua eğilirken üç kez 'Allahü ekber' diyeceksin. Secdeye varırken yine üç kez 'Allahü ekber' diyeceksin. Namazda bulunmayan cümleler söylersen, gülersen ya da abdest aldıktan sonra herhangi bir biçimde kirlenirsen, özellikle de yellenirsen namazın geçersiz olur."

Böylece Fatheya her akşam seccadeye oturup aynı ibadet kurallarını yineledi durdu. Kuran ayetlerini ezbere okudu. Çoğu kez göz kapakları ağırlaşır ve dizleri üzerinde uykuya dalardı. Allah'ın sözleri kulaklarında çınlar ve Şeyh Hamzavi'nin eli bacakları arasına kayardı. Kendisini kocasına bıraktığı gibi uykuya bırakır, bacaklarını açar ve Allah'a ibadet ederken kendini kaybederdi.

Fatheya kulağını duvara dayadı ve Şeyh Hamzavi sokağa çıktığında baston tıkırtılarını dinledi. Ayağı bir şeye çarptığında hemen duyardı. Gözleri iyi görmüyordu ve bastonu ya da ayağı hep bir şeylere çarpıyor veya takılıyordu, ölü bir tavşana, ölü bir kediye ya da taşa ve bunları bastonuyla kenara atıyordu. Bazan eşikten atlarken ayağı kaftanına takılıyor ve tökezliyordu ya da gübreye ve bir köpeğin geceleyin kapısının önüne yaptığı dışkısına basarak ayağı kayıp düşüyordu. O zaman elindeki tespihi öfkeyle sallayarak hem köpeklerez hem de insanlara lanetler yağdırıyordu.

Ancak şimdi ayağına takılan ne bir tavşan ne de kedi ölüsüydü. Bu canlı birşeydi ve çok daha büyüktü. Bunun bir cin ya da karabasan olabileceği düşüncesiyle irkildi. Ancak o anda hafif bir inilti duydu ve bozuk gözlerine karşın gözlerinde yaşlar ve titreyerek soluk almaya çalışan bir ağızla pespembe bir yüz farketti.

Bir an dondu kaldı ve kımıldamaya bile cesaret ede-

medi. Allah'ın dualarını duymuş olması mümkün müydü? Yoksa Hacı İsmail'in muskası sonunda sihirli etkisini göstermiş miydi? Meryem bir ağacın altında dinlenirken İsa'nın onun kucağına düşmesi gibi bu çocuk da gece göğünden doğruca kendi kapısı önüne düşmüş olmalıydı.

Dudaklarından boğuk bir hıçkırık yükseldi. Allah'ın herşeye gücü yeterdi, ona şükretti ve göklere dua etti. Solgun sabah ışığı şimdi her zamankinden de uzun görünen yüzünün uzun, ince çizgilerini ortaya koyuyordu. Bakışları hafifçe puslanmıştı ve bir gözünün üstünde gizemli beyaz bir nokta parlıyordu. Sarı taneleri sürekli çekilmekten aşınmış tespihi —çünkü bu tespih uzun, dindar yaşamı boyunca dönmeye hiç ara vermemişti— şimdi elinde hareketsiz duruyordu, bu ancak o uyuduğunda görülebilecek bir şeydi.

Tam bu anda polis şefi gece devriyesini tamamlamış eve giderken kapısının önünde kımıldamadan duran Şeyh Hamzavi'ye rastladı. Onu hiç böyle dururken ve yüzünü de hiç böyle allak bullak görmemişti. Sanki iki yüzü vardı. Üst kısmı Şeyh Hamzavi'nin yüzüydü, alt kısmı ise ne ona ne de Kafr El Teen veya Kafr El Teen dışına pek çıkmamış olsa da başka bir yerde gördüğü birine benziyordu. Bu ne insan yüzüydü ne de hortlak, belki şeytanın yüzüydü ya da bir evliyanın, hatta belki de Tanrı'nın yüzüydü, gerçi onu hiç görmemişti ya.

Birden taş gibi donup kaldı, bakışlarını bu tuhaf, hayalet gibi görünen şeyden alamıyordu. Böyle birini hiç görmemişti, ne insana ne evliyaya ne de Tanrı'nın herhangi başka bir yaratığına benziyordu. Görüntü eğildi ve yerden bir şey kaldırdı. O da polis içgüdüsüyle elindeki sopaya daha sıkı sarıldı. Ve tam sopasını savurup eğilmiş başa indirecekti ki gözlerinde yaşlarla pembe bir yüz

gördü ve Şeyh Hamzavi'nin sesini duydu: "Gerçekten de, Allah olmasa biz mahvoluruz, onsuz öyle çaresiziz ki."

"Bu da nesi, Şeyh Hamzavi?" diye haykırdı polis şefi.

"Gökten bir melek", diye fısıldadı şeyh.

"Peki, şeytan ya da şeytanın oğlu olamaz mı?"

Durumu tümüyle kavrıyamamış olan Şeyh Hamzavi yanıtladı: "Bu Allah'ın bir armağanı."

O daha sözünü bitirmeden Fatheya başını kapı aralağından uzatmıştı: "Söylemeye niyetlendiğin şeyi söyleme, Şeyh Zahran", diye bağırdı öfkeyle. "Bu Allah'ın bir armağanı, bir lütfudur. Ancak günahkar olan lanetlenmelidir."

Kollarını uzattı ve çocuğu Şeyh Hamzavi'nin kucağından çekip aldı. Şeyh hâlâ yerinden kımıldamamıştı ve olup bitenden hiçbir şey anlamamış görünüyordu. Kadın çocuğu sıkıca göğsünü bastırarak kapıyı kapattı. Göğüslerine kan hücum ediyordu, etine minicik karıncalar giriyormuşcasına kaşınıyordu. Göğsüne çıkardı ve meme başını sıktı, beyaz süt damlaları fışkırdı. Çocuğu dikkatle örtüsüyle örttü, sonra da memesini onun aç ağzına dayadı.

V

Sabahın belli belirsiz ışığı göğe yayılırken Şeyh Hamzavi'nin sesi havada çınladı. Alçak kerpiç kulübelerin üzerinden süzüldü, karanlık duvarları delip geçti, daracık, eğri büğrü sokaklara indi ve artık evde olan polis şefinin kulağına ulaştı. Polis şefi her zaman yaptığı gibi uzun gece turundan dönünce üniformasını çıkarmamıştı. Karısına yemeğini getirmesini de emretmedi. Her zaman ayaklarını ağır zincirlerden kurtarmak istercesine odanın bir köşesine fırlattığı deri çizmeleri bile hâlâ ayağındaydı.

Minderin üzerinde arkasına yaslandı, gözleri açıktı ve boşluğa dikilmişti, çizmeleri sımsıkı bağlıydı. Bir tarlada ya da nehir kıyısında bir ceset bulup henüz katilinin kim olduğunu bilmediğinde ya da kendisinden habersiz, nasıl tasarlandığını baştan beri bilmediği bir suç işlendiğinde hep yaptığı gibi uzun, gür bıyıklarını buruyordu.

Şeyh Hamzavi'nin sesi köyden geçip kulağına ulaştığında başını çevirdi ve karısına baktı. Tam ona geceleyin Kafr El Teen'de önemli bir şeylerin olduğunu söyliyecekti ki karısı ondan önce davrandı: "Kafravi'nin kızı Nefissa kaçmış", dedi telaşla, neredeyse soluk almadan, eliyle yaptığı hareket kocasının çizmelerini her zamanki fırlatışı kadar sertti. Haberi kulağına önceki akşam bir komşusu fısıldamıştı. Uzun gece boyunca yatağında bir o yana bir bu yana dönüp durmuştu. Haber hem canını sıkmış hem de onu gizliden gizliye sevindirmişti ve şimdi de Nefissa'nın kaçışıyla ilgili heyecanlı haberi o daha başka birinden öğrenmeden kocasına vermek istiyordu.

Nefissa'nın adı Şeyh Zahran'ın kulaklarında garip biçimde yankılandı. Gözlerinin önünde hâlâ ıslak yaş izleriyle küçük pembe bir yüz belirdi. Gözler birden açıldı, bunlar Nefissa'nın iri kara gözleriydi. Parmaklarını bıyığından çekti, boğulmakta olan ve kafası suyun üstüne çıkan biri gibi soluğu kesilmişti. Yüksek sesle bağırdı: "Nefissa mı?"

"Evet, Nefissa", dedi kadın.

Fatheya duvarın dibine çömelmiş ve bebeği sıkı sıkı göğsüne bastırmıştı. Bebeğin kafasını siyah başörtüsüyle örtmüştü, bebek memesini emiyordu. Kulağını duvara dayamamış olsaydı herhalde içinde Nefissa adının titreştiğini de duymıyacaktı. Boğulmakta olan ve hiç ummadığı bir anda su yüzeyine çıkan biri gibi rahat bir soluk aldı.

"Nefissa mı?"

Nefissa adı karanlık odalarda yankılandı, kerpiç duvarları delip geçti, tezek ve kurutulmuş pamuk sapları yığılı, alçak, eğri damların üzerinden hep daha yukarılara, minare ve tepesindeki hilalden de yükseklere savruldu. Ve bunun muhtarın evinin önündeki yüksek tuğla duvara ve demir kapıya ulaşması hiç de uzun sürmedi; Nefissa adı muhtarın kulaklarında Şeyh Hamzavi'nin Nil kıyısında bir sünger gibi duran köyün en yüksek noktasından günde beş kez Kafr El Teen sakinlerini namaza çağırmak için okuduğu ezan gibi çın çın öttü.

Muhtarın yanında en küçük oğlu Tarık oturuyordu. Yakınlarda üniversiteye başlamıştı ve tatilini köyde geçiriyordu. Nefissa'nın başına gelenleri duyunca henüz ondokuz yaşındaki gencin gözleri kafasında bir kadının bedenini canlandırdığı ve eylem kendisine yasakken resim ve sözcüklerle işini gördüğü zamanlardaki gibi parladı. "Geçen hafta üniversitede tuvalette yeni doğmuş bir çocuk bulduk", dedi kısık bir sesle. "Ve iki hafta önce de boş bir konferans salonunda öpüşen bir çift yakaladık. Ve

şimdi de burada, Kafr El Teen'de bir kız bir çocuk doğuruyor, bunu imamın kapısına bırakıp kaçıyor. Günümüzde kızlarda hiç utanma kalmadı; baba."

"Evet, oğlum, haklısın", yanıtını verdi muhtar. "Kızlar ve kadınlar ahlaksız oldu." Bu sırada karısının daracık elbisesinin altında iyice beliren çıplak bacaklarına kaçamak bir bakış fırlattı. Kadın bacak bacak üstüne attı, öfkesini güçlükle bastırabiliyordu: "Neden erkeklerin ahlaksız olduğunu söylemiyorsunuz?"

Muhtar güldü. "Bu yeni bir şey değil ki. Erkekler öteden beri ahlaksızdır. Ama şimdi kadınlar namusu elden bıraktı ve bu gerçek bir felaket getirecektir."

"Neden felaket getirsin? Neden eşitlik ve adalet getirmesin?"

Oğlu uzun buklelerini salladı ve annesine ayıplayarak baktı.

"Yok, anne, eşitlik konusundaki görüşüne katılmıyorum. Kadınlar erkeklerden farklıdır. Onların en değerli varlıkları namuslarıdır."

Muhtarın karısı bir genelev mamasının hafifseyen, bayağı gülüşünü andıran bir kahkaha attı. Kaşlarını çatarak dedi ki: "Gerçekten mi, profesör Tarık? Bir şeyh gibi davranıp namusdan söz ediyorsun, ha? Peki, geçen hafta belli bir kadını görmeye gitmek için çantamdan on lira çaldığında namusun nerelerdeydi? Ya geçen yıl sen hizmetçi kızın ırzına geçip ben de bir rezaleti önlemek için ona yol vermek zorunda kaldığımda namusuna ne olmuştu? Ya ev işlerinde çalışan kızlara saldırırken namusun nerede kalıyor? O kadar ileri gittin ki, bundan böyle yalnızca uşak çalıştıracağım. Lütfen söyler misin, hiç durmadan, telefonla, camdan ya da balkondan kızlara sataşırken namusun nerelerde, hem Maadi'deki komşularımızın bana birçok kez senden dert yandıklarını bilmiyor musun?"

Sözleri oğlunaydı, ancak hemen hiç saklamadığı bir

kinle baktığı muhtardı. Delikanlı babasının donuklaşmış yüzünden şimdi ebeveyni arasında alışılmış kavgalardan birinin patlıyacağını anladı, bu yüzden sözü hemen yeniden Nefissa konusuna getirdi.

"Baba, ne dersin, Şeyh Hamzavi çocuğu evlat edinecek mi?"

"Niyeti öyle gibi", yanıtını verdi muhtar. "İyi bir adamdır ve çocuğu yok. Karısı yıllardır bir çocuğu olsun istiyor."

"Bu durumda sorun ortadan kalkmış oluyor", dedi oğlu çok kesin bir biçimde.

"Hiç de ortadan kalkmış olmuyor. Köylüler kim olursa olsun suçludan öçlerini almadıkça rahat vermezler", diye karşı çıktı annesi.

Kadın bu kinayeden sonra ayağa kalktı ve odasına gitti. Oğlu babasının dudak kenarlarının seğirdiğini ve onun bu sinirli seğirmeyi gizlemek için kaşınıyormuş gibi yaptığını farketmedi. Mavi gözlerinde sanki kafasını başka bir sorun kurcalıyormuş gibi dalgın bir bakış vardı. Uzun süre sustuktan sonra dedi ki: "Bu adam kim olabilir ki? Acaba Kafr El Teenli mi? Büyük olasılıkla. Ama elbette başka bir yerden de gelmiş olabilir."

"Nefissa gibi insanlar Kafr El Teen'in dışında hiçbir şey ve hiç kimseyi tanımazlar."

"Ne demek istiyorsun yani?"

"E, bu köylü kızlarının ne denli deneyimsiz olduklarını bilirsin işte."

"Nefissa'nın o kadar da deneyimsiz olduğunu sanmıyorum. Hiç öyle utanmazca bakan bir kız görmedim."

"Evet, oldukça küstahtı. Ama adamın da epeyce atak olması gerek."

Muhtar hemen atıldı: "İşte bu nedenle onun Kafr El Teenli olmadığını sanıyorum. Buradaki herkesi tanırım ve içlerinden birinin bile böyle bir şey yapacak pervasızl-

ıkta olduğunu sanmıyorum. Sence de öyle değil mi, Tarık?"

Tarık sustu. Gözünün önünden Kafr El Teenli erkeklerin yüzleri geçiyordu. Babasının sorusunu duydu: "Kim olabileceği konusunda bir fikrin var mı?"

Yüzler yeniden gözleri önünde belirdi ve birden biri tüm diğerlerinden ayrıldı, belki de bu yüzü tüm diğerlerinden farklı kılan gözleriydi. İçinden bir ses kendisine "Elvau", diyene dek giderek artan bir merakla bu yüzü inceledi. Neden özellikle bu yüzün bir tarihte rastlamış olduğu diğer tüm yüzlerden baskın çıktığını bilmiyordu. Elvau ile Nefissa'yı hiç birlikte görmemişti. Elvau köyün doğu ucunda oturuyordu, Nefissa ise tam karşı tarafta, batıda. Ancak ciddi biçimde Nefissa ile biraraya getirilebilecek bir adam düşünmeye çalıştığında gözlerinin önünde hep Elvau'nun yüzü beliriyordu. Onunla yalnızca bir kez karşı karşıya gelmişti ve arada bir de onu uzaktan omzunda çapasıyla giderken görmüştü. Elvau hiç kimseyle konuşmaz ve bir gün olsun bir dükkan ya da evden içeri bakmazdı. Biriyle karşılaştığında, ister polis şefi, ister caminin imamı, hatta isterse muhtar olsun, ilk selam veren o olmazdı.

Kimse onu Nefissa ya da Kafr El Teen'den başka bir kadınla birlikte gördüğünü iddia edemezdi. Her gün, hatta herkesin camiye gittiği cuma günleri bile tarlasında çalışırdı. Güneş battıktan sonra kıyıda oturur ve gözlerini akan suya ya da ufukta yükselen ağaçlara dikerdi. Biri geçerken dönüp bakmaz, biri kendisine selam verirse, sakin sakin "Selam! Selam!" der, ancak yerinden kımıldamazdı.

Delikanlının dudakları Elvau adını söylemek üzere hafifçe aralandı. Biri kendisine aklına neden özellikle Elvau'nun geldiğini soracak olsa, tam bir yanıt veremezdi. Onunla yalnızca bir kez karşı karşıya gelmişti, ancak bu gözlerinin içine bakmasına yetmişti. Tek bir bakışta bu

gözlerin diğer adamlarınkinden farklı olduğunu anlamıştı. Hiç yere bakmıyorlardı, tersine Nefissa'nın gözleri gibi her gururla dümdüz bakıyorlardı. Şimdi o günü iyice anımsıyabiliyordu. Bir saniyeden çok daha kısa bir sürede gözlerindeki ifadenin onlar arasında ayrılmaz bir bağ oluşturduğunu kavramıştı. Ne olduğunu tam olarak söyliyemezdi, ancak aralarındaki varlığından emindi. Bu duygu onu onlarla karşılaşmasıyla ilgili anı unutmanın karanlık bölgelerine gömüldükten sonra bile terketmemişti.

Gözlerinin önünde Elvau'nun yüzü belirince belli anıların okyanustaki bir damla su kadar önemsiz, sonsuzluk içinde yalnızca bir saniye kadar sürmüş olsalar bile asla silikleşmediğini, asla yitip gitmediğini kavradı. Ve babası sorusunu yineleyince içinden bir ses "Elvau", dedi.

Babası Elvau adını söyleyince gözleri şaşkınlıktan faltaşı gibi açıldı, çünkü kendisi orada oturmuş düşünürken bu hiç aklına gelmemişti, en azından ona öyle geliyordu. Ancak babası ismi yineler yinelemez yalnızca bir kez gördüğü yüz karanlıktan ışığa çıktı, silik bir anı canlı bir gerçeğe dönüştü. İçinden odada güçlü bir biçimde yankılanan bir ses yükseldi: "Elvau mu?"

Muhtar artık bu gerçeğin çürütülmez olduğundan emin olmak istercesine ismi bir kez daha yineledi: "Elvau."

Demir kapı açıldı ve içeri üç adam girdi. Şeyh Hamzavi, Şeyh Zahran ve Hacı İsmail peşpeşe muhtara doğru yürüdüler. İsmi söylediğini duyup duymadıkları bilinmez, ancak hepsi de bir solukta yineledi: "Elvau." Sesleri avluda yankılandı, yüksek tuğla duvarların üzerinde titreşti, karanlık kerpiç kulübelere girdi ve daha gaz lambaları yanmadan sözcük herkesin ağzındaydı, her yana yayıldığında henüz güneş batmamış ve yerkürenin diğer yüzünü aydınlatmamıştı.

Tarık korkuluğa yaslandı. Terasın altından Nil'in

kıpkırmızı suları akıp gidiyordu. Güneşin uzaklarda ufukta kayboluşunu ve kıyıda oynayan çocukları seyretti. Onların çılgınca zıplayıp el çırparak şarkı söyleyişlerini dinledi.

Hey deveci, deveci
Nefissayla Elvauymuş.
Nefissa, Nefissa, Elvau'nun yaşamı tehlikede.
Elvau, Elvau, Nefissa tarlada.
Hey deveci, deveci,
Nefissayla Elvauymuş.

Şaşkınlıktan gözleri faltaşı gibi açıldı, kulaklarına inanamıyordu. Bu sürpriz adeta soluğunu kesmişti, yanında duran annesine dönerek tutuk bir sesle sordu: "Anne, gerçekten Elvau muydu?"

"Ben nereden bileyim?" yanıtını verdi kadın, sesi sinirliydi. "Niye babana, muhtara sormuyorsun?"

VI

Günlerden cumaydı, güneş ateşten bir top gibi tepede durmuş Kafravi'nin ensesini dağlıyordu. Gözleri kıpkızıl ışık denizine batmıştı ve ter tüm gözeneklerinden fışkırarak başından, sırtından ve uyluklarından süzülüyordu. Sıcak ve yapış yapış bir halde bacaklarından iniyor, çıplak ayaklarının çatlak, nasırlı derisine damlıyordu. Kafravi'ye altını ıslatmış gibi geldi. Elini *galabeya*sının altına sokarak kendini yokladı. Eline gelenin ter mi idrar mı olduğunu anlıyamadı, kasları gevşek miydi gergin mi, dinleniyorlar mıydı yoksa hareket mi ediyorlardı, bunu da ayırdedemiyordu. Yalnızca kollarının ve bacaklarının denetiminden çıktığını hissediyordu. Sanki artık bedeni kendisine ait değildi, sanki kendi gücüyle kasılıp gevşeyen dev bir kastı, bu bedene olup bitene kuşkuyla bakıyordu, oysa o o güne dek hep kendisinin bir parçası olmuştu. Ruhu bedeninden ayrılmış, biraz uzağında süzülür gibiydi veya belki de kendininkinden başka bir ruh bedenine girmişti.

Kupkuru, çatlak derili çıplak ayaklarının tarlayı terkedişini izledi ve buna çok şaşırdı. Nasıl olup da tek başlarına tarladan çıkabilirlerdi? Var gücüyle onları durdurmaya çalıştı ve bir an için başardığını sandı, ancak bacakları onu dinlemiyerek kendisini tarladan ahıra, günün bu saatinde kavurucu güneş ışınlarının ulaşamadığı tek yere götürdü.

Bu tam bir ahır değildi, bambu, palmiye yaprakları ve mısır saplarından kerpiçle sıvanmış, dört duvarı ve damı olan bir sığınaktı. Yazın burada manda barınırdı, kışınsa arada bir Kafravi gecelerdi.

Dişi manda hava sıcak olduğunda hep yaptığı gibi yayılmış yatıyordu. İri, dalgın gözlerini karanlık kerpiç duvarlara dikmişti, çeneleri görünmez bir şeyler öğütüyordu, ağzının kenarlarından beyaz salya baloncuk-

ları çıkıyordu.

Kafravi yere, mandanın yanına çöktü. Aynı dalgın bakışlarla önüne bakıp durdu, sonra gözlerini kapatmaya ve uyumaya çalıştı. Ama gözleri bir türlü kapanmadı, karanlık duvara dikildi kaldı. Manda ona baktı. İri gözleri henüz biçimlenmemiş gözyaşlarından ıslak bir tabakayla kaplıydı. Boynunu uzattı ve başları birbirine değecek kadar ona yaklaştı. Sonra da çocuğunu okşayan bir anne gibi onun boynunu yalamaya başladı. Ona bir şey söylemek ya da derdinin ne olduğunu sormak ister gibiydi. Adam ona yaslandı ve nemli gözlerini başına sürdü, sonra kupkuru dudaklarını kulağına yaklaştırdı ve fısıldadı: "Ah Aziza, Nefissa artık burada değil. Gitti."

Ve Kafravi mandaya olanları anlatmaya başladı. Sanki manda ona yanıt veriyor ve o da sanki söylediklerini anlıyordu. Çünkü gözünü açıp da çevresindeki dünyayı algıladığından beri manda ister tarlada ister evde, hep yanında olmuştu. Henüz yürümeye ve konuşmaya başlamamışken karanlık bir köşede tek başına oturup ancak çocukların ağlıyabileceği gibi acı acı ağladığında ona iri, sakin gözleriyle bakardı.

Emeklemeye başladığında ilk önce ona gitmişti. Yumuşacık ağzını yüzünde gezdirdiğini hissetti. Dudaklarının çatladığı ve ağzının kuruduğu zamanı hep bilirdi. Yavaşça kendisine doğru gelir ve gözlerini açtığında kara uçlarıyla şişkin memesinin üzerinde sallandığını görürdü. Sütün kokusu burnuna dolardı, o da boynunu uzatarak memenin ucunu dudakları arasına alırdı ve hemen ardından ılık sütün ağzına aktığını hissederdi.

Tek tük konuşmaya başladığında onun adını söylemişti. Ona Aziza demişti, manda ona seslendiğini duyduğunda kendisine doğru döner ve sanki gözleriyle yanıt verirdi: "Evet, Kafravi." Günden güne yeni bir sözcük öğreniyordu ve onun bakışları da her defasında farklı bir şey dile getiriyordu. Giderek birbirlerinin dilini öğrendi-

ler. Bir gün manda boyunduruktа dönerek bostan dolabını çevirirken babasının sopayla kendisine vurduğundan yakınmıştı. Bu yüzden babasından öylesine nefret etmişti ki onunla yemek yemek istememişti. Babası onu sopayla yola getirmeye çalışmış, ancak o inatla direnerek akşam yemeği yemeden yatmaya gitmişti.

Kızı Nefissa küçükken kendisinin mandayla konuşmasına çok şaşırırdı. "Bir manda da bizim gibi konuşabilir ve anlıyabilir", demişti ona birçok kez. Nefissa henüz konuşamıyordu, ancak o da babasının dediklerini anlar ve iri kara gözlerinde anlayışlı bir bakışla kendisini onaylardı. Başını sallar ve gülerdi, bazen de minik elini uzatır, sakalıyla oynardı. Kendisi de onun incecik parmaklarını ağzına alır ısıracakmış gibi yapardı. Kızı her defasında birden gülmeye başlar ve elini çabucak çekerdi. Ve günün birinde gerçekten yiyecekmiş gibi parmağını ısırdığında acıyla çığlığı basmış ve korkuyla kendisinden kaçmıştı. O günden beri kızı zaman zaman kendisinden korkardı, özellikle de herhangi bir nedenle suratı asıldığında ve bakışları karşısında aynı biçimde telaşa kapıldığı manda gibi dalgınlaştığında. Kızı mandayla çok oynardı ve kuyruğunu çektiğinde o da birdenbire babası gibi değişirdi. Bakışları yumuşaklığını yitirir, kararır, öfkeli ve korkunç olurdu ve birden çifteyi basar ya da başıyla onu yere sererdi. Hatta bir defasında bacağını iyice ısırmıştı.

Kafravi alnını mandanın gergin memesine sürttü, çatlamış dudaklarını araladı ve kara meme uçlarından birini ağzına aldı. Sütün ılık ılık midesine aktığını hissetti. Bir şeyin, bedenine ait olmayan yabancı bir organın kabarıp dikildiği kasıklarında ve uyluklarındaki süt akışını hissetti. Eliyle bastırmaya çalıştı, ama o inatla direndi. Onun kendi isteği dışında bedeninden fırlayışını gördü, bu

kendisinin artık denetliyemediği bir parçasıydı. Organ dişi kokusunu içine çekti, hoş ıslaklıktan ılık içerlere doğru kaydı ve engin sessizlikte, sonsuzluk ve ölümde yitip gitti. Bir süre sonra sıyrılıp yeniden daha rahat soluyabileceği dışarı çıkmak istedi, ancak delik büzüldü, sanki güçlü parmaklar onu boğmak istiyordu. Yaşam savaşı vermeye başladı, kapana kısılmış bir hayvan gibi çılgınca çırpındı, şahlandı ve indi, kendilerini uykuya bırakan yorgun gözler üzerindeki yorgun gözkapakları gibi.

Kafravi az sonra korkunç bir çığlık duyarak gözlerini açtı. Bu insan sesi değildi, ne erkek ne de kadın sesine benziyordu. Dövülen bir hayvanın böğürtüsü de değildi. Garip, tüyler ürpertici, tiz bir çığlıktı.

Bu sesi bir kez daha duymuştu, çok uzun zaman önce. Emeklediği sıralardaydı, annesi yanına toprağa oturmuş beyaz un eliyor, bir yandan da kendisine bakıyordu. Bakışları yüzünü yumuşacık bir el gibi okşuyordu. Birden çığlığı duymuştu. Havayı yırtan bu korkunç çığlık annesinden gelmiyordu, ama o gözlerini annesinden ayıramıyordu. İncecik, beyaz un her yana dağılmıştı, annesinin ellerine, yüzüne ve saçlarına ve kıpkırmızı kesilmişti. Annesinin faltaşı gibi açılmış gözleri hâlâ kendisine bakıyordu, ancak onlarda yabancı bir ifade vardı. Bunlar annesinin gözleri değildi. Mutlaka açık kapıdan dışarı çıkmıştı ve her an dönebilirdi. Kapıya baktığında daha önce hiç görmediği bir çift küçük, çekik göz farketmişti. Bakışları onu ürkütmüştü. Hemen gözlerini kapatmış ve uykuya dalmıştı. Ancak bu derin bir uyku değildi, çünkü iki kolun kendisini kaldırdığının ve alıp götürdüğünün farkındaydı. Çekik gözlerin korkunç bakışlarıyla karşılaşmaktan ürktüğü için gözlerini açamamış ve götürülmesine ses çıkarmamıştı. Yüzü garip bir koku sa-

lan sert, tahta gibi bir göğse dayanmıştı. Çıplak bacakları kendisini yerden kaldırıp uzaklara götüren yabancının geniş, ağır adımlarının ritmiyle sağa sola sallanıyordu.

Tiz haykırış yeniden sessizliği yardı. Kafravi ayağa fırladı ve hiç düşünmeden çığlığın geldiği yere, mısır saplarının hafifçe kımıldadığı tarlanın ortasına doğru koştu. Ancak şimdi her şey yeniden sessizliğe gömülmüştü ve sessizlik ağır bir yük gibi toprağa yayılmıştı. Güneşin kıpkızıl ışınları en küçük bir esintiyi bile boğuyordu.

Sesin geldiği yere yaklaştığında önündeki mısır tarlası birden aralandı ve o bir çift küçük, çekik gözün ansızın parlayıp kaybolduğunu gördü. Sanki yer gözleri dışarı salıvermek için yarılmış ve kendisi daha ne gördüğünü anlayamadan onları yeniden derinliklerine çekmişti.

Düş gördüğünü sandı. Kapkara, çatlamış topuklarıyla çıplak ayaklarının yavaş yavaş tarlanın ortasındaki yere doğru yürüyüşlerine baktı. Çok eskiden kalma, belirsiz ve bastırılmış bir korkuyla ürperdi. Ayaklarının yürümesine engel olmak istedi ve bir an durduklarını sandı. Ancak daha sonra onların düzenli adımlarla, ne yavaş ne de hızlı, önlerindeki bilinmeyeni keşfetmek için sakin, neredeyse içgüdüsel bir kararlılıkla yürümeyi sürdürdüklerini farketti.

Mısırların saplarını yanlara itti ve yerde bir kan gölü içinde yatan bedeni gördü. Alabildiğine açılmış donuk gözler ona çok gerilerde kalmış bir şevi, annesinin cansız yerde yatışını anımsattı. Yüzü kendine doğru çekip daha iyi görebilmek için kavradı. Ancak bu bir erkeğin tıraşlanmış başıydı ve bu insanın üzerinde bir erkek *galabeyası* vardı. Gözlerinin içine baktığında bunların ne

annesinin ne de tanıdığı başka bir insanın gözleri olmadığını anladı. Bu yabancı gözleri görünce korkuyla geriledi, ancak daha elleriyle yüzünü örtüp bu bakışlardan kurtulamadan bir çift ağır el omuzlarına yapıştı. Kulağına boğuk sesler ve kaba haykırışlar geliyordu. Ardına döndü ve gürültü giderek arttı. Çevresine bir yığın yüz üşüştü, tüm gözler üzerine dikilmişti ve o polis şefi Şeyh Zahran'ın küçük, çekik gözlerini farkedene dek epeyce bir zaman geçti.

VII

Her şey her zamanki ağır, hantal gidişini sürdürüyor gibiydi. Kıpkızıl güneş diski gökte alçalıyor ve ardında batmadan önce yavaş, heybetli ve boğucu bir biçimde yeryüzüne yaklaşıyordu. Köylülerin, eşek ve mandalarının koyu siluetleri sürüklenen adımlarla birbiri ardısıra tozlu caddede ilerliyor ve ağır ağır hüzünlü bir alacakaranlığa gömülmüş olan yollara, sokaklara ve sonra da evlere, ahırlara akıyordu. Açık kapılardan gübre, insan dışkısı ve pişmeye hazır hamur kokuları yayılıyordu. Nehir kıyısında hareketler kesilip ortalıkta ne bir insan ne de hayvan kaldığında gece henüz yeryüzünü kalın örtüsüne sarmamıştı. Şurasında burasında sıcak, hâlâ dumanı tüten tezek öbekleri duran tozlu yolda yalnızca insanların ayaklarının ve eşek ve mandaların yayvan, yuvarlak tırnaklarının izleri kalmıştı.

Kıyıdaki beden artık sıcaklığını yitirmişti. Nehirden hafif bir esinti geliyor ve aşınmış, ince harmaniyi kaldırarak bir zamanlar Elvau olan adamın nasırlı topuklarını meydana çıkarıyordu.

Birden esen şiddetli bir yel harmaninin altına girerek bedenin alt bölümünü açtı. Hacı İsmail uykulu uykulu uzun, kıllı bacaklara ve dolgun, kaslı uyluklara baktı. Gözleri faltaşı gibi açıldı ve birden, başına bir tuğla düşmüşcesine uykusu dağıldı. Anî bir hareketle oturdu ve dört bir yanına bakındı, bu sırada gözleri farklı yönlere gidiyordu. Sağ gözü dümdüz bakarken sol gözü geriye bakıyormuş gibiydi ve sol gözü sağa baktığında sağ gözü sola bakıyordu. Dünyaya şaşı gelmişti. Onun gözünde her şey iki bölümden oluşuyordu, her bir nesne çiftleşmiş gibiydi, çünkü bir göz görmek istediğini görürken diğeri hep özgür olmaya çabalıyordu.

Ayağa kalktı, cesedin yanına giderek harmaniyi çıplak bedenin üzerine çekti. Eli kıllı deriye değdi,

altındaki güçlü kasları hissetti. Tüyleri diken diken oldu. Hızla polis şefinin uyuduğu nehir kenarına yürüdü. Yere kıvrıldı ve yeniden uyumaya çalıştı, ancak bir gözünün çevrildiği kıllı, kaslı uylukları unutamıyordu, diğer gözü ise gözkapağının ardına gizlenmişti. Aklına on yaşında olduğu zamanlar geldi. Kuzeni Yusuf kendisinden daha büyük ve daha güçlüydü. Kolları ve bacakları tüylenmişti ve uylukları kaslıydı. Bunları ilk kez gördüğünde dehşete kapılıp kaçmak istemişti, ancak kuzeni kapıyı kilitlemişti ve kaçış olanaksızdı. Yusuf'un elinden kurtulmaya çalışmış, ancak o kendisini acımasızca ensesinden kavrıyarak yüzükoyun yere atmış ve *galabeya*sını yukarı sıyırmıştı. Ağır, güçlü beden kıçına çökmüş ve yüzünü öylesine yere yapıştırmıştı ki, soluk alamaz hale gelmişti. Bir süre sonra Yusuf ayağa kalkmış, kapıyı açmış ve basıp gitmişti. Kendisi ise bütün gün hiç kımıldamadan orada yatmış kalmıştı. Babası dükkandan kendisine seslendiğinde gözlerini kapıyarak uyur gibi yapmıştı. Babasının yaklaşarak öfkeyle kendisine bağırdığını duymuştu. Yanıt vermek istemiş, ancak ağzından çıt çıkmamıştı. O anda ensesine sert bir yumruk inmişti. Hemen ayağa fırlamış ve hiç direnmeden babasının peşinden eski, çürük raflarında birkaç paket çay, baharat ve tütünle birkaç kalıp sabun duran sokağın köşesindeki dükkana gitmişti.

Kuruşları saymayı, bunları çekmeceye koyarak çekmeceyi kilitlemeyi babasından öğrenmişti. Tütünün nasıl tartılacağını da yine o göstermişti: bir kefeye bir paket tütün, diğerine de küçük bir ağırlık konuyordu ve terazinin dilinin bir yana sapmayıp tam ortayı göstermesi gerekiyordu. Babası akşamları dükkanı kapatmadan önce onu peykeye yanına oturtur, iğne yapmasını ve apse açmasını öğretirdi.

Ramazandan sonra babası Mekke'ye hacca gitmiş ve geri dönmemişti. Kendisine dükkandan başka içinde diş çekmek için bir kerpeten, Kuran ayetlerinden muskalar, enjeksiyon iğneleri, sünnet için bir jilet ve çoktan kurumuş olan bir şişe tentürdiyot bulunan küçük bir kese bırakmıştı.

Orada öylece yatarken başının arkasında şiddetli bir ağrı hissetti. Mendilini çıkardı ve sıkıca başının çevresine bağladı, sonra gözlerini kapadı, tam uykuya dalmak üzereydi ki hayalet gibi birinin cesede yaklaştığını gördü. Polis şefinin omzunu dürterek yavaşça "Şeyh Zahran", dedi.

Polis şefi ayağa fırlayarak bağırdı: "Kim var orada?"

Yanıt gelmedi.

Küçük, çekik gözleri dikkatle her yanı taradı, ancak hiçbir şey seçemedi. Sonra cesedin çevresinde geniş bir daire çizerek dolanmaya başladı, bu sırada mısır tarlasını, nehir kıyısını ve bayırı gözden geçiriyordu. Dikkatini çeken bir şey göremeyince bağdaş kurmuş oturan köy berberinin yanına döndü, ancak bakışları hâlâ karanlığı tarıyordu.

"Kimdi o, Hacı İsmail?" diye sordu.

"Bir adam gördüğüme yemin edebilirim, Şeyh Zahran."

"Boş ver, yat uyu, Allah kerim."

"Ama cesede yaklaştığını gördüm."

"Kim bir ceset çalmaya kalkar ki?"

"Ama sana onu gördüm, diyorum."

"Kim olduğunu seçebildin mi?"

"Hayır, çok uzaktaydı."

"Üzerinde dolaşan mutlaka Elvau'nun şeytanıydı."

"Şeytanı mı? Bu dünyadaki tek şeytan insandır."

Bir gözüyle polis şefine bakarak sahte bir saflıkla sordu: "Elvau'yu öldüren bir şeytan mıydı?"

Polis şefi telaşla yanıt verdi: "Hayır, Kafravi'ydi."

"Kafravi tavuk kesmeyi bile beceremez, bunu pekala biliyorsun", dedi köy berberi.

"Ama işin içinde namus olunca her erkek öldürebilir", yanıtını verdi polis şefi ters ters.

"Bunları köy halkına ya da sorgu yargıcına anlat, bana değil", dedi Hacı İsmail. "Gördüğüm kadarıyla bir taşla iki kuş vurmak istiyorsun. Ama şaka bir yana, katil kim?"

Polis şefi tiz bir kahkaha attı, sonra da esneyerek "Bunu ancak Allah bilir", dedi.

Hacı İsmail ona yeniden bir gözüyle baktı, "İstisnasız herkesi tanırsın ve her birini adıyla sanıyla bilirsin."

Şimdi işi saflığa vuran Şeyh Zahran'dı. "Sen ne demek istiyorsun Hacı İsmail?"

Köy berberi anlamlı bir gülümsemeyle "Her kimse, yarın sabah subay polis köpekleriyle gelecek."

"Köpeklerin insanlardan daha çok şey bildiğini mi sanıyorsun?" diye sordu polis şefi alaylı alaylı. "Kafravi'nin Nefissa yüzünden Elvau'yu öldürdüğünü herkes biliyor. Onu elleri kanlı cesedin yanında birçok kişi gördü. O gırtlağına kadar bu cinayete battı."

Köy berberi yeniden kahkahayı bastı. "Sen ne hin oğlu hinsin, Şeyh Zahran."

"Ben bize emir veren kişinin boynu eğik kuluyum." Can sıkıntısıyla esnedi. "Aslında hepimiz onun boynu eğik kuluyuz."

"Bizler Allah'ın kuluyuz."

"Kesin olan, hepimizin kul olduğu. Ne kadar yükselirsek yükselelim ya da ne kadar düşersek düşelim, farketmez, gerçekte hepimiz köleyiz ve birilerine hizmet ediyoruz."

"Yalnızca namaz vakitlerinde Allah'ın kuluyuz. Oysa muhtarın sürekli kölesiyiz."

Şeyh Zahran gözleri parlayarak berberin kulağına fısıldadı: "Biliyor musun, Zeynep yüzünden geceleri gözüne uyku girmiyor. Kızın aklını çelmek için elimden geleni yaptım,ama o hâlâ inatla karşı çıkıyor."

"Mutlaka Kafravi ona arka çıkıyordur. Ne dersin, kuşkulandı mı acaba?" diye sordu berber.

Polis şefi bu olasılığı hemen reddetti. "Hayır, kesinlikle. Kuşkulanmak için insanda düşünebilen bir beyin olması gerek. Oysa bu köylülerde beyin yoktur, pek pek bir mandanınki kadar beyne sahiptirler. Nefissa gittiğinden beri Kafravi'ye evde ve tarlada yardım edecek Zeynep'den başka kimse yok, işte sorun burada. Muhtarın Zeynep'in çalışmasına karşılık ona tam on lira vereceğini, kızın onun evinde yiyip içeceğini ve düşünde bile göremeyeceği kadar edeceğini ona kaç kez söyledim. Kız yalnızca muhtarın evini temizleyecek ve günlük işi bitince evine gidecek. Ama Kafravi hiç oralı değil. Kafası granitten de sert."

"Kızı Zeynep de aynı onun gibi dik kafalı. Onu ikna etmek için var gücümle uğraştım ve ona herşeyi en küçük ayrıntısına kadar anlattım, ama o katır gibi inatçı." dedi Hacı İsmail. "Ben onda hiçbir üstünlük göremiyorum. Kafr El Teen'deki diğer tüm kızlar ondan daha terbiyeli ve güzeldir."

Şeyh Zahran sesini alçalttı. "Kadınlar konusunda ga-

rip bir zevki var ve birini beğendi mi onu aklından çıkarıp atamıyor. Bilirsin, o da çok inatçıdır. Bir kadını gözüne kestirmeye görsün ne olursa olsun ona sahip olmalıdır."

Hacı İsmail uzun uzun esnedi. "Neden olmasın ki? Onun gibi üst tabakadan insanlar imkansız sözünü bilmezler."

"Dünyada tanrılar gibi gezinirler."

"Hayır, Şeyh Zahran, tanrı oldukları kuşkusuz, ama onlar yürümez, arabalarıyla gezerler. Yürümek bizim gibi insanlar içindir."

"Yalnızca yürümek mi! Toprağın üzerinde uyuduğumuzu da unutuyorsun galiba."

Polis şefi harmanisinin altına kıvrıldı ve gözlerini kapadı. Hacı İsmail kıyıdaki cesede son bir bakış daha fırlattı, sonra o da harmanisinin altına kıvrıldı. Yavaşça söylendi: "Çok yazık! Elvau henüz ölecek yaşta değildi!"

Polis şefi onu duymuştu ve içini çekti: "Yaşamımız Allah'ın elinde, Hacı İsmail!"

"Valla, bunda haklısın. Bu dünyadan ne zaman ayrılmamız gerektiğine ancak Allah karar verir."

Ve böylece Kafr El Teen sakinlerinin yaşamının, her zaman düşüncelerinde hazır ve nazır olan ve kimi akşamları birlikte geçirip ya köy berberinin dükkkanı önünde ya da onun evinde Nil'e bakan terasında sohbet ettikleri bir tanrı tarafından yönetildiği inancıyla uykuya daldılar. Zeynep için nasıl yanıp tutuştuğunu, bu özlemi ancak ölümün dindirebileceğini ve onun kızı er ya da geç eline geçireceğini biliyorlardı. Çünkü tüm tanrılar gibi o da kendisi için imkansız diye bir şey olmadığı inancındaydı.

İki adamın horlaması siperlendikleri kıyıdan ka-

ranlığa yayıldı, sessiz geceyi aşıp mısır tarlasında gizlenmiş olan Metvalli'nin kulağına ulaştı. Tarladan çıktı ve sol bacağını sağından daha fazla sürüyerek dikkatli adımlarla cesede doğru yürüdü. Kafr El Teen sakinleri onu kendilerine topal bir köpeği anımsatan tuhaf yürüyüşünden hemen tanırlardı. Çocukluğunda geçirdiği kemik hastalığından beri bir bacağı diğerinden kısaydı.

Metvalli yukarıda kıyıda belirdi. Ay ışığı bedenine oranla çok büyük olan kafasını aydınlatıyordu. Küçücük gözleri şiş yüzüne gömülmüştü. İnce burnunun altından etli dudakları fırlıyordu. Alt dudağı çenesine sarkmıştı, ağız boşluğu görünüyor ve buradan uzun sakalına durmaksızın salya akıyordu.

Köyün çocukları onu gördükleri yerde peşine düşerler ve koro halinde bağırışırlardı: "İşte deli gidiyor!" Bazen içlerinden biri ardından bir taş fırlatır ya da *galabeya*sını çekerdi. Onlara hiç aldırmadan ağzından salyalar akıtarak ve serseri bir köpek gibi topallıyarak yoluna devam ederdi. Yollarda dolaşırken evlere ve gelip geçene nemli gözlerinde donuk, boş bir bakışla dik dik bakardı. Gün sona erdiğinde mezarlığın yakınında kıyıya oturur, başını ve tüm bedenini kaşır ve bitlerini kırardı.

Köyden kadınlar yanından gelip geçerken kucağına yarım ekmek, bir mısır koçanı ya da bir kaç dut atarlardı. Hatta bazıları ona dokunur ve "Beni bir oku, Şeyh Metvalli", derlerdi. O zaman bir an için kaşınmayı ve bitlenmeyi bırakır, ellerini kadına uzatır, omuzlarına, eline ya da bacağına dokunarak salyası siyah sakalında sallanırken bir kaç anlaşılmaz söz gevelerdi.

Kötürüm bir kadının ona dokununca iyileştiği ve bir körün gözlerini açtığı söylenirdi. O Allah'ın sevgili kuluydu, hastalıklardan anlıyor ve gelecekle ilgili sırları çözebiliyordu. Allah yarattıklarının en zayıflarını hayırlı işleri için seçtiğinden ona bu gücü vermişti. Bu nedenle ona Şeyh Metvalli diyorlardı.

Köyün berberi Hacı İsmail ona "cinli" derdi, polis şefi Şeyh Zahran ise "bitli", çocuklar ise ona "deli Metvalli" adını takmışlardı. Mezarlıkta ölülerin ruhuna Kuran okuyan Şeyh Osman'ın oğluydu. Ama Şeyh Osman ölmüştü ve ona havı dökülmüş kaftanından, sarığından, boş bir ekmek sepetinden ve kapağı paralanmış, aşınmış bir Kurandan başka birşey bırakmamıştı.

Şimdi hiç de başkaları tarafından izlendiği zamanki kadar aksamıyordu. Bakışları görülmemiş biçimde sakindi. Arada bir dikkatle çevresine bakınıyordu. Artık alt dudağı sarkmıyor ve ağzından salyası akmıyordu. Bu anda köyden hiç kimse onu tanıyamazdı.

Bir harmaniyle örtülmüş kıyıda yatan cesede yaklaştı. Biraz ötesinde yere çöktü ve karnı üzerinde sürünmeye başladı. Ayaklarına ulaştığında harmaniyi kaldırarak başına altına soktu ve kendisini onun bacak ve uylukları üzerinden yavaşça yukarı çekti.

Polis şefi o anda gözlerini açmış olsaydı bile dikkatini çekecek hiçbir tuhaflık göremiyecekti. Harmani hâlâ cesedin üzerinde örtülüydü ve o hafif harekete, dalgayı andırır belli belirsiz kalkış ve inişe, pekala rüzgar neden olabilirdi. Ve polis şefinin aklına başka birşey de gelmezdi, ne onun ne de şurada burada, özellikle de canlılar tarafından ölüler için ayrılmış yerlerde kol gezen kötü ruhların. Çünkü sonuçta orada kıyıda yatan yalnızca tüm canlılığını yitirmiş bir bedendi ve herşeye saldıran kurtlar dışında bir ölü kimin ilgisini çekerdi?

Oysa Metvalli yıllardır ölüler arasında bir kurt gibi yaşıyordu. Tanrının günü köyün en ucunda, Nil'in kıyısında aynı yere oturur ve güneş ufukta kaybolana dek beklerdi. Sonra ayağa kalkar, topallayarak bayırdan aşağı iner ve yavaş yavaş mezarlığa giderek ölülerin arasında

bir yere yatağını yapardı. Yatmadan önce mezarlar arasında dolaşır ve arada bir eğilerek yerden ölülerin akrabalarının düşürdükleri ekmek ve çörek kırıntılarını toplardı. Bunları yedikten sonra huzurunu kaçıran birşey varmışçasına daha bir süre gözüne uyku girmezdi. Birden ayağa fırlayarak doğruca mezarlardan birine yönelirdi, bu seçimde ona çok iyi bildiği belli bir koku yol gösterirdi, bu kokuyu uzaktan bile alır ve diğer kokulardan hemen ayırdederdi. Bu henüz toprağa verilmiş etin, yeni ölmüş bir bedendeki ılık kanın ve canlı hücrelerin kokusuydu.

Uzun, güçlü parmaklarıyla toprağı hızla kazmaya başlardı. Tırnakları toprağa gömülü bir et parçasını eşeleyip çıkaran bir kedinin tırnakları kadar keskin ve sivriydi. Bu işi sürekli yinelemekten alışkanlık kazanmış elleri beyaz kefeni çekip çıkarır, sıkıca dürer ve ertesi sabah, henüz herkes uykudayken yeniden kazıp çıkarmak üzere toprağa gömerdi.

Bu iş bitince ölünün henüz ılık bedenine yönelirdi. Ölü kadınsa boylu boyunca üzerine uzanırdı. Erkekse onu yüzükoyun çevirir, üzerine uzanarak makadına dayanırdı.

Ertesi sabah Metvalli Kafr El Teen'de görünmezdi. Kimse onu aramaz, kimse nerelerde olduğunu merak etmezdi. O ise komşu köylerden birinde, Al Ramla ya da Bahout'da, haftalık pazarın kurulduğu işlek bir sokakta oturur ve birkaç metrelik kirli, beyaz bir bezi satmaya çalışırdı; bu bezin daha birkaç saat önce kefen olduğu kimsenin aklına bile gelmezdi.

VIII

Araba kornasını keskin keskin öttürerek, ardında bir toz bulutu, bir alay çocuk ve birkaç başıboş köpekle köye geldi. İçinden dört adam indi, aralarında elinde çantasıyla bir hastabakıcı ve kayışını çekiştirip duran bir köpekle bir polis vardı. Diğer adamlar oraya buraya koşturuyor, meraklı kalabalığın yaklaşmasını engelliyor ya da sopalarını çocukların popolarına indiriyorlardı.

Tüm Kafr El Teen sakinleri kıyıda toplanmıştı. Erkekler *galabeya* giymişti ve ellerinde sopalar vardı. Kadınlar siyah örtülerine bürünmüşlerdi. Sinekler burunları akan, çıplak çocukların yüzlerine konuyordu. Üç kişi dışında herkes oradaydı. Zakeya her zamanki gibi kulübesinin tozlu kapısına çömelmişti, Zeynep de yanında oturuyordu. İkisi de susmuş ve öfkeli, adeta meydan okuyan bakışlarını sokağa dikmişti.

Kafravi biraz uzakta, saklandığı köyün bitimindeki mısır tarlasında çömelmiş bekliyordu. Seslerin yaklaştığını, köpeğin havlamalarını duydu. Kendisini bulduklarını anladı, bu yüzden tarladan çıkarak bayıra tırmandı. Çocuklar onu farkettiler ve bağrışmaya başladılar: "Kafravi, Kafravi!", ardısıra koşuyorlardı, ancak o daha hızlıydı ve nehre ulaştı. Kızgın kızgın kayışını çekiştiren ve polisi peşinden sürükleyen köpek üzerine saldırmadan kendini suya attı. Neden kaçtığını ve nereye gittiğini bilmiyordu. Kendisine korku veren bir şeyden olabildiğince uzaklaşmak, nereye gittiğini bilmeden yalnızca kaçmak istiyordu. Mandanın yanında yattığı andan bedeninin soğuk suya çarptığı ana dek olanları bilmiyordu.

Suyun şıpırtısını duydu ve birinin hızla peşinden yüzdüğünü ve giderek kendisine yaklaştığını anladı. Kollarını ve bacaklarını savuruyor ve sanki orada güvende olacakmış gibi gözlerini karşı kıyıdan ayırmıyordu. Karşı kıyıda Kafr El Teen muhtarının portakal bahçelerinin bulunduğunu unutmuştu.

Nehir kıyısına toplanan köy halkı geride duruyordu, önlerine köpekli polis, polis şefi ve birkaç köy ve ilçe polisinden oluşan bir grup üşüşmüştü. Gözlerini iki yüzücüye dikmişlerdi, bir yarıştaki izleyiciler gibi heyecanlıydılar ve kimin kazanacağını sabırsızlıkla bekliyorlardı. Aralarındaki mesafe arttığında köylüler Kafravi'nin polisin elinden kurtulacağını umarak için için seviniyorlardı. İçgüdüleri onlara Kafravi'nin katil ya da suçlu olmadığını söylüyordu. Tüm polislerden ve köpeklerinden, tüm subaylardan, tüm kanun adamlarından ve hükümetten nefret ediyorlardı. Bu, köylülerin hükümete duydukları çok eskilere dayanan, bastırılmış nefretti. Çoğunlukla neden böyle olduğunu anlamasalar bile kesinlikle hep kurbanın kendileri olduğunu ve sömürüldüklerini biliyorlardı.

Subay olayı büyük bir soğukkanlılıkla izliyor, arada bir sanki önemli bir randevusu varmış ve bu işi bir an önce bitirmek istermiş gibi saatine bakıyordu. Köpek de olanlara pek aldırmıyor gibiydi. Güneşte keyifle uzanmış, uzun zamandır pek fırsat bulamamış gibi doğanın güzelliklerinin tadını çıkarıyordu. Yalnızca polis şefi sinirli görünüyordu. İki yüzücü arasındaki mesafe azaldığında yüreklendirici bir sesle bağırıyordu: "Aferin, Bayumi!"

Sesi Bayumi'nin kulaklarında borazan sesi gibi yankılanıyor ve onu daha hızlı yüzmeye heveslendiriyordu. Bunu neden yaptığını kendisi de bilmiyordu. Bu hay-

vanı yakalamakla görevliydi, hepsi bu.Gerisini düşünmek istemiyordu. Adamı tutuklama emrini aldığında ok gibi peşine düşmüştü.

Kafravi olduğu gibi, çırılçıplak, sudan kıyıya fırladı ve portakal bahçesinde oradan oraya koşmaya başladı. Bayumi hemen ardındaydı ve o da çuval gibi bir iç gömleği dışında çıplaktı. Uzun boylu ve güçlü bir adamdı, yüzü granit gibi sertti. Bu bir polisin ne sevinç, ne keder, ne korku ne de umut ifade eden yüzüydü, hiçbir duygu ve düşünce ele vermeyen bir yüz, çünkü bunlar çoktan geriye birşey kalmamacasına bastırılmıştı. Tunçtan bir yüz ya da evdekilere dışarıda rahatlarını kaçıracak birinin olduğunu duyuran bakır kapı tokmakları gibi ruhsuz bir yüzdü. Bedeni de sert ve bakır gibiydi ve hiç değişmeyen düzenli, canlı hareketlerle koşar, yüzer ve yürürdü, hiç insan yanı yokmuşçasına yorulmak bilmez ve dayanıklıydı, sanki etten kemikten değil de bir robot gibi demir menteşe ve parçalardan yapılmıştı.

Kafravi bir ağacın arkasına saklandı. Bayumi'nin kendisine doğru geldiğini gördü ve ne insana ne de şeytana, ne canlıya ne de ölüye benzeyen, insan kılığında kötü bir ruh görmüşçesine müthiş bir korkuya kapıldı.

Korku çok soğuk bir dalga gibi onu sardı. Artık bedeni denetiminden çıkmıştı, ne yaptığını bilmeden ağaçların arkasına saklanıyor ya da aralarında dolanıyordu. Çünkü bu korkunç gölge idam anına kadar hiç durmadan ilerleyen bir saatin ibreleri gibi ne yavaş ne de hızlı, mekanik hareketlerle kendisini kovalıyordu. Çelik el kolunu kavradığında zamanının dolduğunu anladı ve sakin, alçak bir sesle "Vallahi, Allahtan başka tanrı yoktur" dedi. Sonra gözleri karardı ve artık hiçbir şey duymaz ve görmez oldu. Bu karanlığın içinde artık hiçbir şey kımıldamıyordu, sanki yaşamı birden sona ermiş ve

göçüp gitmesi gereken an gelmişti.

Yeniden kendine gelip, duymaya ve görmeye başladığında şaşkınlıkla çevresine bakındı. Gözlerini dikmiş kendisine bakan insanlarla dolu büyük bir odadaydı. Karşısında yüksek bir masanın ardında üç adam oturuyordu.

Adamlardan biri elleriyle heyecanlı hareketler yapıyor ve kendisine tehdit dolu bakışlar fırlatıyordu. Yeniden çevresine bakındı ve olup biteni anlamaya çalıştı. Birden çivi gibi sivri bir parmak omuzuna saplandı ve kulağına ince, sert bir ses geldi:" Duymadın mı? Neden yanıt vermiyorsun?"

Kafravi ağzını açtı ve "Bana mı söylüyorsunuz?" dedi. İnce, sert ses yeniden haykırdı: "Evet, uyuyor musun yahu? Uyan ve zatıâlilerinin sorularını yanıtla!"

Kafravi zatıâlilerinin kim olduğunu bilmiyordu, nerede olduğunu da çıkaramıyordu. Kafr El Teen'de olmadığı kesindi, belki başka bir köydeydi, hatta belki de başka bir dünyada. Buraya nasıl geldiğini bir türlü aklı almıyordu.

Birden birinin öfkeli bir sesle "Adın ne?" dediğini duydu.

"Kafravi" yanıtını verdi.

Öfkeli ses yeniden duyuldu: "Yaşın?"

Bir an duraladı, sonra yanıtladı: "Kırk ya da elli"

Oradakilerin güldüğünü duydu, nedenini anlayamadı.

Öfkeli ses tekrar konuştu: "Elvau'yu öldürmekle suçlanıyorsun ve sözü döndürüp dolandırmak yerine itiraf etsen daha iyi olur."

"Neyi itiraf edeyim?" diye sordu.

"Elvau'yu öldürdüğünü."

"Elvau'yu öldürmedim ki. Elvau iyi bir adamdı."

Ses konuşmayı sürdürdü: "Kızın Nefissa'nın ırzına geçenin Elvau olduğunu bilmiyor muydun?"

"Bunu duymuştum."

"Peki, bunu duyduktan sonra onu öldürmek istemedin mi?"

"Hayır."

"Neden?"

"Hiç aklıma gelmedi."

"Namusu lekelenmiş bir erkek için normal birşey mi bu?"

"Bilmem ki" yanıtını verdi Kafravi.

Ses giderek daha öfkeli bir hal alıyordu: "Bu doğal mı?"

"Doğal ne demek?"

Yeniden gülüşmeler duydu ve şaşkınlıkla arkasına baktı. İnsanlar ikide bir niye gülüyorlardı? Belki de kendisiyle ilgili değildi.

Ses sormayı sürdürdü. "Neden o cuma günü köyün tüm erkekleri gibi camiye namaza gitmeyip tarlada kaldın?"

"Nefissa gittiğinden beri namaza gitmiyorum."

"Neden?"

"Nefissa varken ben namaza gidince o mandanın yanında kalırdı."

"Elvau'nun köyün tüm erkeklerinin aksine cumaları camiye gitmediğini bilmiyor muydun?"

"Evet."

"Biliyor muydun, bilmiyor muydun?"

"Evet, biliyordum. Elvau'nun camiye gitmediğini herkes bilirdi."

"Neden?"

"Nedenini bilmiyorum. Annesinin dedesi Kıpti olduğu için derler,ama nedenini ancak Allah bilir."

Ses sinsice sordu:"Elvau'dan hoşlanmaz mıydın?"

"Hayır."

"Onun gibi bir adamın Allah'ın emrettiği gibi günlük namazını kılması gerektiği kanısında değil miydin?"

"Elvau iyi bir adamdı" yanıtını verdi Kafravi.

"Namazın insanı günahtan koruduğunu bilmiyor musun?"

"Evet, bunu bize Şeyh Hamzavi hep söylemiştir."

"Ve Elvau kızının ırzına geçerek büyük bir günah işledi!"

"Öyle söylediler."

"Yani tüm olanlardan sonra hâlâ onu öldürmek istemediğinde ısrar mı ediyorsun?"

"Hayır, onu öldürmek istemedim."

"Peki, niye onu öldürmek istemedin?"

"Elvau iyi bir adamdı" diye yineledi Kafravi.

Ve ses inatla sormayı sürdürdü: "Ya namusun? Kendi namusun ve ailenin namusu senin için hiç önemli değil mi?"

Kafravi bir an sustu, sonra yanıt verdi: "Elbette."

Ses hiç de gizlemediği bir memnunlukla "Ve bu yüzden Elvau'yu öldürdün" dedi.

"Ama ben onu öldürmedim ki."

Ses yeniden büyük bir öfkeyle çınladı: "Peki seni niye cesedin yanında buldular?"

Kafravi sustu, anımsamaya çalışıyordu, ama belleği bomboştu. Yanıt vermedi.

Öfkeli ses sorup duruyordu: "Peki niçin kaçtın, neden kaçmak istedin?"

"Köpekten korktum."

"Köpeğin köydeki onca adam arasından neden özellikle seni seçtiğini biliyor musun?"

"Hayır. Bunu köpek bilir."

Gülüşmeleri duyarak şaşkınlıkla arkasına döndü. İnsanlar yine neye gülüyorlardı?

Şimdi ses öfkeden çılgın gibiydi. "Beni kandırmaya çalışma! En iyisi itiraf et. Seni neyin beklediğini biliyor musun?"

"Hayır" dedi Kafravi.

Kahkahalar yeniden kulaklarında çınladı. Gözlerinden şaşkınlık okunuyordu. Hemen ardından çelik gibi bir elin kolunu kavradığını ve kendisini uzun, karanlık koridorlardan geçirdiğini hissetti. Gözlerini kapadı ve mırıldandı: "Yemin ederim ki Allahtan başka tanrı yoktur."

IX

Zakeya yanında Zeynep ile kulübesinin tozlu eşiğinde oturuyordu. İkisi de suskunluğa gömülmüş, öfkeyle ve meydan okuyarak sokağa bakıyorlardı. Karşılarında demir parmaklıklarıyla büyük kapı yükseliyordu. Sanki kimsenin girmesine izin vermiyor, kıyının ve akıp giden suyun üzerine kapanıyordu. Arada bir açılıp ardında birkaç adam, ağır ve düzenli adımlarla sokağa çıkan uzun boylu, geniş omuzlu muhtara yol verirdi. Muhtarın mavi gözleri kibirle dümdüz bakardı. Hiç yere bakmaz, Zakeya ile Zeynep'in kulübelerinin önünde ağızlarını açmadan oturuşlarını ve düşünceli düşünceli önlerine bakışlarını hiç görmezdi.

Zakeya'nın elleri kucağında, bol siyah *galabeya*sının üzerindeydi. Bunlar çatlak derili, nasırlı, iri ellerdi ve avuçlarında tarlayı bellerken sıkıca kavradığı çapanın izi açıkça görülürdü. Tırnaklarının çevresi kapkaraydı, gübre ve yaş toprak kokarlardı. Arada bir ellerini kaldırarak başını tutuyor, yapış yapış terini siliyor ya da bir sivrisineği kovalıyordu. Zeynep yanında oturuyor, ya tahıl eliyor ya da gübre ve samanı yoğurarak somun tezekler yapıyordu. Bazen ayağa kalkıp, su testisini başına koyarak nehre gidiyordu. Uzun boylu ve inceydi, iri kara gözleri dümdüz ileri bakar, ne gelip geçeni ne de kulübeleri, dükkanları veya ahırları görürdü. Gülümsemezdi ve köyün diğer kadınlarının tersine kimseye selam vermezdi. Hacı İsmail'in dükkanının önünden geçerken adımlarını hızlandırıyordu. O mavi gözler sırtını alazlıyacakmış gibi geliyordu ona, bakışları keskin ve acımasızdı, onu soyuyor ve güzel bacaklarını, bedeninin yu-

varlak hatlarını, gergin uyluklarını ve dolgun karnını, pırıl pırıl cildini, ince belini ve uzun ince sırtını hazla seyrediyordu.

Kız yüzünü ve göğsünü örtüsünün altına gizliyordu. Ancak sevecenlikten yoksun, huzursuz, keskin bakışlar o bayırı tırmanırken ya da aşağı inerken giysisini delip geçiyor, sırtında ve her adımda sallanan dik göğüslerinde dolanıyordu. Kız bakışlarını karşıya dikip, yanakları kızararak hızla ilerliyor, dolgun dudakları titriyor ve kıvrak bedeni adeta süzülüyordu.

Eve geldiğinde su testisini yere koydu ve hâlâ soluk soluğa Zakeya halasının yanına oturdu. Kalbi hızla çarpıyor, göğsü kalkıp iniyordu ve alnı terden sırılsıklam olmuştu.

Zakeya bir süre hiçbir şey söylemeden ona baktı, sonra alçak yorgun bir sesle sordu: "Bir derdin mi var, evladım?"

Ancak Zeynep yanıt vermedi ve Zakeya her zamanki sızlanmasına başlayana dek yeniden suskunluğa gömüldü.

"Ah, nerelerdesin, Celal, oğlum? Sağ mısın, yoksa öldün mü? Ah Allahım, öldüğünü bilsem, kalbim nihayet huzura kavuşacak. Ve şimdide Kafravi'yi alıp götürdüler. Geri döner mi dönmez mi bilinmez. Ah Allahım, Celal ve Nefissa yetmedi mi? Elimden bir de Kafravi'yi almasan olmaz mıydı? Hepsi gitti,ev bomboş, Zeynep henüz çok genç, bense yaşlandım. Mandaya kim bakacak, hasadı kim yapacak?"

Zeynep örtüsüyle terini kuruladı ve "Ben artık büyüdüm ve babam geri dönene kadar mandaya da bakarım, hasadı da yaparım, evle ve diğer şeylerle de ilgilenirim. Çünkü babam geri dönecek, Celal ve Nefissa da"

dedi.

"Giden asla geri dönmez, çocuğum."

"Allah ne büyük sıkıntı içinde olduğumuzu biliyor ve bizi yalnız bırakmayacaktır."

Zakeya kendi kendine konuşur gibiydi. "Hiçbiri geri gelmiyecek. Giden geri gelmez. Kafravi de geri dönmeyecek."

"Göreceksin, babam geri dönecek," dedi Zeynep sert sert. "Onlara kimseyi öldürmediğini söyleyecek ve ona inanacaklar. Babamın iyi bir insan olduğunu ve asla birini öldürmeyeceğini herkes bilir."

Yaşlı kadın içini çekti: "Buradakiler onu tanır. Ama orada onu kimse tanımıyor. Celal burada olsaydı, onunla birlikte giderdi, o oradaki insanları tanır ve ona yardım edebilirdi."

"Allah yardımcısı olsun."

Ama Celal burada değil. O her zaman herkese yardımcı olurdu, yabancılara bile ve amcasına da yardım edebilirdi."

"Evladım, Allah tek başına yetmez."

Zeynep iri kara gözlerini faltaşı gibi açarak ona şaşkın şaşkın baktı. "Her şeye kadir Allah bize acır. Allah büyüktür ve herkese yardım eder.Hala neden kalkıp, abdestini alıp yardım etmesi için Allaha yalvarmıyorsun?"

Zakeya ellerini kaldırarak karşı çıktı."Allaha ibadet etmeyi ve yardım etmesi için yakarmayı hiç bırakmadım. Ama her geçen gün sefaletimiz ve acımız artıyor."

Sesi öfkeli değildi. Sakin ve ulaşılmaz görünüyordu. Zeynep şaşırdı. Halasının gözlerinde garip bir ifade vardı. Tüyleri diken diken oldu ve sırtından aşağı buz gibi

bir ürperti indi. Zakeya'nın elini tutarken elleri titriyordu.

"Neyin var, hala?"diye sordu kaygıyla. "Elin buz gibi."

Zakeya yanıt vermedi, gözlerini ayırmadan önüne bakıp duruyordu. Omuzunu tutarken Zeynep'in eli hâlâ titriyordu:

"Neyin var hala? Söylesene neyin var?" diye yalvardı.

Ama Zakeya susuyor ve hiç kımıldamıyordu. Kız dehşet içinde ellerini yüzüne kapadı ve haykırdı: "Zakeya hala! Aman Allahım, Zakeya halama ne oldu böyle?"

Avlu bir anda karaltılarla doldu. Kulübenin tozlu eşiğine yığıldılar, avluyu ve sokağı doldurdular ve Zakeya ile gözlerini diktiği büyük demir kapı arasına girdiler. Zakeya'ya birden yüzükoyun yerdeymiş gibi geldi, koyu renk demir parmaklıkların üzerine doğru geldiğini görüyordu, her an kendisini çiğneyecek uzun demir bacaklar gibi giderek yaklaşıyorlardı. Dudaklarındaki tozu yaladı ve annesinin duyup kendisini mandanın uzun bacakları altından hemen çıkarması için var gücüyle bağırdı. Ve annesi manda onu ezmeden tam zamanında yetişti. Bu garip düşü sık sık görürdü. Kimi geceler de düşünde bir dağda durduğunu görürdü, buradan birden bir nehre düşer ve dibe çökmeye başlardı. Ancak yüzme bilmemesine karşın olanca gücüyle yüzer ve kıyıa ulaşırdı. Kıyıya çıkar çıkmaz karşısına yüksek bir demir kapı dikilirdi. Bir şiltenin üzerinde kocası Abdel Moneim ile oğlu Celal'in arasında yatıyordu. Soluk seslerini duydu ve gözlerini açtı. Kafesli pencerenin ardında bir adam gördü, dana başı, paçası ve işkembesiyle dolu bir el arabasını itiyordu, arabadan yere kan damlıyordu. Yabancı

gözlerini üzerine dikmiş ona doğru geliyordu. Uzun kolunu uzatıp halhalını çekip almak istedi. Tam yanına geldiğinde Om Saber ile gözgözeydi. Kadın üzerine eğildi ve uyluklarını ayırdı, bir jilet çıkararak boğazını kesmek istedi. Zakeya bağırmak istedi , ama sesi çıkmadı. Sonra kaçmak istedi,ancak ayakları olduğu yere çakılmış gibiydi. Başını çevirdi ve yanında uyuyan oğlu Celal'i gördü. Ona sarılmak istedi, ama o giderek uzaklaşıyordu, o anda diğer yandan bir el kendisine uzandı. Döndü ve uyuyan kocasını gördü. Kocası birden ayağa kalktı ve başına, göğsüne vurmaya başladı. Sonra bir çocuk taşıdığı karnını tekmeledi. Yeniden bağırmak istedi, ama yine sesi çıkmadı, sonra kocası ona iyice yaklaştı, üzerinden *galabeya*yı çekip çıkardı ve o çırılçıplak kaldı. Kocasının parmakları göğüslerine uzandı, karnına ve uyluklarının arasına kaydı. Tüm ağırlığıyla üzerine çöktü ve ona öylesine sıkı sarıldı ki, altlarındaki yer sarsılmaya başladı. Gözlerini açtığında kocası Abdel Moneim'in yüzü kaybolmuştu, onun yerine karşısında kardeşi Kafravi'nin yüzü vardı. Olanca gücüyle bağırdı, ama kimse onu duymuyor gibiydi. Kafravi yüzünü şilteye gömdü ve acı acı ağladı. Zakeya kolunu uzattı ve onun yüzünü kaldırdığında karşısında oğlu Celal vardı. Eliyle gözlerindeki yaşı sildi, odanın bir köşesinde demir bir ayak üzerinde duran testiden su alarak su ve sulu dışkıdan oluşan bir birikintide onun ağzını burnunu yıkadı, bir süre sonra birikinti kurudu. Ve kuruma oğlunun bedenine de yayıldı, oğlu adatavşanı kadar kaldı. Kürekle bir çukur açtı ve onu toprağa gömdü. O anda kocası tarladan geldi ve oğlunu hiçbir yerde bulamadığı için yeniden onu dövmeye başladı. Bu hep böyle olmuştu: oğullarından biri öldüğünde gözü hiçbir şey görmez, kendisini eline ne geçerse onunla döverdi. Ve bir kız doğurduğunda da yine

aynı şeyi yapardı. On erkek ve altı kız doğurmuştu, ancak hayatta kalan tek çocuğu Celal'di. Diğerleri küçük yaşta ölmüştü, yaşam böyleydi işte. Bir çocuğun ne zaman öleceği hiç bilinemezdi.

Kendisine dikilmiş bakan gözleri gördü ve yavaşça "Bir tek Celal sağ kaldı. Ama şimdi o da gitti ve geri dönmeyecek. Kafravi ve Nefissa da gitti. Ev bomboş ve Zeynep henüz küçük. Bense işe yaramayacak kadar yaşlıyım. Mandaya bakacak, hasadı yapacak kimse kalmadı", dedi.

Kendisine bir solukta yanıt veren seslerden bir koro duydu: "Allah büyüktür, Zakeya! Sana onu sağ salim geri göndermesi için Allah'a dua et!" Zakeya onlara bakmadan yanıtladı: "Allah'a bize acıması için ne çok ibadet ettim, ne çok yakardım, ama o beni hiç duymadı ve hiç yanıt vermedi."

Ve sesler hep birden bağrıştı: "Aman Allahım, söyledikleri için onu bağışla. Hepimizi bağışla. Yalnızca sen herşeye kadirsin. Sensiz hepimiz çaresiz ve güçsüzüz."

X

Zakeya hâlâ toprağın üzerinde, aynı yerde çömelmiş oturuyordu. Gözlerini kapadı, yeniden açtı ve yine kapadı. Gözlerini kapayınca büyük kapıyı, kafesli pencereyi ve ardında dana paçası, başı ve kanlı işkembe dolu el arabasıyla adamı görüyordu. Adam kendisini ayağından, bacağından yakalamaya çalışıyor ve büyük bir bıçakla öldürmek istiyordu. O zaman dehşetle gözlerini açıyor ve üzerine eğilmiş yüzleri görüyordu. Yalnızca yeğeni Zeynep'i ve üzerinde bir teneke duran gazocağının önünde bacak bacak üzerine atmış oturan Om Saber'i seçebiliyordu. Ortalığa beyaz duman bulutları ve tütsü kokuları yayılıyor ve çevresindeki hayhuya, anlayamadığı konuşmalara karışıyordu. Çevresine toplanmış erkek ve kadınların hareketlerini gözlüyor, ancak orada ne yaptıklarını anlıyamıyordu. Bir grup kadın kaynayan tencerenin çevresinde oynuyordu. Davulların ritmine uyarak göğüslerini ve kalçalarını sallıyorlardı, uzun, dağınık saçları savruluyordu. Ağızlarını alabildiğine açmış, ağır ağır bir şarkı yineliyorlardı : "Ey şeyh, ruhlar senin sözünü dinler, hemen bu insandan kötü ruhu kov!" Bazı erkekler de davul seslerine uyarak titriyor ve sallanıyordu. Başlarında uçları kuyruk gibi sırtlarına düşen beyaz sarıklar vardı.

Om Saber erkek ve kadınların arasında gidip geliyordu. Bedenine siyah ipekten uzun bir şal, bir melaya dolamıştı. Ufak tefek ve cılızdı, göğüsleri yamyassıydı, ama oynayanlar arasında dönüp dururken hızla salladığı kalçası kocamandı. Önden erkek, arkadansa kadın gibi görünüyordu. Hızlı, dinç hareketleri onu genç gösteriyor-

du, oysa yüzü yaşlı ve kırış kırıştı. Hem erkeklerle hem kadınlarla oynuyordu; yavaş yavaş dönerken bir yandan da kalçalarına vuruyordu. Gülüp oynarken bir anda yüzüne vurmaya ve yürek paralayıcı çığlıklar atmaya başlıyordu. Açık saçık fıkraları da Kuran'dan ayetler okuduğu ya da ruhları çağırdığı sesle anlatırdı. Yaptıklarını kimse eleştirmezdi. Kafr El Teen halkı için o daya Om Saber'di, ne kadındı ne de erkek, akrabası ve çoluğu çocuğu olmayan, cinsiyetsiz bir varlıktı. Camiye yakın bir yerde, dansöz Nafoussa'nın yanındaki karanlık bir kerpiç kulübede otururdu. Onun köye nereden ve ne zaman geldiğini ve nerede doğduğunu kimse bilmezdi. Günün birinde ölüp gideceği de kimsenin aklına gelmezdi, çünkü sabahtan akşama kadar koşturur, evden eve gider, kadınlara doğumda yardım eder, kızların klitorisini keser, kulaklarını deler, bir çocuğun doğumunun haftasında kulübeye tuz serper ve kadınları kocalarının ölümünün kırkında teselli ederdi. İster kutlama, ister yas olsun tüm törenlere katılırdı. Düğünlerde neşeli şarkılar söyler, kızların, kadınların ayaklarına kına yakardı. Gerdek gecesi gelinin kızlık zarını parmağıyla yırtar, eğer bu daha önceden yırtılmışsa kızlık kanı için hazırlanmış beyaz mendili tavuk ya da tavşan kanına bulayarak işi örtbas ederdi. Ölümlerde ise acısı dinmek bilmezdi. Durmadan yüzüne vurur, acı acı bağırır ve ölen için ağıt yakardı, ölen kadınsa cenazeyi yıkardı. Sürekli kadınların sorunlarını çözmeye çalışır, bir mouloukheya sapıyla düşük yaptırır, gerektiğinde yeni doğanı boğar ya da göbek kordonunu bağlamıyarak onu kan kaybından ölüme terk ederdi.

Kafr El Teen sakinleri onu iyi tanırdı. Tüm evlerin ayrılmaz bir parçasıydı, kimse onsuz edemezdi. Evlilikleri ayarlar, çöpçatanlık yapar, kızlara uygun kocalar ve er-

keklere gelecekteki eşlerini bulur, ailelerin ve genç kadınların namusunu kurtarır, adlarını kötüye çıkaracak bir rezalete ya da felakete yol açacak veya eşler arasında ihanet olarak değerlendirilebilecek şeylerin örtbas edilmesine yardım ederdi. Hastaları halka özgü yöntemlerle tedavi eder, kötü ruhları kovmak için zar'a katılır, oynayıp şarkı söyler, hayvanları keserek kanlarını serper, tütsü yapar, insanların dünyalıklarını sakladıkları gizli köşeleri bulurdu. Ve tüm bunları yapmadığında ise başının üstünde kocaman bir sepetle ev ev dolaşarak, mendil, tütsü, çiklet ve enfiye satar, iskambil ve kahve falı bakardı.

Zakeya'nın yüzünden ter boşanıyordu, yere uzanıp yatsa da, otursa da ayakta da dursa farketmiyordu. Uyuşturulmuş gibi bir durumdan öbürüne geçiyor ve kendisine ne olduğunu bir türlü anlıyamıyordu.Çevresindeki insanlar titriyor, sallanıyor, yere düşüp yeniden kalkıyorlardı, kan ter içindeydiler. Kadınları göğüslerinin ve kalçalarının hareketinden ayırdediyordu, erkekleri ise yüzlerini çevreleyen uzun titreyen sakallarından.

Hâlâ tüm gözeneklerinden ter fışkırıyordu. Yüzünü sildiğinde eli kıpkırmızı kesiliyordu, çünkü Om Saber üzerine sürekli kendi kestiği bir horozun kanını serpiyordu. Sonra adamlardan biri ellerini kana daldırdı, Zakeya bu ellerin *galabeya*sının yakasından içeri kaydığını ve göğüslerine kanı sürdüğünü hissetti.Ardından üzerine birçok el üşüştü, tüm bedenini değiyor, onu çimdikleyip sıkıştırıyor ve üzerine kan serpiyorlardı, kısa sürede sırılsıklam olmuştu. Bir ara ağır bir el bacaklarının arasına kaydı ve uyluklarını kanla ovdu. Böylesine sıkıca bastıran elin bir kadına mı yoksa erkeğe mi ait olduğunu bilemiyordu. Ellerini yüzüne kapadı, çığlıklar atmaya başladı, kendinden geçmiş gibiydi. İnsanlar çevresinde

halka olmuş çılgınca bağırıyorlardı: "Ey şeyh, ruhlar senin sözünü dinler, hemen bu insandan kötü ruhu kov." Yakarışlar ve çığlıklar kulaklarında davul seslerine ve delice tepinişlere karışıyordu. Herşey birbirine girmiş gibiydi, ter ve kan, kadınların yüzleriyle erkeklerinki, tüm farklar silinmişti. Artık Om Saber'i şeyh Metvalli'den, Zeynep'i dansöz Nafoussa'dan ayıramıyordu. Zeynep her zamankinden iri ve dolgun görünüyordu, Nafoussa gibi süzülüyor, dönüyordu. Saçları çözülmüş, Nafoussa'nın darmadağınık saçları gibi havada savruluyordu. Bunları ani bir baş hareketiyle dik göğüslerinin üzerine atıyor, sonra başını arkaya attığında saçları kıvrılan yuvarlak kalçalarına dökülüyordu. *Galabeya*sı eteğinden beline kadar yırtılmıştı ve ayaklarını yere vurduğunda bacaklarının ve uyluklarının pürüzsüz cildi görünüyordu, kumaş giderek daha da ayrılıyor ve yırtık büyüyordu. Artık çıplak göğüsleri, dolgun karnının yuvarlak hatları, çılgınca titreyen eti görünüyordu. Çevresindeki bedenler sallanıyor, yalpalıyor, yere düşüp yeniden kalkıyordu. Erkekler ve kadınlar hiç durmaksızın dönen bir halka oluşturmuşlardı. Ortalarında Nafoussa ve şeyh Metvalli oynuyordu. Metvalli'nin elleri, dizleri ve ayakları kadının uyluklarına, karnını göğüslerine değiyordu. Nafoussa uzun saçlarını yolarak bas bas bağırıyordu: "Ey şeyh, ruhlar senin sözünü dinler, hemen bu insandan kötü ruhu kov." Şeyh Metvalli ve diğerleri ona katılıyor ve olanca güçleriyle bağırıyorlardı.

Şimdi Zakeya'nın bedeni kendi başına hareket ediyordu, kendi yasalarına uyar gibiydi. Kadın ayaklarının oynayanlara doğru gittiğini, bedeninin aralarına karışıp diğerleri gibi sallanmaya ve yalpalanmaya başladığını gördü. Saçlarını tutan bağ çözüldü ve saçları kara bir bulut gibi yüzüne indi. Bir el göğsüne yapıştı, parmaklar etine

saplandı ve yılan ısırığından daha şiddetli bir acıyla sarsıldı. Bir çığlık attı, ağzı açıktı, haykırıyor, ciyak ciyak bağırıyordu, bu onun taa doğduğu ve babasının istediği oğulu doğuramadığı için annesinin kafasına vurduğu günden beri tüm yaşamı boyunca bastırdığı acının tiz feryadıydı. Bu feryat yaşamının çok gerilerde kalmış, sayısız üzüntülü anından doğmuştu: eşeğin peşisıra koştururken kızgın toprakta tabanlarının kavruluşu, köylülerin ekmeklerine katık ettikleri hıyar turşusu ve yeşil biberi ilk kez yediğinde midesinin alev alev yanışı. Om Saber'in bacaklarını ayırarak jiletle küçücük bir et parçası kesişi. Göğüsleri büyüdüğünde erkeklerin kendilerini engelliyecek kimse olmayınca çimdikleyişleri. Kocası Abdel Moneim'in kendisini sopayla dövüşü ve ardından da tüm ağırlığıyla üzerine çöküşü. Ona kanlar içinde kalarak doğurduğu çocuklar ve bunları birbiri ardından toprağa vermek zorunda kalışı. Celal'in üniformasını giyişi ve bir daha geri dönmeyişi, Nefissa'nın gidişi ve çocukların hep bir ağızdan "Nefissa ve Elvau" diye bağırışları. Arabanın adamlar ve köpekle kentten gelişi ve Kafravi'yi alıp gidişi.

Feryadı bunların ve daha unutamadığı pek çok anın ürünüydü. Bu feryat yaşam kadar eski, günün ve gecenin bitip tükenmez saatleri kadar uzundu. Ve Zakeya var gücüyle saçlarını çekiştirirken, *galabeya*sını yırtıp tırnaklarını parçalamak istercesine etine saplarken hâlâ sürüyordu. Om Saber başına ve bedenine kesilmiş horozun kanını serperken de feryat kesilmemişti.

"Haykırmalısın, Zakeya" diye bağırdı Om Saber. "Şeytanı bedeninden kovmalısın. Haykırabildiğin kadar haykır."

Şimdi hepsi tiz çığlıklar atıyorlardı, Zakeya ve Om Saber, Nafoussa ve Zeynep, Şeyh Metvalli ve Kafr El Te-

en'in orada bulunan tüm erkek ve kadınları. Hepsi de yaşam kadar eski, doğumlarıyla başlamış ve dövüldüklerinde, tabanları ve mideleri yandığında, ağızlarına safranın acılığı geldiğinde ve ölüm ellerinden çocuklarını birbiri ardından çekip aldığında sürmüş olan feryada katılıyordu.

XI

Ancak şeytan Zakeya'nın bedenini bir türlü terketmiyordu. İçine çöreklenmiş oturuyor, sırtına biniyor, göğsüne sıçrıyordu. Kadın doğrulup onun kendisine sokularak Celal'in gözleriyle bakışını izlerken soluk soluğa kalıyor, tıkanıyordu. Giysisinden bir memesini çıkarıp koyu renk memebaşını onun dudakları arasına sokmaya çalışıyordu, o anda yüz birden kendisini eliyle iten Abdel Moneim'in yüzüne dönüşüyor ve kendisine kınayan gözlerle bakarken yeniden başka hatlara bürünüyordu. Şimdi üzerine dikilen ve içine dehşet salan Kafravi'nin gözleriydi. Akabinde bir kapının ya da kafesli bir pencerenin ardında kayboluyor ve içinde kanlı dana paçaları ve başları bulunan bir el arabasıyla geri geliyordu. Zakeya *galabeya*nın altında bedeninin büzüştüğünü hissediyor ve şeytanı kovmak için yakasından içeri tükürüyordu. Yeğeni Zeynep'e seslendi ve korkuyla çevresine bakındı. Kız geldiğinde, "Zeynep, yavrum, beni yalnız bırakma. Korkuyorum. Şeytanlar kafesli pencerenin ardında ve bana bakıyorlar" dedi.

Zeynep çevresine baktı ve hiçbir şey göremeyince de "Hala, pencerede kafes yok" yanıtını verdi.

Zakeya titreyen elleriyle demir kapıyı gösterdi ve "işte pencere!" dedi. Zeynep'in gözleri muhtarın evinin önündeki kapıyı gösteren parmakları izledi ve kız onun sırtını okşadı. "O muhtarın kapısı. Korkmana gerek yok. Uyumaya çalış. Mandayı tarlaya götürüyorum, güneş batmadan dönerim."

Zakeya kızın galabeyasına yapıştı. "Gitme Zeynep, beni yalnız bırakma."

"Peki tarlaya kim gidecek? Ben yanında kalırsam bi-

ze kim bakar?"

Zakeya yanıt verdi: "Celal mandayı tarlaya götürdü. Sen burada benimle kalacaksın. Beni yalnız bırakma."

Zeynep çabucak yüzündeki yaşları sildi. "Celal tarlaya gitmedi. Hükümete borcumuzu ödeyebilmemiz için hasadı yapmalıyım, yoksa toprağı elimizden alırlar ve biz dilenmek zorunda kalırız."

O anda kulübenin girişinde bir ses duyuldu. "Zakeya ve Zeynep'in el kapılarında dilenmesine asla izin vermeyiz. Biz Kafr El Teen'de yaşadığımız sürece böyle birşey olamaz."

Zeynep döndü ve Hacı İsmail'in kapıda durduğunu gördü. Bir gözü kendisine bakarken diğeri başka bir yöne kayıyordu.

"Hacı İsmail", dedi, "tarlaya gitmem gerek ve gördüğün gibi Zakeya hala hasta. Ne yiyor ne içiyor, artık uyumuyor da. Sürekli hayaller görüyor ve sesler işitiyor ve bu da onu çok korkutuyor."

"Zakeya'yı cin çarpmış", dedi Hacı İsmail. "Benim öğüdüme uyup dediklerimi yapmazsa onu bırakmaz."

"Halamın yeniden sağlığına kavuşması için herşeyi yaparım, Hacı İsmail."

Adam eski çantasını açtı ve üzerinde ayetler yazılı büyük bir kağıt çıkardı. Birkaç anlaşılmaz dua okudu, kağıdı katladı ve kaba, beyaz pamukludan küçük, kirli bir keseye soktu. Bunu Zakeya'nın boynuna astı, bir yandan ayetler ve dualar okuyor, Allah'a yakarıyor ve onun sınırsız gücüne sığınıyor, bir yandan da önce ellerinin içiyle, sonra da sırtıyla kadının başını, yüzünü ve göğsünü sıvazlıyordu.

Sonra yüzünü kuruladı ve halasının yanında oturan Zeynep'e döndü: "Bu muska çok güçlüdür. Fiyatı yalnızca

beş kuruş. Şimdi beni iyi dinle, Zeynep ve sana söyleyeceklerimi yap. Gelecek perşembe halanı alıp otobüsle Kahire'deki Bab El Hadeed'e gideceksin. Oradan tramvaya binip Seyide Zeynep camiine gideceksiniz, burada ilahiler ve dualar okuyarak hazreti Muhammed'in kızı Zeynep'in doğum gününü kutlayan birçok ermiş kişiye ve başkalarına rastlayacaksınız. Ona dua edip ilahilere katılın. Diğerleriyle birlikte Allah'ın adlarını zikredin ve geceyi ermişlerin yanında camide geçirin. Cuma sabahı ellerini açıp söyleyeceğim duayı okuyacaksın: 'Ey Allahım, beni duy. Zakeya hala günahlarını bağışlaman için sana yakarıyor ve bir daha asla senin gücüne gidecek birşey yapmayacak. Ey acıması bol Allahım, bize merhamet et!' Allah yakarmalarını duyacak ve bir ermiş halana yaklaşarak muskayı boynundan çıkarıp yeniden takacak. Bunu yapınca halanın ona gümüş bir on kuruşluk vermesi gerek. Sonra hemen dönüp vakit geçirmeden onun dediklerini yapacaksınız. Söyliyeceklerini iyice aklınızda tutun, çünkü bunlar Allahın emirleridir. Eğer onu dinlemezseniz halan Allah'ın gazabına uğrar ve şeytan bedenini terketmez."

Zeynep minnettar bir sesle "Allah sana uzun ömürler versin, Hacı İsmail. Halamı Seyide Zeynep camiine götürüp Allah'ın bana emrettiği herşeyi yapacağım" dedi.

Çarşamba akşamı Om Saber onlara geldi ve Zakeya'yı temiz suyla yıkadı. Zeynep bozuk paraları başörtüsünün ucuna düğümledi. Bilet ücretini, muska için beş kuruşu ve ona Allah'ın emirlerini bildirecek olan kişiye gümüş on kuruşluğu ödeyebilmesi için parayı komşular aralarında toplamışlardı. Zakeya kendi kendine konuşur gibiydi: "Allah bile bizden para istiyor. Oysa hiçbir şeyimizin olmadığını biliyor, yavrum."

Ve Zeynep ona yanıt verdi: "Dert etme, Allah'ın insanların karşısına çıkaracağı iyi şeylerin sınırı yok ve her yerde yardımsever insanlar var. Önemli olan tek şey Allah'ın seni bağışlayıp kötü ruhu bedeninden kovması."

XII

Büyük ahşap kapı paslı, eski bir su dolabı gibi gıcırdayarak açıldığında daha şafak sökmemişti, henüz ne horozlar ötüyor ne de Şeyh Hamzavi'nin ezan okuyan sesi duyuluyordu. Kapıdan başları ve omuzları uzun siyah örtülerle örtülü iki gölge süzüldü. Ölgün ışıkta Zeynep'in yüzü yorgun ve soluktu. Öfkeyle ve meydan okuyarak göğe bakıyordu. Yanında iyice süzülmüş, kırış kırış yüzüyle Zakeya yürüyordu, iri kara gözleri alacakaranlıkta parlıyordu.

Gece yavaş yavaş çekiliyor ve sabahın ilk ışıkları suyun yüzüne vuruyordu. Küçük, belli belirsiz dalgalar yaşlı, üzgün, durgun bir yüzdeki kırışıklıklar gibi görünüyordu. Birden esen rüzgar tozları kıyıdaki bayırdan aşağı, düzlüğe, kör gözler gibi küçücük pencereleri, kaba ağaçtan kapıları ve kerpiç ve çamurdan duvarlarıyla dipdibe duran kulübelere doğru savuruyordu.

Muhtarın evi ise çok farklı görünüyordu. Kırmızı tuğladan yüksek duvarları vardı, demir parmaklıklarıyla siyah büyük kapısı gözdağı verircesine yükseliyordu, pencereleri camlı ve ahşap çerçeveliydi, beton damı minareden daha yüksekti, boş ve tertemizdi.

İki kadın yürüyor ve önlerindeki uzun yola bakıyorlardı. Kıyıdaki kumlu yolda ayaklarının izi görülüyordu. Zeynep'in ayak izleri daha küçük ve belirgindi, çünkü bacakları daha güçlüydü. Gözleri nehrin ve birbirine paralel ufka kadar uzanan tarlaların üzerinde geziniyordu. Bunlar ona uçsuz bucaksız görünüyor ve kendi kendine Seyide Zeynep camiine ne kadar yolları olduğunu ve Bab El Hadeed'e giden otobüsü nereden bulacaklarını sorup duruyordu. Zakeya şimdiden tükenmişti, yeğeninin omzuna

dayanmış, hiç konuşmadan ve yakınmadan yoluna devam ediyordu.

Irmağın kıvrıldığı yerde gölgesinde yaşlı bir adamla genç bir kadının oturduğu büyük bir dut ağacı gördüler. Yanlarında küçük bir sepet vardı. Zeynep durdu ve onlara otobüsü sordu. Yaşlı adam "Evet kızım, burada bizimle bekleyin. Biz de El Seyide'ye gidiyoruz" dedi.

İkisinin yanına toprağa oturdular. Yaşlı adam onlara baktı ve sordu: "Evladım, annen hasta mı?"

Zeynep yanıt verdi: "O benim halam. Annem yıllar önce öldü, amca."

"Allah rahmet eylesin. Hepimiz öleceğiz, bu bizim alın yazımız. Ama hasta olmak başka şey. Allah sizi hastalık derdinden kurtarsın."

Zeynep adamın yanında konuşulanlarla hiç ilgilenmiyormuşçasına bakışlarını uzaklara dikmiş genç kadına baktı. Yaşlı adama sordu: "Kızın mı ,amca?"

"Hayır karım. Sağlığı iyiydi, ona ne oldu bilmiyorum. Birdenbire yemeden içmeden kesildi, uyuyamaz oldu ve kendi kendine konuşmaya başladı. Hayaller görüyor ve gecenin bir vaktinde bağırmaya başlıyor. Onu şeyh şeyh gezdirdim. Muskalar taktılar, büyü yaptırdık. Tüm paramı harcadım, ama hiç yararı olmadı. Bu yüzden Şeyh Abbas onunla Mekke'ye hacca gitmemi ve günahlarını bağışlayıp kötü ruhu bedeninden kovması için Allah'ın evini ziyaret etmemi salık verdi.Şeyhe artık param kalmadığını ve yolculuk parasını bulamıyacağımı söyledim, o da onu Seyide Zeynep camisine götürmemi ve şefaat etmesi için Seyide Zeynep'e yakarmamı söyledi. Seyide Zeynep'e bir sepet incir adamam gerekiyormuş. Allah seni inandırsın, evladım, bu yolculuğa gerekli parayı toparlayabilmek için kapı kapı dilendim. Sonra bu bir

sepet inciri aldım. Şimdi El Seyide'ye gidiyoruz. İnşallah Allah onu bu hastalıktan kurtarır."

"Allah büyüktür, amcacığım" dedi Zeynep. "Onu darda bırakmaz."

Yaşlı adam konuşulanları duymuyor ve anlamıyormuş gibi sesini çıkarmadan gözlerini ufka dikmiş oturan Zakeya'ya baktı. Sonra sordu: "Onu El Seyide'ye mi götürüyorsun?"

"Evet ,amca" yanıtını verdi Zeynep.

"Kocası yok mu? Size bakacak kimseniz yok mu, çocuğum?"

"Allah'dan başka kimsemiz yok, bir de komşumuz Om Soliman'a bıraktığımız bir mandamız. Komşumuz ona yem verecek, o da onun tarlasında çalışacak."

"Allah sizinle olsun evladım. Sizin ve yardımına muhtaç herkesin yardımcısı olsun."

Zeynep ellerini göğe kaldırarak yakardı: "Sana yalvarıyoruz, Allahım, sen bize yardım et!"

Güneş gökte yükseliyordu. Toprak giderek ısındı, hava sakindi. Zeynep başını ağacın gövdesine yasladı ve uyumak üzere gözlerini kapadı, ancak yaklaşmakta olan otobüsün sesiyle irkildi. Otobüs sert bir fren yaptı ve tozu toprağa katarak yanlarında durdu. Belirgin biçimde yana yatmıştı ve en küçük bir dokunmada devrilecekmiş gibi görünüyordu. Otobüsün arkası kapkaraydı, egzozundan koyu kara bir duman çıkıyor ve tozlara karışıyordu. Zakeya basamağa çıkarken Zeynep'e dayandı, yaşlı adam da genç karısının binmesine yardım etti. Güçlükle otobüsün içinde ilerlediler ve hemen insan ve sepet yığınına karıştılar. Sıcak ve boğucu hava toz ve dumandan kalın bir örtü gibiydi. Zakeya ve genç kadın sürücü koltuğunun yanında yere, diğer yolcuların arasına oturdu-

lar. Yaşlı adam ve Zeynep ise çoğu kişi gibi ayakta kaldı. Otobüs öne doğru fırladı ve Zeynep boylu boyunca arkasında duran yaşlı adamın üzerine düştü. O da dengesini yitirerek sahanlıktaki yolcuların üzerine düştü, bir anda herkes yerdeydi. Otobüs yeniden yavaş yavaş hareket edip kıyı boyunca ilerlemeye başladığında herkes toparlanmıştı ve herşey eskisi gibiydi. Zeynep ve yaşlı adam sahanlıkta dipdibe duruyorlardı.

Otobüs ağır yüküyle sarsıla sarsıla ilerliyordu. Kırık pencere camları şıngırdıyor, arada kapılardan cam parçaları düşüyor ve sallanan oturma yerleri takırdıyordu. Yol inişli çıkışlı, gürültü kulakları sağır edecek kadar fazlaydı ve otobüs her an paramparça olacak gibiydi. Tekerlekleri arasından yere idrarını tutamayan yaşlı bir adam gibi sürekli su akıtıyordu. Sarhoş bir tayfa gibi yalpalıyor, sürekli kapkara egzoz çıkarıyor ve çoğu virajda aşırı yana yatarak Nil'e düşecekmiş gibi oluyordu. Ancak her defasında sürücü ayağa fırlıyor, tüm gücüyle direksiyona asılarak otobüsü devrilmekten kılpayıyla kurtarıyordu. Ancak bu kez de otobüs öbür yana yatıyor ve bayırdan aşağı inerek, hiç olmazsa kuru hendeği boylayacak gibi oluyordu. Otobüsün şeytanlıklarını iyi bilen sürücü dört tekerlek de yere basana dek manevrayı tekrarlıyordu. Sonra rahatlayarak yerine oturuyor ve kısılmış gözlerle yola bakıyordu. Sanki tek istediği uyumaktı, derin derin uyumak. Buruşuk, solgun yüzü yorgun görünüyordu, ardındaki türbanlardan, uzun giysilerden ve sepetlerden belirgin biçimde ayrılıyordu.

Zakeya yerde oturuyordu, gözlerini kapamıştı; bir yığın yüz ve dipdibe duran beden onu sersemletmişti. Otobüse ilk kez biniyordu ve böylesine daracık bir yerde bunca insanın yığıldığını hiç görmemişti. Arada bir otobüs şiddetle sarsılıyor, o da korkuyla gözlerini açıyor-

du. Ona yer tersine dönüp otobüsün tavanına binecekmiş ya da otobüs devrilip tepetaklak olacakmış gibi geliyordu. İkide bir yakasından içeri tükürüyor ve son saati gelmiş gibi kelimei şahadet getiriyordu. "Allahtan başka tanrı yoktur ve Muhammed onun peygamberidir." Otobüsteki birçok ses bu sözleri bir solukta yineliyor ve kulaklarında çınlıyordu.

Bazı anlarda da ona sanki ölmüş de Nil kıyısı boyunca giden otobüste yeniden yaşama dönmüş gibi geliyordu. Başını kaldırıp nehre bir göz atmak istiyordu, ancak tüm pencere ve kapıların önü insanla doluydu ve o yalnızca otobüsün islenmiş tavanını görebiliyordu.

Otobüsün durduğunu ancak Zeynep elinden tutup "Burada iniyoruz, hala" dediğinde farketti.

Zeynep'in sırtına dayanarak otobüsten indi. Yüzü sapsarıydı ve çevresine bakınırken gözleri her zamankinden siyah görünüyordu, nehir, kıyı, kerpiç kulübeler ve tozlu yollar gitmiş, bunların yerini geniş, aydınlık caddeler, yüksek yapılar, yanlarından birbiri ardından hızla geçen arabalar ve garip tıngırtılar, gıcırtılar çıkaran tramvaylar almıştı. İnsanlar da farklıydı. Kadınlar yüksek ökçeli ayakkabılar giyiyor ve daracık giysilerinin içinde adeta çıplak görünüyorlardı. Sokaklarda öylesine çok adam vardı ki, sayamıyordu. Sokakların iki yanına dükkanlar dizilmişti, yollarda yoğun bir trafik kulakları tırmalayan, yoğun bir gürültüyle hiç durmadan akıyordu. Zeynep'in eline yapışarak ona sokuldu.

"Başım dönüyor, Zeynep" dedi. "Beni yalnız bırakma. Elimi sıkıca tut. Başım mı dönüyor yoksa sokak mı, anlayamadım."

Zeynep'in de başı dönüyordu. Kalabalığa bakıyor ve giderek daha çok şaşırıyordu. Bu arada yaşlı adam da

Zeynep'e yaslanmıştı, genç karısı ise ona sıkıca yapışmıştı. Akıp giden insan selinin ortasında öylece kalakalmışlar ve sığınırcasına birbirlerine sokulmuşlardı. Şaşkınlıktan ağızları açık, bakışları koşturan kalabalık gibi hızla oradan oraya gidip geliyordu.

Bir süre sonra harekete geçtiler ve peşpeşe hızla geçen arabaların azgın tekerlekleri altında kalmaktan korkarak dikkatli adımlarla yüksek bir duvar boyunca yürümeye başladılar. Zeynep yoldan geçenlerden birine kendilerini El Seyide'ye götürecek tramvayı sordu. Adam bir direği işaret ederek "Tramvay gelene kadar orada bekleyin" dedi.

Adamın dediğini yaptılar. Meydan insan kaynıyordu. Zeynep yukarı baktı ve caddenin üzerine uzun teller gerilmiş olduğunu farketti. Sokağın öbür yanında yüksek bir yapı ve tellerin arkasında üzerinde bacaklarını açmış sırtüstü yatan çıplak bir kadınla tabancalarını ona doğrultmuş üç adam bulunan büyük bir afiş vardı.

Kız başörtüsüyle gözlerini örterek "Ne ayıp şey!" dedi.

Tramvay geldi ve inip binen insanlar ağırlıkları altında kırılacakmış gibi görünen daracık basamaklara üşüştüler. Zeynep bir demire sıkıca tutunarak Zakeya'yı da peşi sıra sürükledi. Onları genç kadın ve incir sepetini göğsüne bastırmış olan yaşlı adam izledi. Tam kendine bir yol açmıştı ki sepet elinden kayarak tramvayın tekerlekleri altına düştü. Adam ardından fırladı. Bir çığlık duyuldu ve bunu başka çığlıklar izledi. İncirler sokağa yuvarlandı ve gelip geçenler tarafından çiğnendi. Biletçi hemen alarm düdüğünü çaldı ve tramvay durdu.

Zakeya olanları görmemişti. Tramvay gidiyor mu, yoksa duruyor mu bilemiyordu. Başı döndüğü için gözle-

rini kapamıştı. Ancak tramvayın sarsıntısını hissettiğinde gözlerini yeniden açtı. Zeynep yanında oturuyordu, küçük bir pencereden bir yığın insanın oraya buraya koşturduğunu gördü. Yüksek yapılara, üzerlerinde yarı çıplak kadınların önlerinde hepsi de tabancalı adamlar, bacaklarını ayırarak oturduğu, yattığı ya da ayakta durduğu duvar ilanlarına şöyle bir göz attı. Tramvayda bir şeyler olduğunu hissetti, Zeynep'in elini tutarak sordu: "Ne oldu?"

"Yaşlı adam tramvayın tekerlekleri altına yuvarlandı,şimdi onu El Seyide yerine hastahaneye götürdüler", diye yanıtladı Zeynep.

Zakeya pencereden ta yukarılarda, gökte birşey göstermek istercesine hızlı bir el hareketi yaptı. "Yalnızca Allah herşeye kadirdir, evladım. Bu zıvanadan çıkmış bir dünya mı yoksa Zakeya halan aklını mı kaçırdı?"

"Allah seni sağlığına kavuşturacak ve kafanı düzeltecek. Allaha şükür, daha iyisin, hala ve El Seyide'de daha da iyi olacaksın."

"Allah Seyide anamızdan razı olsun" diye mırıldandı Zakeya kendi kendine.

XIII

Zakeya ve Zeynep Seyide Zeynep camiine akın eden ve tüm semti, daracık ara sokakları, tarmvayların birbiri ardından geldiği ana caddeyi ve bunun açıldığı büyük meydanı hıncahınç dolduran yoğun insan selinin içinde erimiş gibiydi. Herkes yere kadar uzanan galabeyalar giymişti. Kadınlar erkeklerden başlarına bürüdükleri siyah örtülerle ayrılıyorlardı. Ucu bucağı belirsiz kalabalıkta yalınayak yürüyorlardı, ayak parmakları iri ve yassı, topukları kirli ve çatlaktı, pütür pütür, nasırlı avuçlarında çapa, saban ya da su dolabı izlerini bırakmıştı. İnce, avurtları çökmüş yüzleri solgun ve yorgun görünüyorlardı, iri kara gözleri ya hayretle faltaşı gibi açılmıştı, ya da sersemlemekten yarı kapalıydı ve hepsi de derin bir soluk alıyor ve sonra da soluklarını tutuyorlardı.

Zakeya Zeynep'in eline sıkıca yapışmıştı, ondan biraz uzaklaşırsa bu muazzam insan denizinde yitip gideceği korkusuyla kıza öylesine sokulmuştu ki, neredeyse ayaklarına basıyordu. Ama yine de insanlar aralarına girdi ve bir anda Zeynep'i gözden kaybetti. Birden korkusu geçti, artık kendisini yalnız hissetmiyordu. Şimdi herşey ona daha önce yaşamışçasına bildik geliyordu. Herkes kendisi gibi galabeya giyiyordu, onun teri de yüzüyle, ayaklarıyla, parmaklarıyla, yürüyüşü, bakışı ve konuşmasıyla, herşeyiyle benzediği bu insanlar gibi kokuyordu. O bu kalabalığın bir parçasıydı, bu kalabalık da onun. Artık korkmuyordu ve bu tıkışıklıkta Zeynep'i aramaktan vazgeçti, çünkü tüm yüzler Zeynep'inkine benziyor, tüm sesler onunkini andırıyordu. Sözcükler, söyleyiş biçimi ve vurgular, göğe açılan eller ve hep bir ağızdan "Ey Allahım, kurtar bizi!" feryadı da onda tüm bu insan-

ların Zeynep olduğu duygusunu uyandırıyordu.

Hasta ya da kör, genç ya da yaşlı, analarının kucaklarında çocuk ya da bebektiler. Bunlar çeşitli mezheplerden imamlar, dilenci ya da hırsızlar, büyücü ya da falcılar, muska yapan ya da ilahiler okuyan insanlardı. Ermişler, Allah'ın elçileri, cennetin kapılarının bekçileriydiler. Zakeya ve Zeynep gibi kaba ellerini hep birlikte Allah'a uzatıp hep bir ağızdan "Ey Allahım" diyorlardı.

Zeynep de Zakeya'yı aramaktan vazgeçmişti. O artık sayısız yüzden biri, bir insan denizindeki bir damla, milyonlarca giysi arasında bir giysi, sonsuz evrende gözle görülemiyecek bir parça, göğe yükselen, rüzgarda titreşen el ormanında iki el, bir yakarışta, uzayıp giden, çaresiz bir feryatta birleşmiş sesler denizinde bir sesti: "Ey Allahım, kurtar bizi." Zeynep Zakeya'nın sesiyle de haykırıyordu, taa içinden gelen acı bir feryat, kesik bir gırtlaktan çıkar gibi, yaralı bir göğüsteki soluma gibi bir feryat.

"Ey Allahım!" diye bağırdı Zeynep, yüreği deli gibi atıyordu. Kaburgalarına vuruyor, dar, uzun giysisinin altında küçük göğüslerini titretiyordu. Gözlerinde gizemli bir parıltı vardı, koyu, durgun bir ırmaktaki ay ışığı gibi pırıldıyorlardı. İçinden gelen garip bir ateşle ürperiyor, yüzüne ilk kez aşık oluyormuşçasına tatlı bir pembelik yayılıyordu.

"Ey Allahım" diye yakarıyor, her feryatta kendisini ona daha yakın hissediyordu, sanki Tanrı onun, o da Tanrı'nın sesini ve soluğunu duyacaktı. Bedeni onunla bütünleşmiş gibiydi, ani bir korkuyla, daha doğrusu derin bir acı ve büyük bir sevince benzer bir ferahlama duygusuyla titriyordu. Aynı anda hem ağlayacak hem de sevinç çığlıkları atacak gibi oluyordu. Gözlerini kapatmak ve

kendini ona bırakmak istiyordu, bu ferahlama duygusunun, bedenindeki bu gevşemenin ve hiç yaşamadığı bu sevincin doya doya tadını çıkarmak istiyordu. Oysa yüreğinin derinliklerinde hâlâ korkunç kederli, bitkin ve huzursuzdu, uyumak şöyle dursun gözlerini bile kapıyamıyordu. Böylece çevresinde hemen hiçbir şey algılamamasına karşın saatlerce gözünü kırpmadan oturdu.

Birden birinin kendisine seslendiğini duydu: "Zeynep", Hemen bunun Tanrı'nın sesi olduğunu anladı. Tüm gece boyunca ona yakarmıştı, şimdi de o kendisine sesleniyordu. "Ah Allahım!" diye fısıldadı, o da yanıt verdi: "Zeynep!" Düşteymişçesine sese doğru yürüdü. Kendisini taşıyanın bacakları mı yoksa kanatlar mı olduğunu bilemiyordu. Kendisini kuşatan kalabalık ve kulaklarında çınlayan sayısız ses silindi, hiçliğin içinde yitip gitti, geriye yalnızca bir sesin yankılandığı bir boşluk kaldı: "Zeynep!"

Gözlerinin önündeki yoğun sis ya da duman bulutunda bir yüz belirdi. Ne erkek, ne kadın, ne çocuk ne de yaşlı yüzüne benziyordu. Om Saber'in yüzü gibi ne yaşı ne de cinsiyeti belliydi, ancak başında onunki gibi siyah bir örtü değil, kaşlarına kadar inen beyaz bir sarık vardı. Yüzü çiçek çıkarmış gibi çopurdu. Küçük, çipil gözleri Zeynep'e dikilmiş bakan iki koyu delik gibiydi.

"Sen Kafravi'nin kızı Zeynep misin?" diye sordu ses.

Korkuyla ve duyulur duyulmaz bir sesle "Evet", dedi. İçinden bir ses soruyordu: "Bunca insanın arasında beni nasıl tanıdı?", başka bir ses hemen yanıt verdi: "Allah'a şükürler olsun, çünkü o herşeyi bilir."

"Halan Zakeya nerede?" diye sordu adam.

Ve içindeki ses yeniden sordu: "Halamın adının Za-

keya olduğunu da biliyor. Şaşılacak şey."

Çevresine bakınarak halasını aradı. Onu hiçbir yerde göremiyordu, ancak o anda Zakeya'nın hâlâ elini sımsıkı tuttuğunu, titreyerek kendisine sokulmuş, Kurandan ayetler mırıldandığını farketti.

Adam Zakeya'ya yaklaştı, eğri büğrü, esmer elleriyle boynundan muskayı çıkardı. Birkaç ayet okudu, bir an sustu, sonra muskayı yeniden boynuna taktı. Zakeya ona dikkatle, ayaklarına kapanacakmış gibi derin bir huşuyla bakıyordu. Kendi kendine anlaşılmaz birşeyler söyleyerek eline eğildi ve heyecanla öptü. Adam eğri büğrü, esmer elini ona uzatarak Zeynep'e döndü.

"Halan Zakeya hasta. Sen Allah'a boyun eğmek istemediğin ve o da seni desteklediği için hasta. Ama Allah acıması ve iyiliği bol olandır ve sizden istediklerini yaparsanız ikinizi de bağışlayacak. Onun hastalığını iyileştirecek, Allah'a şükürler olsun."

Ellerini göğe kaldırıp bir solukta "Ah Allahım, sana minnettarız ve şükrediyoruz, çünkü sen acıması ve iyiliği bol olansın" dediler.

"Geceyi camide geçireceksiniz", dedi adam. "Yarın sabah gün doğmadan Kafr El Teen'e hareket edeceksiniz. Orada temiz Nil suyuyla yıkanacak ve yıkanırken kelimei şahadet getireceksiniz. Giyindikten sonra sabah namazını kılacaksınız. Sünnete uyarak dört kez secde edeceksiniz. Sonra on tane Ayet El Kürsi okuyacaksınız.Ertesi gün Zeynep gün doğmadan tekrar taze Nil suyuyla yıkanacak, peşpeşe üç kez kelimei şahadet getirip sabah namazı kılacak. Sonra güneş doğmadan evin kapısını açıp eşikte duracak, doğuya dönerek Kuran'ın ilk ayetini on kez okuyacak. Karşısında yüksek bir demir kapı görecek. Kapıya yürüyecek, açıp içeri girecek ve bir daha

dışarı ancak evsahibi isterse çıkacak. O soylu, büyük bir adamdır, soylu, büyük bir adamın oğludur ve Allah ve peygamber katında değerli, iyi, dindar bir ailedendir. Bu arada Zakeya mandayla tarlaya gidecek, onu su dolabına bağlayıp çapasını alacak ve öğle ezanına kadar çalışacak. Ezanı duyunca çapayı bırakıp namazını kılacak. Ardından dizleri üzerinde kalıp Kuran'ın ilk ayetini on kez okuyacak, sonra da ellerini göğe açıp otuz kez 'Ah Allah'ım, beni bağışla' diyecek. Bitirdiğinde ayağa kalkıp ellerini yüzüne sürecek ve Allahın izniyle tamamen iyileşmiş olacak."

Zakeya eğri büğrü, esmer elin üzerine iyice eğilerek heyecanla öptü ve fısıldadı: "Allahım, sana şükürler olsun."

Bu arada Zeynep de Allah'a şükretmeyi sürdürüyordu. Öylesine büyük bir mutluluğa kapılmıştı ki, adama Hacı İsmail'in vermesini söylediği gümüş on kuruşluğu vermeyi bile unutmuştu. Şimdi adam bunu istiyordu. Titreyen ellerle başörtüsünün düğümlü ucunu açtı, parayı çıkararak ona verdi ve büyük bir huşuyla elini öptü. İçinden bir ses yavaşça, "Aman Allahım, Kafr El Teen'i, evimizi ve karşıdaki demir kapıyı da biliyor" diyordu.

Adam kalabalıkta belirdiği gibi çabucak kayboldu, Zakeya ve Zeynep şaşkınlık ve derin bir huşu içinde kalakalmışlardı. Birbirlerine iyice sokulmuş, yaşadıklarının düş değil gerçek olduğundan, Tanrı'nın sesini gerçekten duymuş, hatta onu veya en azından onun biricik sırdaşları, elçi ya da evliyalarından birini görmüş olduklarından emin olmak istercesine soran gözlerle birbirlerine bakıyorlardı. Zakeya kendisini hiç böylesine hafif hissetmemişti. Bunca zamandır pençesinde kıvrandığı demir kıskaç gevşemişti. Artık yeğeni Zeynep'e dayanması gerekmiyordu, bacaklarına yeniden can gelmişti ve

yürüyebiliyordu.

Zeynep yanında hiç yardımsız yürüyen halasına şaşkınlıkla baktı: "Hala iyileşmeye başladın bile", dedi alçak ve huşu dolu bir sesle. "Baksana, yürüyebiliyorsun!"

Ve yaşlı kadın yanıt verdi: "Şimdi bedenim kuş gibi hafifledi. Ah Allahım, sen gerçekten çok büyük ve merhametlisin."

"Allah çok büyük", dedi Zeynep. "Sana hep Allah'ın bize yardım edeceğini, ona dua edip sabırlı olman gerektiğini söylemedim mi?"

"Evet yavrum, bunu hep söyledin."

"Ben de aynı senin gibi Allah'ın buyruklarına uymadım ve ibadet etmek istemedim, Zakeya hala."

"Ben namaz kılmamakta direnmiyordum ki. Direnen içimdeki kötü ruhtu."

"İnşallah, emrettiklerini yaparsak içimizden kötü ruhu söküp atacak."

"Şeyhin söylediklerinin hepsini hatırlıyor musun?" diye sordu Zakeya. "Her yanım titriyordu ve sözlerini anımsıyamıyorum.Birşeyleri unutacağımızdan korkuyorum."

"Merak etme. Her sözünü iyice kafama yazdım."

"Allah senden razı olsun" dedi Zakeya heyecanla.

XIV

Ve böylece Zeynep ertesi sabah güneş doğmadan kalktı ve testideki temiz Nil suyunu başından aşağı döktü. Göğüslerini yıkarken peşpeşe üç kez fısıldadı: "Allah'dan başka tanrı yoktur ve Muhammed onun peygamberidir." Su karnına ve kalçalarına aktı, bir yandan yıkanırken bir yandan da kelime-i şahadet getiriyordu. Uzun, siyah saçlarını kuruladı ve iki yandan ördü, temiz bir *galabeya* giydi, başını ve omuzlarını siyah örtüyle örttü, ürkek, duraksayan adımlarla kapıya gitti ve yavaşça açtı.

Sabah kızıllığı ufka yayılmaya başlamıştı, ancak güneş henüz görünmüyordu. Zeynep güneşin doğacağı yana baktı ve hafif bir sesle Kuran'ın ilk ayetini on kez yineledi. Sonra demir kapıya yürüdü. Hâlâ korkuyordu, ancak adımları sakin ve kararlıydı. Kapının önüne geldiğinde tüm bedeni titremeye başladı, ama bunun nedeni korku ya da güvensizlik değil, yoğun bir heyecandı. Artık ne yapması gerektiğini biliyordu. Yüreği hızla çarpıyor, göğsü inip kalkıyor ve bedeni sabırsızlıkla geriliyordu. Uzun *galebeya*nın altında bacakları titriyor ve iri kara gözleri Allah'ın isteğinin yerine geldiğini gösterir olağanüstü bir belirti beklentisiyle göğe bakıyordu.

Kız karşısında belirdiğinde muhtarın mavi gözleri hayretten faltaşı gibi açıldı. Zeynep'i yüzünden ve gözlerinden, dimdik yürüyüşünden hemen tanımıştı. Gözlerini oğuşturdu, sesinde şaşkınlık vardı:

"Seni kim yolladı, Zeynep?"

"Beni Allah yolladı."

"Neden bu gün geliyorsun?"

"Allah öyle istediği için", dedi kız kendi kendine konuşur gibi.

Muhtar gülümsedi, yataktan kalkarak banyoya gitti. Dişlerini fırçaladı, yıkandı, sonra aynada yüzünü inceledi ve yeniden gülümsedi. İçinden gülmek geliyordu. Kısık bir sesle kendi kendine söylendi: "Seni şeytan, seni hin oğlu hin seni! Ne kurnaz herifsin sen, Hacı İsmail!"

Banyodan çıktı ve küçük bir masanın üzerinde duran kol saatine baktı. Saat altıydı. Sırıtarak kendi kendine yavaşça "Şimdiye dek hiçbir kadın bana böyle sabahın köründe gelmemişti. Önce bir fincan çay içmeliyim, anca uyanırım", dedi.

Zeynep hâlâ aynı yere duruyordu. Ona doğru yürüyerek bir çocukla konuşur gibi "Bak, Zeynep. Bir fincan çay içmek istiyorum. Nasıl çay yapıldığını biliyor musun?" dedi.

"Evet, efendim", yanıtını verdi kız, sesinden onun hoşuna gitmek istediği anlaşılıyordu.

"Gel benimle! Sana mutfağı göstereyim. Ben yıkanırken sen de bana çay demlersin."

Zeynep beyaz porselen eviyeyi, pırıl pırıl muslukları, renkli duvarları, perdeleri ve kolayca yakılabilen ocağı görünce şaşkınlıkla iç geçirdi. Su kaynadığında öten çaydanlığa, rengarenk desenli fincanlara ve gümüş kaşıklara hulyalı hulyalı baktı. Herşey onun için öylesine yeni, öylesine yabancıydı ki, sanki başka bir dünyaya gelmişti. Şimdi kendisini Allah'ın katında sanıyor, ona şükürler, övgüler yağdırıyordu. Bir şey alırken elleri titriyordu. Yüreği hızla çarpıyor, dizlerinin bağı çözülüyordu.

Bir çay fincanı parmakları arasından kayarak yere düştü. Ellerini göğsüne kapayarak duvara yaslandı.

Güçlükle soluyarak, korkunç bir suç işlemişçesine kırık fincana bakıyordu. Porselen kırıkları bembeyaz zeminde rengarenk kristaller gibi parlıyordu. Muhtar fincanın yere çarpışını ve bunu izleyen ürkek iniltiyi duyduğunda duşun altındaydı. Gülümsiyerek güzel kokulu bir sabunla göğsünü ve karnını sabunladı. "Bu basit kızlar ne de heyecan verici oluyor, genç kız bedenlerine sarılmak ne büyük keyif veriyor, henüz açmış bir gülü koparır gibi. Kahireli kadınların yapmacıklığından nefret ediyorum, küstah bakışlarıyla karım örneğin! Artık ne korkuyor ne de heyecanlanıyor. Okşasam da, sarılsam da, ısırsam da frijit bedeni uyanmıyor", diye düşünüyordu.

Pembe ipek bir pijama giydi ve banyodan mutfağa gitti. Zeynep hâlâ duvarın dibine çömelmiş, ellerini göğsüne bastırmış duruyordu, dudakları soluk almaya çalışır gibi hafifçe aralıktı. Gözlerini dikmiş, az öncesine kadar paha biçemediği şahane bir fincan olan porselen kırıklarına bakıyordu.

Muhtarın yüzü rahatlamış ve sağlıklı görünüyordu, berrak mavi gözleri kıza değerli bir mücevheri incelermiş gibi düşünceli düşünceli bakıyordu. Gür, siyah saçları iki örgü halinde sırtından iniyordu. Zarif, hafif uzunca yüzü güneşten yanmıştı, dolgun dudaklarının doğal bir kırmızılığı vardı, sabah çiyinde bir çiçek gibi parlıyordu ve biçimli, dipdiri göğüsleri vardı. İri kara gözlerinde ürkmüş bir çocuk gibi yaşlar birikmişti; utangaçlığı onu çekiyor, heyecanlandırıyordu.

Kızın yanına giderek dudaklarında bir gülümsemeyle "Ağlıyor musun, Zeynep?" dedi.

Kız başını önüne eğerek duyulur duyulmaz bir sesle fısıldadı: "Elimden düştü. Bağışla efendim."

Eliyle gözyaşlarını sildi. Muhtarın kanı kaynıyordu,

ona daha da yaklaştı, elini uzatarak sevecenlikle kalan yaşları da sildi.

"Korkmana gerek yok, Zeynep", dedi yavaşça. "Fincan da fincanın sahibi de senin".

Ona sarılmak istedi, ancak vazgeçti. Yoksa daha çok korkardı, en iyisi, yeni çevresine alışana dek beklemekti.

Bu arada Zakeya mandayı tarlaya götürmüş, su dolabına bağlamış ve toprağı çapalamaya başlamıştı. Çok dikkatliydi, öğle ezanını kaçırmak istemiyordu. Sonunda Şeyh Hamzavi'nin sesi duyulduğunda, güneş tepesindeydi ve onu yakıp kavuruyordu. Saçlarının dibinden boynuna, göğsüne ve sırtına ter boşanıyordu. Ezan biter bitmez çapayı yere attı ve yakındaki nehre yürüdü. Yüzünü ve boynunu yıkadı, abdest aldı, sonra da kıyıya diz çökerek, huşu içinde secdeye vararak namazını kıldı. Ardından dizleri üzerinde kalarak peş peşe on kez Kuran'ın ilk ayetini okudu. Ellerini göğe açarak otuz kez yineledi: "Ey Allahım, beni bağışla! Bir an bekledi, sonra elleriyle yüzünü örttü. O anda uykusu gelmiş gibi garip bir ferahlık duydu. Gözkapakları ağırlaşarak kapandı, az sonra nehrin yanında derin bir uykuya dalmıştı.

Öğle güneşi ne kadar kavurucu olursa olsun muhtarın evinin kalın, sağlam beton duvarlarından içeri giremiyordu. Yine de muhtar içinde kızgın güneşin altında çırılçıplak duruyormuşçasına sıcak dalgaların yükseldiğini hissediyordu. Üzerinde hâlâ pembe ipek pijaması vardı, koltuğa oturmuş sabah gazetesini okuyordu. Sayfalardan birinde ağabeyinin fotoğrafını gördü, hemen sayfayı çevirerek sosyete haberlerini okumaya başladı. Böylece dansöz Tuba'nın boşandığını, oyuncu Noussa'nın dördüncü kez evlendiğini ve şarkıcı Abdel Rah-

man'ın hastahanede apandistini aldırttığını öğrendi. Spor sayfasını okumak için sayfaları çevirdi, ancak sayfalar karıştı ve karşısına yeniden ağabeyinin resmi çıktı. Satırları şöyle bir gözden geçirdi ve bir kabine değişikliğinin yapıldığını ve ağabeyinin daha da önemli bir bakanlığa getirildiğini öğrendi. Küçümsemeyle dilini şaklattı. Kardeşini kimse ondan daha iyi tanıyamazdı. Tam bir iş hayvanı olsa da ne denli aptal, ne denli kalın kafalı olduğunu kimse bilmiyordu —aynı gözleri bağlı dönüp durarak su dolabını çeviren bir manda gibi, diye düşündü.

Gazeteyi fırlatarak gözlerini kapattı, birden aklına karısına telefon edip küçük oğlunun sınavlarının nasıl geçtiğini öğrenmek istediği geldi. Tam telefona uzanacakken banyoda suyun aktığını duydu. O anda da Zeynep'in sabah erkenden eve gelmiş olduğunu anımsadı. Bu arada kız banyoya kadar her yeri silmiş, temizlemişti. Kafasında bir düşünce çaktı: "Neden şimdi banyoya gidip şansımı denemiyeyim? "Ancak bundan hemen vazgeçti. Duyguları ona Zeynep'in basit, uysal ablası Nefissa'dan farklı olduğunu söylüyordu, onun yanındayken hiç aldırmadan, istediği gibi hareket etmişti. Kuşkusuz, Nefissa ile olanlar sır olarak kalmıştı, ancak bilinmezdi ki. Belki bu kez iş o kadar kolay örtbas edilemezdi. Kaygılarından kurtulmaya çalıştı. Olanları kim bulup çıkarabilirdi ki? Her türlü kuşkudan uzaktı, normal insan davranışlarını düzenleyen yasaların ve ahlakın üzerindeydi. Kafr El Teen'de hiç kimse ondan kuşkulanmayı göze alamazdı. Allah'dan kuşkulanırlardı da ondan... olanaksız!

Ancak sonra aklına Kafr El Teen'de onunla ilgili hemen herşeyi bilen üç adam geldi: polis şefi, caminin imamı ve köy berberi. Onlar olmadan Kafr El Teen'i yönetemezdi. Onlar onun maşaları ve köy yönetimindeki

yardımcılarıydı. Ama sırlarını da biliyorlardı. Onlara hiçbir bakımdan güvenemeyeceğini kesinlikle bilmesine karşın sırlarını açığa vurmayacaklarına inanıyordu. Gözünü bir an için bile üzerlerinden ayırması yeterdi, hemen kendisini kazıklamaya ya da kendisinden koparabilecekleri herşeyi koparmaya kalkışırlardı. Ancak onları hep gözünün önünde tutuyor, onlara uykularını bile denetlediğini ve kendisine ihanet etmeye ya da kafa tutmaya kalkışmanın ölümüne susmak demek olduğunu hissettirmeyi biliyordu.

Üst üste yutkundu. Ağzında acı bir tat vardı ve öteden beri içini kemiren kinden kurtulmak istercesine tükürme gereksinimi duyuyordu. Bu üç adamdan tiksiniyor, onlara zerre kadar değer vermiyordu. Onlarsız edemiyeceğini bilmesi herşeyi daha da kötüleştiriyordu. Bu nedenle bazı akşamları onlarla geçirmek, sohbet edip şakalaşmak ve hatta kendini onların dostları, üstelik belki de tek dostları olduğuna inandırmak zorunda kalıyordu.

Koltuktan kalktı, banyoya giderek lavobaya tükürdü, sonra o acı tattan kurtulmak için defalarca ağzını çalkaladı. Aynaya baktı ve gözü küveti ovup su mermeri gibi parlatan Zeynep'e takıldı. Yere kadar uzanan *galabeya*sı ıslanarak bedenine yapışmıştı, göğüsleri ve kalçaları iyice seçiliyordu. Kızı karşısında çırılçıplak görür gibi oldu. Beline kan yürüdüğünü hissetti, gözlerini gencecik bedenden alamıyordu.

Zeynep başını kaldırdı. Muhtarın mavi gözlerindeki garip bakışı yakaladı, korkuyla bir adım geri kaçtı ve sığınırcasına duvarın dibine büzüldü. Islak çinilerde ayağı kayarak boylu boyunca yere düştü.

O daha ayağa kalkamadan muhtar bir kolunu beline dolayarak onu yukarı çekmişti. Parmak uçları göğsüne

değiyordu, onu okşar ve göğsünü tutarken elinin titrediğini hissetti.

Kız boğuk bir çığlık attı, bu çığlıkta adamın duyarlı, el değmemiş göğsünü sert bir biçimde kavramasının verdiği acı, içini donduran bir korku ve vecde, onu üzerinden ağır bir yük kalkmışçasına hafifleten bir vecde varan garip, hiç bilmediği bir haz vardı. Artık kendisini Allah'ın ellerine bırakabilir, bedenini ve ruhunu ona teslim edebilir, sözünü tutarak feraha erebilirdi.

Adamın elleri bacaklarına kaydı, ıslak giysiyi uyluklarının üzerine çekti. Boğuk bir sesle yavaşça ve ihtirasla kulağına fısıldadı: "*Galabeyan*ı çıkar, Zeynep, üşüyeceksin."

Elleri uyluklarına ve karnına kaydı, kızın giysisini çekip çıkarmaya çalıştı, ancak giysi ıslaktı ve etine yapışıyordu. Öylesine hırsla asıldı ki giysi çatırdayarak yırtıldı. "*Galabeyam*", diye inledi kız. "Başka *galabeyam* yok."

Giysiyi kızın üzerinden çıkardı, ona sımsıkı sarılarak fısıldadı: "Sana bin tane *galabeya* alırım."

Bir eliyle musluğu açarak ılık suyu kızın çıplak bedeninde gezdirdi. Onu işin toz ve kirinden arıttı, becerikli elleriyle saçlarını, omuzlarını, karnını, kalçalarını ve göğüslerini yıkadı.

Onu yasemin kokan yumuşacık bir havluyla bir annenin çocuğunu kurulayışı gibi tatlılıkla kuruladı. Kız onun kendisini yatağa taşımasına hiç ses çıkarmadı.

XV

Şeyh Hamzavi ilk horozun ötüşü göğe yükselmeden hemen önce gözlerini açtı. Ama belki de gözleri bir süredir açıktı ve şaşkın şaşkın her gün önlerine serilen manzarayı seyrediyorlardı. Ancak bu gerçek, masum bir şaşkınlık değildi, tersine belli anlarda tam bir kesinlik kazanmak gibi garip bir niteliği olan, sürekli, yıpratıcı kuşkularla doluydu. Ve bu kesinlik onu kendi gözleriyle gördüğü şeyin Allah'ın varlığı gibi yadsınamaz bir gerçek olduğuna inanmaya itiyordu.

Şafak uzun, ince parmaklarını bir pencere aralığından uzatarak Fatheya'nın yüzünü hafifçe aydınlatıyordu. Yüzünün ona dönük yarısı kül rengiydi, gözleri uykuda görecekmiş gibi hafif aralıktı. Oysa dudakları sımsıkı kapalıydı, sanki o uyurken birşeyler ele verebileceklerinden korkuyordu. Solgun sabah ışığı yumuşak, beyaz boynuna vuruyordu, düğmeleri çözülmüş geceliğinden yumuşak, beyaz göğüsleri görünüyordu. Çocuk küçük elleri ve ağzıyla bunlara yapışmıştı. Kadın ona, herhangi bir gücün onu kendisinden çekip almasından korkuyormuşçasına sıkıca sarılmıştı.

Şeyh Hamzavi yüzün kendisine dönük yarısını şaşkın, kafası karışmış bir halde inceliyordu. Bu yarı ışığın vurmadığı diğerinden nasıl farklı olabilirdi, ya o çok iyi bildiği yüz hatlarına ne olmuştu? Bu iki yarının birbirinden farkı neydi? Sabah ışığında gördüğü bu yüzün karısı Fatheya'nın yüzü olmadığından emindi, çünkü ona hiç benzemiyordu, gerçi bu onun burnu, onun boynu ve onun göğsüydü, ancak anlam veremediği garip bir değişikliğe uğramıştı. Yanında yatan kadının karısı

Fatheya olduğundan hiç kuşkusu yoktu. Bundan Allah'ın varlığı kadar emindi. Ve bu kanı kafasını daha da karıştırıyordu.

Bu anda artık hiçbir şey şeyden emin olmadığı yüzünden okunabiliyordu. Gözlerini dikmiş önüne bakıyordu ve gözünde küçük bir kas seğirir gibiydi. Sabah ışığı pencereden yüzüne vuruyor ve ikinci bir yüz gibi görünen uzun bir gölge yaratıyordu. Üstteki onun Kafr El Teen'de herkesçe tanınan gerçek yüzüydü. Oysa alttakini kimse tanıyamazdı, çünkü böyle bir yüz Kafr El Teen'de hiç görülmemişti. Bu ne insan yüzüne benziyordu ne de hayalet. Bu bir meleğin ya da şeytanın, hatta belki de Allah'ın yüzü olabilirdi, tabii eğer Allah'ı daha önce görmüş ve tanıyacak biri varsa.

Oysa Şeyh Hamzavi orada öylece yatarken kendini Allah'dan hiç bu kadar uzak hissetmemişti. Allah'a yakın olduğu anlar vardı, özellikle de cuma namazında muhtar da dahil köyün tüm erkekleri arkasında dimdik durup, harekete geçebilmeleri, dudaklarını kımıldatıp ayetleri okuyabilmeleri için onun kendilerine işaret vermesini beklerlerken.

Böyle anlarda Allah'a muhtar da dahil diğer çoğu erkekten daha yakın olduğuna inanırdı. O zaman yalnızca çocukken diğer çocuklara taş atıp, onların korkuyla kaçışmalarını seyrederken yaşadığı garip bir mutluluk duygusuna kapılırdı. Namazda ayağa kalkarken, diz çökerken ve otururken kasten ağırdan alırdı. Arada bir çabucak arkasına bakar ve huşu içinde başının, elinin ya da küçük parmağının en küçük hareketini bekleyen muhtara ve arkasında toplanmış adamlara bir göz atardı.

Oysa ne kadar ağırdan alırsa alsın, namazı ne kadar yavaş kıldırırsa kıldırsın, herşey birkaç dakikada biter

ve adamlar ondan ayrılarak dört bir yana dağılırlardı. Hatta bazıları ellerinde bir köşesine damga pulu yapıştırılmış, bir rica ya da yakınmalarını dile getirdikleri kağıtlar, muhtarın peşinden koştururken ayağına bile basarlardı. O zaman alçak bir sesle bu Allah'dan korkmayan ve sonraki yaşamlarını düşünmek yerine dünya işlerinin peşinden koşan "dinsiz reziller"e küfrederdi. Evin yolunu tutardı, bastonuyla yeri yoklayan ve sarı tesbihini titreyen elinde sallayan yalnız bir insan. Karısını gördüğünde ellerinin titremesi artardı. Fatheya'nın kocasının, evin efendisinin döndüğünü komşuların duymaları için onu bağırarak haşin bir sesle yanına çağırır, her zamankinden daha erkekçe ve kaba görünmek ister, üst üste öksürerek boğazını temizlerdi.

"Bu uğursuz çocuk eve geldiğinden beri sen kör ve sağır oldun. Tüm vaktini alıyor, başka hiçbir şeyle ilgilenmez oldun, oysa o bir günah meyvası. Ona acıdım ve aldım, ama bazen keşke orada sokakta ölmüş olsaydı, diyorum. Bu uğursuz yaratık, bu fuhuş ve günah meyvası evimize geldiğinden beri felaketler birbirini izliyor. Kafr El Teen'deki insanlar onu almamı kınıyor, dilleri hiç durmuyor ve artık beni eskisi gibi saymıyorlar. Dostlarım bile beni terketti, artık muhtar beni akşamı onunla geçirmem için davet etmiyor. Bana defalarca çocuğu evlilik dışı çocuklar için bir yurda vermemi salık verdi. Ona söz verdim, ama sen hâlâ direniyorsun. Bu uğursuz çocuğa neden bu kadar bağlandığını anlıyamıyorum."

Bu soruyu sorduğunda sesi kesiliyordu. Bu çocuğu neden böylesine bağrına bastığına akıl erdiremiyordu. Ve yeniden tespih ellerinde titremeye başlıyordu, sanki yanıtı biliyor da kendisine itiraf etmek istemiyordu. Ancak bu insanın bir şeyden hem emin olup hem de kuşkulanması gibi kesin olmayan bir bilgi, belirsiz bir kuşkuydu. Bil-

mek ve kuşku onu titretti, sanki sabahın ilk ışıklarıyla birlikte içeri buz gibi bir rüzgar girmişti. Fatheya'nın yüzüne, boynuna ve çocuğun yapıştığı yumuşak, yuvarlak göğüslerine baktı. Ve yeniden içine o soru çöreklendi, bir yılan gibi soğuk ve kaygan: "Çocuğu karnında taşımamasına ve doğurmamasına karşın nasıl olur da sütü gelir?" Bu soruyu ilk soran kendisi değildi, bunu ona şimdi kim olduğunu anımsayamadığı bir başkası sormuştu. Ve bunun bir soru olduğundan emindi. Ama belki de yalnızca laf arasında fısıltıyla söylenmiş bir sözdü. Ve bu fısıltı bıçak gibi yüreğine saplanmıştı. "Fatheya çocuğa meme veriyor mu?" O bunu yadsımak istiyordu, çünkü çocuğun memesini emdiğini görmemişti. Kadın her sabah çocuk için manda sütü alıyordu. Ancak fısıldayan ses ısrarla, itiraz kabul etmez bir kesinlikle sormayı sürdürüyordu.

Şeyh Hamzavi yolda yürürken, bir grubun yanından geçerken onların başbaşa verdiğini görüyor ve bu fısıltıyı duyuyordu. Onları ağırbaşlılıkla selamlıyordu: "Selamünaleyküm!", ancak bazıları yanıt bile vermiyordu. Önünde polis şefi, köy berberi ve başka adamların muhtarın çevresini almış oturdukları Hacı İsmail'in dükkanının önünden geçerken yüksek sesle "Selamünaleyküm!" diyordu. Kısa bir suskunluktan sonra birisi alçak, soğuk, baştan savma bir sesle yanıt veriyordu: "Ve aleykümselam!" Yanıt veren muhtar ya da köy berberi değil, başka biri oluyordu. Kimse onu yanlarına oturmaya çağırmıyordu. Başı önde Fatheya'yı kucağında çocukla bulduğu eve geliyordu. İçinde çocuğu ondan çekip almak ve pencereden atmak için yoğun bir istek duyuyor, ancak çocuğa güçlü, yenilmez bir düşmanmışçasına kötü kötü bakmakla yetiniyordu.

Bir gece Fatheya uyuyana dek bekledi. Parmaklarının ucunda yanında yatan çocuğa sokuldu ve onu kaldırmak

istedi. Kadın ona uykusunda bile sımsıkı sarılmıştı. Çocuk her zamanki gibi göğsüne yapışmıştı. Fatheya onu almak istediğini anladı ve bağırdı: "Utan, Şeyh Hamzavi. Sen bir din adamısın. Bu da küçücük, masum bir çocuk."

"Çatımın altında bir günah meyvası istemiyorum."

"O zaman ben de onunla giderim", yanıtını verdi kadın.

"Sen onun annesi değilsin ve onunla gidemezsin", dedi Şeyh Hamzavi titreyen bir sesle.

"Onu kimselere bırakmam. İnsanlarda acıma yok, bu günahsız çocuk kimseye birşey yapmadı."

"Bu günah meyvası bize dertten başka birşey getirmeyecek", dedi Şeyh Hamzavi. "O evimize geldiğinden beri bizim başımızdan da tüm köyün başından da felaket eksik olmadı. Kurtlar ürünü mahvetti, herkes buna çocuğun neden olduğunu söylüyor. Artık sokakta kimse bana selam vermiyor, Fatheya, muhtarın beni camiden kovmasından ve yerime başka bir imam atamasından korkuyorum. Biri onun kafasına köy halkının beni artık imam olarak istemediğini, imamlarının bir günah ve fuhuş mevyasını evine alması nedeniyle Allah'ın dualarını kabul etmemesinden korktuklarını sokmuş. Muhtar beni camiden atarsa açlıktan ölürüz, Fatheya."

"Muhtar seni kovarsa, Allah imdadımıza yetişir, Şeyh Hamzavi", dedi Fatheya.

"Allah bize gökten kudret helvası yağdıracak değil ya."

"Böyle birşeyi özellikle de sen nasıl söyleyebiliyorsun, Şeyh Hamzavi. Sen her zaman Allah'ın kendisine kulluk eden yoksulların yardımcısı olduğunu iddia etmez miydin? Muhtar seni kovarsa neden bize de sahip

çıkmasın? Allah'a güvenmiyor musun, Şeyh? İnsanlara inançlarını yitirmemelerini öğütleyen sen, Allah'ın merhametinden kuşku mu duyuyorsun? Haydi, kalk ayağa, Şeyh Hamzavi, abdestini al ve sana, bana ve köydeki tüm insanlara merhamet etmesi için Allah'a yakar."

Şeyh Hamzavi abdest alıp namaz kıldı, sonra da seccadeye oturarak Kuran okumaya başladı. Çocuk emekliyerek yanıma geldi, oturdu ve merakla ona baktı. Şeyh Hamzavi'nin gözlerinde öylesine büyük bir kin vardı ki, çocuk ürktü, çığlığı basarak kaçtı. Fatheya koşup geldi, onu kucağına alarak okşamaya başladı. "Ne oldu, canım, neyin var? Baban Şeyh Hamzavi'den mi korktun? Korkmana gerek yok, çanım, o senin baban ve seni seviyor, sen büyüyünce sana Kuran okumayı öğretecek ve sen caminin imamı olacaksın. Cemaate namaz kıldıracak ve cumaları vaaz vereceksin."

"Düş kuruyorsun, Fatheya", dedi Şeyh Hamzavi aşağılayarak. "Buradaki insanların günah meyvası olarak doğmuş birini şeyh olarak kabul edeceklerine gerçekten inanıyor musun?"

"Ama bunda çocuğun bir suçu yok ki", yanıtını verdi kadın inatla.

"Çocuğun bunda bir suçu olmadığını ben biliyorum, ama buradaki insanlar farklı düşünüyor."

"Neden?" diye sordu kadın. "Neden bizim gibi düşünmüyorlar? Biz onlardan farklı değiliz ki."

"Evet, biliyorum, ama insanlar denizdeki dalgalar gibidir, ne zaman ve niçin kabaracakları asla bilinmez. İstisnasız hepsi de bana çocuğun bir suçu olmadığını söylüyor. Ama başbaşa verdiklerinde farklı konuşuyorlar. Bu insanlar kâfir, Fatheya. Bunlar Allah'a inanmaz ve bu ya da sonraki yaşamda olacaklara aldırmaz. Allah'dan

korkmazlar, yalnızca muhtardan korkarlar. Günlük ekmekleri onun elindedir ve o bunu ellerinden alabilir. Kızdığında borçları iki katına çıkar ve hükümetten yazı üstüne yazı gelir: 'Ya ödersin ya da toprağına el konur,' Sen muhtarı tanımıyorsun, Fatheya. O tehlikeli bir adamdır ve hiç kimseden korkusu yoktur, Allah'tan bile. İnsanlara haksızlık eder ve onları hiçbir şey yapmamış olsalar bile hapse atar. Hatta masum insanları öldürür."

"Allah aşkına, niye öyleyse hep onun Allah'a inanan ve insanlara iyilik yapmak isteyen iyi bir adam olduğunu söyler dururdun? Her cuma camiden sesini duyardım, orada toplanan adamlara vaaz verir, Allah'a muhtara uzun bir ömür bağışlaması için yakarırdın. Hep Kafr El Teen'e hiç bu kadar iyi bir muhtar gelmediğini ve onun her zaman doğruluk ve adalet yolunda çaba harcadığını söylerdin. İnsanları kandırıyor muydun, Şeyh Hamzavi?"

Şeyh Hamzavi uzun bir süre sustu, sonra yanıt verdi: "Bu dört duvarın dışında olup bitenlerden hiçbir şey anlamıyorsun. Dışarıdaki insanlarla yaşamak hiç de kolay değil. Peygamber der ki: 'Sonsuza dek yaşıyacakmışsın gibi davran.' Cuma vaazlarında yalnızca Allah'dan söz edilmez. Bunlarda dünya işlerinin de ele alınması gerekir ve bizim yaşadığımız dünya muhtar tarafından yönetilmektedir. Eğer onun gözünden düşersen, yaşamda ilerliyemezsin. Cennete gelince, ben Allah'ın beni oraya kabul edeceğinden eminim. Masum bir çocuğu korumak için muhtarın ve polis şefinin bir yığın hakaretini sineye çekmem yetmez mi? Ne dersin, Fatheya?"

"Evet, elbette", yanıtını verdi kadın telaşla. "Allah sana masum bir çocuğu almanın, onu koruyup, kol kanat germenin karşılığını verecektir."

Kadın onun keyfinin yerine geldiğini farketti, yanına

oturdu ve çocuğu kucağına koydu.

"Gözlerine bak, Şeyh Hamzavi. Onun seni bir çocuğun babasını sevdiği gibi sevdiğini görmüyor musun? Elini tut, baksana, ne kadar küçük ve ince, minicik parmakları parmağına nasıl da sarılıyor, sanki sana 'Beni yalnız bırakma, ben küçük ve güçsüzüm, baba, yardımına muhtacım', demek istiyor."

Ve çocuk ellerini uzatıp Hamzavi'nin yüzüne dokundu. Yaşlı adam başını eğerek sakalıyla oynamasına izin verdi.

Bir gün çocuk sakalından bir kıl yoldu. O da eline vurarak "Ayıp!" dedi. Şeyh çocuğu seccadenin üzerine oturtup ona Kuran okuyordu. Küçük oğlan kutsal kitabı eline almaya çalıştı, ancak kitap çok ağırdı ve onu küt diye yere düşürdü. Şeyh Hamzavi öfkeden titriyordu, Kuranı almak için eğildi. Kitabın iki yanını da öptü, sonra çocuğun eline vurarak "Allah'ın kitabını yere atmaya nasıl cesaret edersin, seni piç seni", dedi. Çocuğun ağladığını duyunca Fatheya koşup geldi ve şeyh olanları anlatınca "Ondan söylediklerini anlamasını nasıl beklersin, Şeyh Hamzavi?" dedi.

Bir başka defasında öğlendi ve hava çok sıcaktı. Şeyh Hamzavi her zamanki gibi elinde Kuran, bağdaş kurmuş okuyordu. Uyku bastırdı ve Kuran kucağına düştü. Küçük oğlan emekliyerek yanına gitti ve Kuran'ın üzerine oturdu. Bacaklarının arasından sıcak bir şeyler akmasıyla şeyh hemen uyandı. Korkuyla gözlerini açtı, altına kaçırdığını sanmıştı ve kucağında çocuğu Allah'ın sırılsıklam kitabı üzerinde oturur buldu. Hemen toparlandı, çocuğu itip, böğrüne tekmeyi basarak öfkeyle haykırdı: "Allah'ın kutsal kitabına işersin, ha, seni piç seni!"

Çocuk sapsarı kesildi ve bir an boğuluyormuş gibi soluksuz kaldı. Sonra feryadı bastı. Fatheya dehşet içinde koşturdu.

"Ne oldu, Şeyh Hamzavi? Ne yaptın çocuğa?" diye bağırdı.

Şeyh öfke içinde olanı anlattı. Kadın çocuğu kucağına aldı ve kocasına kızgın kızgın bağırdı: "Çocuktan bunu anlamasını mı bekliyorsun? Onu koca ayaklarınla nasıl tekmelersin? Allah'a şükür, birşeyi yok, onu öldürebilirdin!"

"Keşke ölseydi, artık onun yüzünden bunca şeye katlanmam gerekmezdi. Bu uğursuz yaratık burada kalacaksa, ben artık bu dünyada yaşamak istemiyorum. Bir kadın gibi dört duvarın içine hapsoldum. Artık kimse ziyaretime gelmiyor ve ben de kimseye gidemiyorum. Ve köyde insanlar bana selam vermemek, benimle konuşmak zorunda kalmamak için yollarını değiştiriyorlar."

Ertesi cuma Şeyh Hamzavi her zamanki gibi cemaate imamlık etmek üzere camiye gitti. Caminin kapısına vardığında üç adam yolunu kesti ve onu içeri bırakmak istemedi. Öfkeyle onlara bağırdı: "Ben caminin imamıyım. Camiye girmemi engellemeye nasıl kalkışırsınız?"

"Sen artık caminin imamı değilsin", yanıtını verdi adamlardan biri. "Muhtar görevden alınmanı emretti ve yeni bir şeyh atadı!"

"Allah'dan başka kimse bu camiye girmemi engelliyemez", diye haykırdı Şeyh Hamzavi öfkeyle. Sonra doğruca kapıya yürüdü. Ancak adamlardan biri kaftanına yapışarak onu geri çekti, o da bastonunu kaldırarak adamın kafasına indirdi. Adam yere düştü, diğer adamlar da Şeyh Hamzavi'nin üzerine çullandılar. Biri karşısında şeytan ya da bir yılan varmışcasına olanca gücüyle yum-

ruğunu kafasına indirdi. Bir diğeri öfkesini, çocukluğunda "Babanın sözünü dinlemediğin için Allah seni cehennem ateşinde yakacak", sözleri eşliğinde babasından yediği dayakların acısını ondan çıkarmak istercesine yüzüne yüzüne vuruyordu. Karşısında Şeyh Hamzavi değil de babasının, ardından da Allah'ın yüzü ve cehennemin alevlerinin derisini hiçbir şey kalmamacasına yakacağı, ancak derisinin hep yeniden bitip sonsuza dek yanacağı tehdidi vardı. Karşısında Allah'ın yüzünü gördüğünde büyük bir dehşete kapıldı ve Şeyh Hamzavi'ye çok daha büyük bir öfkeyle vurmaya başladı.

Namaz için toplanmış köylüler kavgayı seyretmek için başlarına üşüştüler. Biri Şeyh Hamzavi'yi dayaktan kurtarmak istedi, ancak neredeyse dişlerini dökecek bir yumruktan güçlükle kurtulabildi. Öfkeyle gerilerken mırıldanıyordu: "İnsan şurada bir kavgayı ayırmaya çalışıyor, ama üstü başı paralandığınnan kalıyor."

Adamın biri diğerinin kulağına fısıldadı: "Muhtar Şeyh Hamzavi'yi görevinden almış ve yeni bir imam atamış. Hadi, namazı kaçırmadan gidelim." Çekip gitti, onu izleyen diğer adamlar kendi kendilerine "Emir yukarıdan geldiğine göre buna karşı çıkmaya hakkım yok", diyorlardı. Kimileri de "Tüm imamlar birbirinin aynı, ha birinin arkasında namaz kılmışım, ha ötekinin, ne farkeder", diyordu.

Caminin önünde yalnızca birkaç adam kalmıştı. Cuma namazını tümüyle unutmuşlardı. Döğüş patırtısı onları eğlendiriyordu, kimin dövüp kimin dövüldüğü umurlarında değildi, her ikisi de onlara aynı keyfi veriyordu. Bu erkeklerin ister insan, ister horoz ya da boğa olsun iki rakip arasındaki mücadeleden aldıkları garip zevkti. Kimileri bir döğüşü izleyip böylece kendi çatışmalarından

kurtulabilmek için büyük paralar ödemeye bile hazırdır.

Şeyh Hamzavi'nin sarığı yere düşmüş ve gelip geçen tarafından çiğnenmişti. Kaftanı yırtılmıştı, ağzından burnundan kan geliyordu. Kendisinden geçmiş bir halde bağırıp duruyordu: "İmansız kâfirler! Siz Allah'ı tanımıyorsunuz! Tüm yaşamı boyunca ona kulluk ve camisine bekçilik etmiş bir din adamını nasıl döversiniz?"

Çevrede duranlardan biri "Madem Allah yolunda bir adam, öyleyse Allah neden onu paramparça etmelerine izin vermek yerine yardımına koşmuyor?" dedi.

"Din adamı olduğunu kim söyledi ki? Hiç de değil", dedi bir diğeri.

Üçüncü biri ise şeyhe arka çıktı: "Din adamı olmadığını nasıl bilebilirsin ki? Bence o kesinlikle bir din adamıdır!"

"Bundan nasıl böyle emin olabiliyorsun ki? Ben de onun Allah yolunda bir adam olmadığını söylüyorum", yanıtını verdi ikinci adam kızgın kızgın. Ve bir başkası tartışmaya karışarak ikisinin de sözünü kesti: "Onun Allah yolunda bir adam olup olmadığını ikiniz de bilemezsiniz."

"Ya kim bilir?" diye sordu az önce kavgaya karışmış biri.

Birisi "Elbette ki muhtar bilir. Muhtar bunu bilen tek kişidir", dedi.

Ortalığı derin bir sessizlik kapladı. Kimse ona karşı çıkmayı göze alamıyordu. Yalnızca kalabalıktaki küçük bir oğlan çocuğu incecik sesiyle sordu: "Muhtar bunu nasıl bilebilir ki?" Babası hemen eliyle onun ağzını kapıyarak kısık bir sesle "Büyükler konuşurken çeneni kapat, oğlum", dedi.

Ancak çocuğun sorusu orada bulunanlardan birinin kafasına takılmıştı. "Allah muhtara birşey söylemiş olabilir mi? Acaba Allah peygamberi Muhammed'le konuştuğu gibi muhtarla da konuştu mu? Allah ona sağlık, selamet versin! Allah ermişlerle konuştuysa, belki dindar bir adam olan muhtarla da konuşuyordur."

Birden adamın soluğu kesildi. Nedenini bilmiyordu, çünkü yalnızca orada durmuş diğerleri gibi kavgayı seyrediyordu. İçindeki ses yalnızca muhtarın dindar bir adam olduğunu söylemesine karşın ona garip, adeta tüyler ürpertici gelmişti. "Dindar" sözcüğü içinde şeytanın gizemli sesi gibi çınlamış ve birden ona "kötü" gibi gelmişti. Yalnızca kendi kendine konuşmuş olmasına karşın muhtarı gücendirebileceği düşüncesiyle paniğe kapıldı. Ya içinden konuşurken fısıltıyla değil de sandığından daha yüksek bir sesle konuştuysa, ya muhtara "kötü" dediğini biri duyduysa. Başını salladı ve şeytanı kovar gibi bir el hareketi yaparak yavaşça söylendi: "Ah Allahım, uğursuz şeytandan sana sığınırım."

"Evet, bu şeytan", dedi yakınındaki öfkeli bir ses. "Şeytandan başka kim bizim dindar Şeyh Hamzavi'yi böyle dövebilir ki?"

"Ama o artık camimizin imamı değil", dedi orada kalan birkaç kişiden biri olan, uzun boylu bir adam.

"Allah onun gibi insanlarla uğraşmaz", diye destekledi bir başka ses onu.

O zamana kadar hiç konuşmamış olan güleryüzlü, ufak tefek bir adam ani sessizlikten yararlanarak sordu: "Böyle birşeyi nasıl söyliyebilirsin, kardeşim? Şeyh Hamzavi ne yaptı ki?"

"Bilmiyor musun? Bu köyde yaşamıyor musun? Kurtlar pamuğumuzu mahvetti ve Şeyh Hamzavi o günah

meyvasını evine aldığından beri başımız dertten kurtulmadı. Bir günah ve fuhuş meyvasını evlatlığa kabul eden bir adamın imamımız olmasına nasıl razı olabiliriz?"

Uzun boylu adam "Zavallı çocuğun bunda bir suçu yok ki", diyecek oldu, ancak gözlerdeki öfkeyi görünce lafını yuttu ve sustu. Babasının hep günah ürünü çocukların felaketten başka birşey getirmediğini söylediğini anımsadı. Ve kendini babasının sesiyle konuşur buldu: "Haklısın, kardeşim. Günah ürünü çocuklar felaketten başka bir şey getirmez." Sonra bir kez daha yutkundu ve hızla tarlasının yolunu tuttu. İçinden bir ses "Korkağın birisin!" diyordu, ancak hemen kendini toparlayarak başını dikti, o zaman ses değişti: "O haklı, günah ürünü çocuklar felaketten başka bir şey getirmez. Öyle olmasa, Şeyh Hamzavi çocuğu yanına aldığından beri felaketler üst üste gelir miydi?"

Şeyh Hamzavi eve, Fatheya'ya döndü. Her yanı kanıyordu, üstündekiler kirlenmiş ve paralanmıştı, başı açıktı. Kadın artık çocuğunun yaşamının tehlikeye girdiğini hemen anladı. Onu bir bezin altına saklayarak "Artık bu köyde kalamayız", dedi.

"Nereye gidebiliriz ki?" yanıtını verdi Şeyh Hamzavi çaresiz, bitkin bir sesle.

"Hiç kimsenin bize yardım etmiyeceği yabancı bir yerde ölmektense burada ölmeyi yeğlerim."

"Allah bize yardım edecektir, Hamzavi! Bizi yazgımızla başbaşa bırakacağını mı sanıyorsun?"

"Bilmiyorum", dedi şeyh. "Bu çocuğu sahiplendiğimden beri Allah beni bırakmış gibi."

"Köyde söylenenleri sen nasıl kabullenirsin?", diye karşı çıktı Fatheya.

"Niye şaşırdın? Ben de diğerleri gibi değil miyim?

Ben insan değil miyim? Hiçbir zaman bir ermiş ya da tanrı olduğumu iddia etmedim."

"Ne demek istiyorsun, Hamzavi? Eğer artık çocuğu bu evde görmek istemiyorsan, yarın sabah gün doğduğunda gitmiş olacak ve onu bir daha hiç görmiyeceksin. Ama ben de onunla gideceğim?"

"Nasıl istersen öyle yap, Fatheya", yanıtını verdi Şeyh Hamzavi zayıf bir sesle. "İster onunla git, ister kal, artık farketmez. İnsanların bana rahat vermelerinden başka birşey istemiyorum."

"Seni terketmek istemiyorum", dedi kadın ve gözlerindeki yaşı sildi. "Ama bizi rahat bırakmıyacaklar. Bu köyde bir felaket olduğunda hemen bu zavallı masum çocuğu suçlayacaklar. Bir çocuğun pamuk kurduyla ne ilgisi olabilir ki, Hamzavi? Pamukları yemesini kurda çocuk mu emretti? Bir manda bile Kafr El Teen'deki insanlardan çok daha akıllıdır. Peki ben nereye gideceğim. Kafr El Teen'den başka bir yer bilmem ki?"

Aradan birkaç gün geçmiş ve Fatheya kafasına takılan soruları unutmuştu. İnsanlar artık ondan söz etmiyordu. Herşeyi unutmuş gibiydiler ya da Şeyh Hamzavi'ye yaptıkları onlara yetmişti. Ve eğer günün birinde rüzgar bir kadının ekmek pişirdiği ocaktan bir kıvılcımı, ancak kibrit başı kadar minicik bir kıvılcımı önüne katmamış olsaydı belki de insanlar gerçekten herşeyi unutacaktı. Kıvılcım toprağa düşmüş olsaydı büyük olasılıkla sönecekti; ancak gitti sazdan bir dama düştü. Sazlar alev almadan önce güçlü bir rüzgar çıksaydı, kıvılcımı söndürebilirdi. Ancak rüzgar birden durdu ve bir saman çöpü tutuştu, az sonra rüzgar yeniden esmeye başladığında alevler tüm sazları sardı ve az sonra komşu kulübelerin damlarındaki tezek ve pamuk sapları da yanmaya

başlamıştı.

Çok geçmeden köy halkı yangını farketti. Kadınlar dövünüp ağlamaya başladı, çocuklar cıyak cıyak bağırarak patırtıyı daha da artırıyor, erkekler ise ne yapacaklarını bilemeden oradan oraya koşturuyorlardı. Köy berberi onlara bağırdı: "Su getirsenize, aptal hayvanlar!", ancak su getirildiğinde alevlerin yanına bile ulaşamadı. Aileler çocuklarını toparladı, ahırlardan manda ve eşekler, köşe bucaktan, duvarlardaki yarıklardan uzun bir yaşam boyunca biriktirilmiş paralar çıkarıldı.

Polis şefi yangından haberdar edilmiş muhtarın evine koşturdu. Bir zaman sonra çıngırdayan çanıyla kırmızı itfaiye arabası ardında bir cankurtaranla geldi. Bu arada çocuklar yangını seyretmekten bıkmıştı, ilgileri üzerinde göğe kadar tırmanılabilen upuzun merdiveniyle itfaiye arabasına yöneldi. Araba durur durmaz merakla çevresine üşüştüler. Sinek sürüleri yüzlerine konuyor ya da kara bulutlar halinde uçup gidiyordu. Daha güneş karşı kıyıdaki ağaçların tepeleri ardında batmadan Kafr El Teen'de herşey yeniden yoluna girmiş gibiydi. Şurada burada yanmış damların kapkara külleri arasından dumanlar yükseliyordu. Bir bebek dumandan boğulmuştu, ölüsü daha biraz önce emeklediği kulübenin kapısındaki şiltede yatıyordu. Birkaç çerçeve kömürleşmişti. İtfaiye arabasının tekerlek izleri uzun kafileler halinde tarladan eve dönen manda, eşek ve köylüler tarafından kısa sürede silindi.

Fatheya gözünü dört açmış, çocuğu da sımsıkı göğsüne bastırmıştı. Tehlikeyi sezmiş, komşuların konuştuklarını duyabilmek için duvarları dinliyordu. Yüreğinin derinliklerinde olacakları çok iyi hissediyordu. Bu yüzden şu sözleri duyduğunda hiç şaşırmadı: "Allah acımasaydı tüm köy yanıp kül olacaktı. Bu fuhuş ve

günah meyvası köyümüze geleli beri felaketlerin ardı arkası kesilmedi. Artık bir şeyler yapmamızın zamanı geldi."

Kalbi örtüsünün altına gizlediği çocuğun zayıf, uzak nabzı altında deli gibi atıyordu. Komşuların gıcırtıyı duymaması için kapıyı dikkatle açtı ve yalın ayak fırladı. Onu farkedip çevresini sardıklarında hemen hemen nehre ulaşmıştı. Öfkeli bir ses bağırdı: "Çocuk nerde, Fatheya?"

"Evde uyuyor", dedi kadın ve örtünün altındaki minik bedeni göğsüne daha da sıkı bastırdı.

"Yalan söylüyorsun, Fatheya, çocuk yanında", dedi öfkeli ses.

"Hayır, yanımda değil." Bu yalanı söylerken sesinde büyük bir korku vardı.

Hızla yoluna devam etmik istedi, ancak bir el siyah örtüyü çekip aldı, çocuk kucağında memesini emiyordu. "O benim oğlum, onu benden almayın", diye haykırdı dehşet içinde.

"O bir fuhuş meyvası ve bizler Allah korkusu olan insanlarız. Günahtan nefret ederiz."

Karanlıkta iri, kaba bir el ona doğru uzanarak çocuğu almak istedi, ancak kadın çocukla tek bir beden olmuş gibiydi. Başka eller de uzanıp çocuğu göğsünden koparmaya çalıştı, ama boşuna. O ve çocuk ayrılmaz bir bütündü.

Güneş karşı kıyıdaki ağaçların ardında batmıştı. Gece ağır, suskun bir gölge gibi Kafr El Teen'in evleri üstüne iniyordu, bir anda tüm yaşam sönmüşçesine tek bir ses bile duyulmuyordu. Bayırdaki adamlar Nil'in derinliklerinden çıkmış karanlık ruhlar ya da hayaletler gibi hareket ediyorlardı. Çocuğunu korumaya çabalarken Fat-

heya'nın üstünü başını parçalamışlardı, kadının çıplak, beyaz vücudu ay ışığında tekinsiz bir deniz kızının bedeni gibi parlıyordu. Yüzü de bedeni gibi bembeyazdı ve gözlerinde garip, adeta çılgınca bir kararlılık vardı. Görünüşü yumuşak, dolgun ve dişiydi, oysa o gece vakti üzerine saldıranlarla amansızca mücadele eden vahşi bir hayvandı. Ayaklarıyla, bacaklarıyla, omuz ve kalçalarıyla kendini savunmaya çalışıyor, bir yandan da çocuğa sımsıkı sarılıyordu.

Üzerine dört bir yandan eller saldırıyordu, uzun, pis tırnakları kara manda tırnakları gibi göğüslerine gömülen ve onları paralayan, parmakları nasırlı, iri kaba eller. Üzerine çullanırken erkeklerin gözleri doyumsuzlukla parlıyordu, açlıktan gözleri dönmüş bir halde, yanımdaki daha hızlı davranır korkusuyla olabildiğince çoğunu gövdeye indirmek için kızarmış bir kuzuya yumulur gibiydiler. Elleri yırtıcı hayvan pençeleri gibiydi ve gözleri çok eski bir kinle, korkunç bir iştahla ışıldıyordu. Kısa sürede Fatheya'nın bedenini paraladılar ve toprak kanıyla kızıla boyandı.

Ve sonra kıyı yeniden her geceki gibi ağır, sessiz karanlığa gömüldü, Nil'in sularının, nehir boyunca alabildiğine uzanan tarlaların, karanlık kerpiç kulübelerin, gübre yığılı yolların, herşeyin üzerine çöken karanlığa... Kafr El Teen'in erkekleri kulübelerine dönmüş, hayvanlarının ve karılarının yanında yerde uyuyorlardı; ruhsuz, duygusuz bedenler. O gece gözünü kırpmamış, yatağa bile girmemiş olan Şeyh Hamzavi dışında. Şeyh tüm gürültüler kesilene ve köye derin bir sessizlik, ölüm sessizliği çökene dek duvarları dinledi. Sonra kalktı, kapıya giderek gıcırdamaması için omzuyla yavaşça açtı. Sokağa çıktı ve taşlara, tuğlalara, kedi leşlerine takılmamak için bastonuyla yolu yokladı.

Böylece sürüklenen adımlarla, bastonu taş, tuğla ya da hayvan leşine benzemeyen, sıcak, canlı izlenimi veren birşeye çarpana dek yürüdü. Durdu, öylece kaldı, elindeki tespih bile kımıldamıyordu. Ve karısının çırılçıplak kıyıda yatan bedenini gördü.

Fatheya hafifçe inledi, göğsü hâlâ kalkıp iniyordu, soluğu yavaş ve düzensizdi.

Şeyh yere onun yanına oturdu ve elini tuttu. "Fatheya, Fatheya, benim Hamzavi", diye fısıldadı.

Kadın ona kan çanağına dönmüş gözleriyle baktı, birşey söylemek ister gibi dudakları aralandı, ancak hiç sesi çıkmadı. Şeyh birinin yaklaştığını gördü, kaftanını çıkarıp çıplak bedenine örttü. Adam yanına geldiğinde, bunun Şeyh Metvalli olduğunu görüp hemen "Can çekişiyor. Yardım et de, onu eve taşıyalım, kendi yatağında ölsün", dedi.

Şeyh Metvalli kanlar içindeki bedeni kaldırmak için hemen eğildi. Ancak bu sırada kadın gözlerini açtı ve birşey ararcasına çevresine bakındı.

"Birşey arıyor", dedi Şeyh Metvalli yavaşça.

"Kendinden geçti. Haydi, onu eve taşıyalım", diye fısıldadı yaşlı adam ve alnındaki terleri sildi.

Ancak onu yeniden kaldırmak istediklerinde Fatheya'nın bedeni toprağa yapışmış gibiydi. Tekrar tekrar denediler ve her defasında Fatheya gözlerini açarak araştıran bakışlarla çevreyi taradı.

"Yerinden kıpırdamıyor. Birşey aradığından eminim", dedi Şeyh Metvalli ve karanlığı taradı. Birden bakışları kıyıya yakın bir yerde duran bir karaltıya takıldı. Oraya seğirtti ve çocuğun yara bere içindeki bedeniyle döndü. Şeyh Metvalli çocuğu yavaşça kadının göğsüne yatırdı. Kadın ona sarılarak gözlerini kapattı.

Onu kaldırdılar, artık bedeni hafiflemişti, onu kolayca taşıyabiliyorlardı.

Kadını eve getirdiler ve ertesi sabah kucağında çocukla toprağa verdiler. Şeyh Hamzavi yeşil ipekten bir kefenlik almış ve kadını özenle buna sarmıştı. Bir mezar kazıp, onu yavaşça içine indirdiler, sonra da toprakla örttüler. Şeyh Metvalli alnındaki terleri silerken gözlerinin yaşla dolu olduğunu farketti. Bu daha önce hiç başına gelmemişti, en azından o ağladığını hiç anımsamıyordu, belki çocukluğunda.

Fatheya'nın ölüsünün ve kefen bezinin mezarda hiç el sürülmeden, tertemiz kaldığını yalnızca Allah ve Şeyh Metvalı biliyordu.

XVI

İri, yanan elleriyle toprağa dayanarak oturdu, sırtını bir ağaca yasladı ve sızlayan bacaklarını uzattı, çok uzun bir yoldan gelmişti. Batmakta olan güneşte şişmiş, derileri çatlayıp iltihaplanmış iri ayaklarına baktı.

Gözlerini kapayıp uyumaya çalıştı, ancak sonra gözlerini yeniden açtı. Yanında tarlaların göz alabildiğine uzandığı uçsuz bucaksız nehre baktı. Dünyası Kafr El Teen'in nerede başladığını, ilk önce neyi tanıyıp seçebileceğini kestirmeye çalıştı. Nehrin dik bayırındaki büyük dut ağacını mı yoksa diğer binlerce kokudan ayırabileceği özel kokuları mı; tozla kaplı, üzerinde ezilmiş dutlarla nehir suyu sıçramış toprak, taze ekmek kokusuna karışan gübre kokusu, annesinin rüzgarda uçuşan atkısının kokusu ve ve kış gecelerinde yatakta ona sokulmuş uyurken koynundan yayılan koku.

Yıllardır bu kokuları duymamıştı. Giderken onları Kafr El Teen'de bırakmıştı. Üniforma giyip asker olduğu için artık onları duymadığı güne dek varlıklarının bilincinde bile değildi. Bu kokuların içine işlediğini ve yaşamında bir yer tuttuğunu uzun zaman farketmemişti. Tüm bu zaman boyunca Süveyş yakınlarındaki küçük bir çadırda yaşamıştı, burada çevresini başka kokular almıştı, fişek ve bomba, yanmış meşin, paslı kutulardaki konserve kokuları, uçaklar üzerine bombalarını boşalttığında ve çöl fırtınaları patladığında Sina kumunun kokusu. Ama bir gece birden burnuna bir koku geldiği için gün ağarmadan az önce gözlerini açmıştı. Bunun ne olduğunu hemen anlıyamamıştı, ancak ilaç almış gibi

olağanüstü bir mutluluk duygusuna kapılmıştı. Birden içinde gözlerini kapayıp, başını annesinin göğsüne dayamak için büyük bir özlem duymuştu. Ve uykusu iyice dağıldığında, tüm gece boyunca başını annesinin gönderdiği bir çıkına dayamış olduğunu farketmişti. Bu bir arkadaşının köyden getirmiş olduğu küçük bir çıkındı. Açmadan önce onu burnuna götürmüş ve ilk kez Kafr El Teen'de yıllarca hiç bilincine varmadan birlikte yaşadığı kokuyu ayırt etmişti.

Nehir ve kıyısındaki tarlalardan esen havayı derin derin içine çekti, tozla kaplı, bulanık nehir suyu sıçramış toprağın kokusunu ciğerlerine doldurmak istiyordu, ancak onu duyamadı. Kafr El Teen yakınlarında olduğunu gösterir hiçbir şey yoktu.

Önünde uzanan yolun daha saatler, hatta belki de günler alacağını hissetti. Gözlerinin kapanmasına engel olamadı. Gözlerini yeniden açtığında güneş gökte yükselmişti. Toprağa dayanarak ayağa kalktı. Avuçları nasırlı, pütür pütürdü ve tüfeğin izini taşıyorlardı. Geçit töreninde, hazır ol'da, tüfeği omzuna dayar ya da nişan alırken tüfek hep çapanın yıllar içinde bıraktığı izde durmuş ve onu daha da derinleştirmişti. Ayağa kalktığında bedeni bambu kamışı gibi sallandı; ayakları uzun yürüyüşten şişmiş ve açılmıştı, yaralara pislik girmişti, bunlardan kan ve iltihap akıyordu. Güneş tepede durmuş, onu acımasızca kavuruyor, ayakları altındaki toprak yanıyordu. Bir an nerede olduğunu bilemedi, çünkü Süveyş kanalı da uzun bir suydu ve Sina'dan çekilirken kumlar kızgın iğneler gibi ayaklarını dağlamıştı.

Güçlükle soluk alıyordu, gözlerinin önünde kırmızı noktalar dans ediyordu. Başının dönmesini durdurmak için gözlerini kapadı. Birden bir patlama duydu. Bu sesi ne kadar da iyi tanıyordu! Gök gürültüsü ya da deprem gi-

bi tüyler ürperticiydi, sanki yerle gök birbirine giriyordu. Birkaç saniye içinde kendini yere atarak yüzükoyun kıvrılmış, kollarını başına siper etmişti. Bu durumda hızla sürünerek bir hendek, bir çukur, iki kumul arasında bir oyuk aradı. Sonra ölü gibi hiç kımıldamadan yattı, kaldı.

Gürültü kesildi, şimdi sessizlik öncekinden de derindi. Korkuyla göğü taradı, ancak hiçbir şey göremedi, ne bir uçak, ne alevler, ne duman ne de gri bulutlar vardı. Yalnızca kızgın güneş. Bakışları gökten nehre ve tarlalara kaydı ve artık çölde olmadığını anladı. Savaş bitmişti ve o eve, Kafr El Teen'e gidiyordu. Tam bu sırada çevresini ansızın bayırdan aşağı koşturuşunu izlemiş olan bir grup çocuk sardı. Şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış gözlerinin çevresinde sinekler uçuşuyordu. Yaralı ayaklarının üzerinde sendeleyerek ilerlemeye başladı, arkasından güldüklerini duyuyordu, tiz bir ses haykırdı: "Deliye bakın!" Diğer çocuklar da hep bir ağızdan yinelediler: "Deliye bakın!" Sonra da arkasından taş atmaya başladılar.

Köyün sınırına ulaştığında güneş batmıştı. Karanlık gece yavaş yavaş alçak kulübelerin üzerine çöküyordu, manda ve inekler evin yolunu tutmuş, nehir kıyısı boyunca ilerliyorlardı. Bitip tükenmez ağır işten belleri bükülmüş köylüler günlük koşuşturmadan ayakları yara bere içinde, bitkin bir halde peşleri sıra yürüyorlardı.

Zakeya eve gelmişti. Manda ahırdaydı, o da her zamanki gibi kulübesinin tozlu eşiğinde sırtını duvara vermiş oturuyordu. Yerinden kımıldamadı, başını ya da elini bile oynatmadı, ağzını açmadı. İri kara gözleri karanlığa dikilmişti. Uyanık olması ya da uykuya dalması, gözlerinin açık ya da kapalı olması onun için hiç farketmi-

yordu, çünkü gece kapkaranlık bir örtü gibiydi. Ne zaman uyuyup ne zaman uyandığını, gördüğünün gerçek mi yoksa yalnızca bir düş ya da hayalet mi olduğunu bilemiyordu. O anda karşısında beliren adamın kardeşi Kafravi mi yoksa oğlu Celal mi olduğunu da bilemiyordu, oysa ikisi arasında hiçbir benzerlik yoktu. Aklına Celal'in askere alındığı ve onu son kez gördüğü gün geldi. Onun iki adamın arasında gidişini seyretmişti. Oğlu o zamanlar genç ve güçlüydü, dimdik yürüyor, çevresine gururla bakıyordu. Kafravi'yle ilgili son anısı ise onu alıp hapse götürdükleri güne aitti. İki adamın arasında yürüyordu, başını önüne eğmiş, gözlerini yere dikmiş, iki büklüm, yaşlı bir adam. Ama şimdi karşısında bu ikisinden hangisinin durduğunu bilemiyordu. Yüz Celal'in yüzüydü, ancak bu boş bakışlar ve kamburu çıkmış sırt Kafravi'nindi.

Karanlıkta Celal'in fısıldayan sesini duyar gibi oldu, zayıf ve bitkin: "Anne... Beni tanımadın mı? Benim Celal. Sina'dan döndüm."

Donmuş ona bakıyordu. Gözleri açık mıydı, kapalı mı, bu gerçek miydi yoksa düş mü? Ona dokunmak için elini uzattı. Nice geceler ona böyle değmek istemiş, ancak her defasında yüzü yitip gitmiş ve parmakları karanlık boşlukta kalakalmıştı. Oysa şimdi sıkıca kavradığı el etten kemiktendi, bu Celal'in iri, sıcak eliydi. Onu yanağına götürdü. Kendi memesi, kendi sütü gibi kokuyordu. Kuşkusuz, bu onun eliydi.

"Bu sensin, oğlum Celal!" dedi hafif, boğuk bir sesle ve yüzünü onun ellerine gömdü.

"Evet, anne, benim, Celal!" yanıtını verdi genç adam ve başını eğdi. Kadın iri, kaba ellerini onun saçlarında, ensesinde, omuzlarında, kollarında, bacaklarında ve

ayaklarında gezdirdi. Onun sağ salim olduğundan, sakatlanmadığından emin olmak istiyordu.

"Herşey yolunda mı, oğlum?" diye sordu yavaşça.

"Evet, anne", yanıtını verdi delikanlı. "Herşey yolunda. Ya sen, anne, sen iyi misin?"

"Evet, oğlum, iyiyim."

"Ama son gördüğümden beri değişmişsin", dedi oğlu ve ona kaygıyla baktı.

"Dört yıl geçti, oğlum yılların etkisi. Sen de değişmişsin."

"Önemli değil. Yalnızca yürümekten yoruldum. Yolum çok uzundu. Dinlenmeliyim."

Delikanlı kulübeye girip tozlu yere uzandı. Kadın onun ayaklarını ılık, tuzlu suyla yıkadı ve başörtüsüyle sardı. Delikanlının gözleri açıktı, kerpiç tavana dikilmişlerdi. Yanına oturdu ve ağzını sıkıca kapadı. Bir an olanları anlatmaya niyetlenerek dudaklarını hafifçe araladı, ama sonra vazgeçip sustu. Bir süre sonra onun "Kafravi dayım nasıl?" diye sorduğunu duydu.

Bir an sustu, sonra yanıt verdi: "İyidir."

"Ya Nefissa? Zeynep?"

Yine duraksadı, sonra duyulur duyulmaz bir sesle "İyiler. Birşeyler yemek ister misin? Günlerdir hiçbir şey yememişsindir!" dedi.

Ayağa kalkıp sepetten ekmek, peynir ve hıyar turşusu çıkardı. Sonra kapıya giderek "Hacı İsmail'den biraz susamlı çörek alayım", dedi.

Delikanlı onun kendisinden birşeyler gizlediğini hissetmiş, giderek artan bir tedirginlikle ona bakıyordu. "Birşey yemek istemiyorum. Gel, yanıma otur ve olanları anlat. Benden birşeyler gizliyorsun. Gittiğimden beri çok

değişmissin."

Kadın bakışlarını ondan kaçırarak gözlerini karanlığa dikti. Bir süre sustu, sonra fısıltıyla konuşmaya başladı:

"Nefissa çekip gitti."

Bu sözleri köyü saran karanlık gibi ağır ve kasvetli, yeni uzun bir suskunluk izledi. Sonra yavaşça "ve Kafravi hapiste", dedi.

Şimdi dudaklarını bir daha asla açmak istemiyormuş gibi var gücüyle sıkıyordu. Karanlığın koynundan oğlunun sesini duyana dek aradan epey zaman geçti: "Ya Zeynep?"

Adını söylerken sesi titriyordu. Soruyu sormaya bir türlü dili varmamıştı, çünkü yanıtından korkuyordu, çünkü hem gerçeği öğrenmek istiyor hem de bundan korkuyordu. Zakeya'nın yüzünü gördüğünde o yokken korkunç birşeyler olmuş gibi garip bir duyguya kapılmıştı. Kafravi dayısıydı, Nefissa da dayı kızı, ama Zeynep onun için hep daha fazlasını ifade etmişti.

Onun halası Zakeya'ya seslendiğini duyduğunda için için titrerdi. Gözgöze geldiklerinde kasları birden tükenmiş ve dinlenmek istermiş gibi dizlerinin bağı çözülürdü. Başını onun göğsüne dayayıp gözlerini kapamak isterdi. O ocağın başında annesinin yanında otururken çıplak bacaklarını gördüğünde onu süzen bakışlardan uzaklaştırmak ve artlarından kapıyı kapayıp, onu kollarına alabileceği bir yere götürme isteğiyle yanıp tutuşurdu.

Annesi içinden geçenleri sezer, Zeynep'e seslenirken sesinin nasıl titrediğini duyar, tarladayken gözlerinin kızı nasıl aradığını görürdü. Dışarıda kızın sesini duyduğunda özlemle kıvrandığını hisseder ve kız gelip kendi yanına oturduğunda yüzünün kıpkırmızı kesildiğini

görürdü.

Bir gece onun yanında şiltede yatarken derin derin içini çektiğini duymuştu. Karanlıkta fısıldamıştı: "Ne oldu, Celal?"

"Gönlüm dayımın kızı Zeynep'de", yanıtını vermişti oğlu gözlerini açmadan.

"Askerden gelince seni onunla evlendiririz, oğlum", diyerek bir çocuk gibi başını okşamıştı.

Oysa şimdi Zakeya susuyordu. Delikanlı başını kaldırarak karanlıkta ona baktı ve yüzünü görmemesine karşın gözlerinin sokağın öbür yanında yükselen demir kapıya dikilmiş olduğunu hissetti.

Sorusunu yineledi ve bu kez sesindeki titremeyi gizlemeye çalıştı. "Ya Zeynep? Babası ve ablası gidince o ne yaptı?"

"Muhtarın evinde çalışmaya başladı."

Delikanlı sesinin titremesine engel olamıyordu. "Peki, ne iş yapıyor?"

"Çamaşırları yıkayıp evi temizliyor."'

Sormayı sürdürürken tüm bedeni titriyordu: "Peki, gece nerde kalıyor?"

"Burada, benim yanımda, oğlum. Şimdi de ocağın üzerinde uyuyor."

Yutkundu. Titremesi yavaş yavaş geçiyordu. Ellerine dayandı, bir an duraladı, sonra ayağa kalktı: "Bana verecek temiz bir *galabeyan* var mı, anne?"

"Evet, oğlum, askere gitmeden önce ısmarladığın yeni *galabeyayı* sakladık."

Yeniden doğmuş gibi oldu. "Bana su ısıt, yıkanacağım", dedi.

XVII

Polis şefi muhtarın oturduğu odaya girer girmez onun kendisini neden çağırttığını anladı. Şeyh Zahran Celal'in Zeynep'le evlendiği günden beri bu anı bekliyordu. Kaygılarını Hacı İsmail'e anlatmış, o ise kendisini yatıştırmaya çalışmıştı: "Tasalanma, Şeyh Zahran. Celal savaştan kolu kanadı kırık döndü ve muhtara diklenmeye cesaret edemez. Aslında karısının köyün en önemli kişisinin yanında çalışmasından gurur duyması gerek."

"Sen Celal'i benim kadar iyi tanımazsın", demişti Şeyh Zahran. "O karısını herkesten kıskanan salak heriflerdendir. Üstelik daha çocukken kıza aşık olmuştu."

"Aptal olduğu için kuşkulanmayacaktır. Ancak akıllı insanlar kendilerine sorular sorarlar", diye karşı çıkmıştı Hacı İsmail.

"Ama o karısının muhtarın evine gitmesini yasaklıyacaktır", demişti Şeyh Zahran.

"Onun gibi salaklar karılarını hizmetçi olarak çalıştırmaktansa tuz ekmek yemeyi yeğlerler. Hizmetçiliğin onur kırıcı bir iş olduğuna inanırlar."

"Ama bu işi herhangi bir evde değil ki, muhtarın evinde", diye söylenmişti Şeyh Zahran.

"Aptal insanlar ayırım yapmazlar, Şeyh Zahran. Onlar için tüm evler birdir."

"Peki ya kızı gerçekten muhtarın evinde çalıştırmazsa, o zaman biz ne yapacağız?"

"Daha şimdiden kaygılanma", demişti köy berberi. "Belki de muhtar yakında ondan bıkar. Gönlünün ne çabuk geçtiğini bilirsin, kızlardan hiçbiri yanında uzun süre kalmadı."

Ancak Şeyh Zahran kaygılarında haklı çıktı ve bir gün muhtar kendisine itiraz kabul etmeyen bir sesle "Git, Zeynep'i getir", emrini verdi.

Bu durumda Şeyh Zahran'la Hacı İsmail berberin dükkanı önünde oturup bir yandan nargile içerken bir yandan da sorunu tartışmaya başladılar.

"Sen Celal'i benim kadar iyi tanımıyorsun", diye yineleyip duruyordu Şeyh Zahran. "Kafr El Teen'deki tüm köylüler gibi aptal olduğu doğru. Ama bilinmez, ya askerde ya da Kahire'de gözü açıldıysa. Unutma ki, yıllarca askerlerle birlikte yaşadı. Artık onun muskalarla uyutulabileceğini sanmıyorum. Başka birşeyler bulmalıyız."

"Bu köyün erkekleri korkaktır, ama utanma nedir bilmezler. Onu korkutmalısın, Şeyh Zahran, nasıl yapılacağını çok iyi bilirsin."

"Doğru, ama Celal gibi adamlara zor kullanmamayı yeğlerim. Sen onu yeterince tanımıyorsun. O Kafravi'den farklıdır ve köyde bir yığın sorun çıkarabileceğini biliyorsun. Durum kötüleşiyor ve insanlar daha bir tetikte oldular. Fiyatlar durmadan yükseliyor ve köylülerin hükümete vergi borçları giderek artıyor. Muhtar da çoktandır eskisi kadar tutulmuyor."

"Ama fikrini değiştirmek için şimdiye dek boşuna çabaladın durdun" dedi Hacı İsmail. "Artık biraz zor kullanmaktan başka seçeneğin kalmadı."

Şeyh Zahran uzun bir süre sustu, derin düşüncelere dalmış görünüyordu.

Hacı İsmail bir zaman sabırla bekledi, ancak sonra dayanamadı: "Ne düşünüyorsun, Şeyh Zahran?"

"En kolay yolu bulmaya çalışıyorum. Zor kullanmak istemiyorum."

Hacı İsmail uzun bir süre ona baktı, sonra da sakin bir

sesle sordu: "Celal'den korkuyor musun, Şeyh Zahran?"

Polis şefi bıyığını burdu. "Beni Celal korkutmuyor. Ancak içimde bu kez bir şeyler olacakmış duygusu var. Ne olduğunu söyliyemem. Ama kaygılanıyorum. İnsanlar değişti, Hacı İsmail. Eskiden bakışımdan ürkenler şimdi dümdüz yüzüme bakıyor ve artık ben geçerken başını önüne eğmiyor. Daha dün köylünün biri vergisini ödememekte direndi ve yüzüme 'Bütün yıl çalışıyoruz ve ortada hükümete borçtan başka birşey yok', diye bağırdı. Böyle birşeyi şimdiye dek kimse söylememişti. Köylülerin açlığı giderek büyüyor. Kuru ekmek ve kurtlu peynirin dışında yiyecek hiçbir şeyleri yok. Ve açlık insanların gözünü döndürür, gözleri kimseyi görmez olur, ne efendi dinlerler ne Allah. Açlık kâfir üretir, Hacı İsmail."

"Onlar her zaman açlık çektiler, bu yeni birşey değil ki. Köylüler hep kuru ekmekle kurtlu peynir yediler. Ömürlerinde başka birşey görmediler ki." Sustu, sonra birden aklına bir fikir geldi. "Şeyh Zahran, belki gözünü korkutmak yerine cazip bir teklifle aklını çelmeyi başarabilirsin. Zakeya'yla Celal gırtlaklarına kadar borçlular ve hükümet adına vergileri toplayan sensin. Eğer ona belli koşullar altında kendisine hoşgörü gösterebileceğini söylersen belki daha kolay pes eder."

"Zeynep'le evlendiğini öğrendiğimden beri Celal'i yola getirmek için neler denedim, bilemezsin', dedi Şeyh Zahran. "Evlenmelerini engelleyebilirdim, eğer zamanında haberim olsaydı bunu yapardım. Ve günün birinde muhtarın benden Zeynep'i geri getirmemi isteyeceğini daha o zaman anlamıştım. Celal'e Zeynep'e muhtarın evinde çalışmayı yasaklaması için bir neden olmadığını anlatmaya çalıştım, o da bana *Zeynep*'in artık çalışmak istemediğini söyledi."

"Sence hangisi istemiyor?" diye sordu Hacı İsmail.

"Büyük olasılıkla bu Celal'in etkisi, çünkü kız evlenene kadar muhtarın yanında çalıştı," yanıtını verdi Şeyh Zahran.

"Ya kız onu gerçekten seviyor ya da evlendikten sonra muhtara gitmeyi günah sayıyor."

"Şurası muhakkak ki", dedi Şeyh Zahran. "Celal'in yanında olması direnmesini kolaylaştırıyor."

"Peki bunun üzerine ne yaptın?"

"Bundan sonra demin bana önerdiğin yolu denedim", dedi Şeyh Zahran. "Ona hükümete borçlandığı vergileri silebileceğimizi söyledim, ama aldırmadı bile. Artık otoritemi kullanmaktan başka çarem kalmadı."

"İyi de bunu nasıl yapacaksın?"

"Ya hemen vergi borçlarını öder ya da toprağına el konur."

"Ama toprak köylü için yaşamsal önemi olan birşey", dedi Hacı İsmail. "Eğer toprağına el koyarsan yaşamını mahvedersin. Üstelik bu cezayı yalnız Celal'e uygularsan kendini de güç duruma sokabilirsin. Tüm köylülerin hükümete vergi borcu var, bu durumda tek cezaya çarptırılan niye o olsun ki? Daha iyi birşeyler düşünmelisin, Şeyh Zahran."

Diğeri yanıt vermedi. Geriye yalnızca bir çözüm kalıyordu: şöyle ya da böyle Celal'den kurtulmalıydı. Kafravi'den onun bir cinayetle suçlanıp hapse atılmasını sağlayarak kurtulmuştu. Bir çözüm bulmak için kafa patlatmayı sürdürdü.

Hacı İsmail şeyhin düşüncelerini okuyamazdı, ama yüzüne bir bakması bunların nereye doğru gittiklerini anlamasına yetti. İkisi de uzun bir suskunluğa gömüldü. Yalnızca nargilenin fokurtusu ve Hacı İsmail'in arada bir

sümkürüp öksürdüğü duyuluyordu. Bu arada karanlık gece Kafr El Teen'i ağır örtüsüne sarmıştı, nehrin üzerinde yaprak bile kımıldamıyordu. Karanlık kerpiç kulübelerin, eğri büğrü yolların üzerine tüm devingenliğin sona erişi gibi, ölüm sessizliği gibi derin bir sessizlik çökmüştü.

XVIII

Zakeya her zamanki gibi kulübesinin tozlu eşiğinde oturuyordu. Kara gözleri sokağa ve demir parmaklıklarıyla demir kapıya dalmıştı, birden bağrışmalar duydu ve polis şefinin ardında bir grup adamla kendisine doğru geldiğini gördü. Polis şefinin sesi küçük avluda çınladı: "Evi arayın!"

O daha ne istediklerini soramadan, ne olduğunu anlayamadan adamlar kerpiç kulübeyi aramaya başlamışlardı bile. Ocağın, damın üstüne, her çatlağa, tüm kıyı köşeye bakıyorlardı.

Zakeya uyuşmuş gibi kalakalmış onları izliyordu. Sonra bir adam elinde bir çıkınla döndü. Polis şefine doğru yürüyerek "Bulduk, Şeyh Zahran. Ocağın üstüne saklamış" dedi.

Polis şefi avaz avaz bağırmaya başladı: "Hırsız! Hemen onu tutuklayın! Oğlun nerede, Zakeya?"

"Tarlada", dedi kadın panik içinde. "Ne istiyorsunuz ondan? Ne yaptı?"

"Oğlun berbat bir hırsız, Zakeya. Bunu muhtarın evinden çalmış" yanıtını verdi Şeyh Zahran ve çıkını kaldırdı. "Bak", diye ekleyerek açtı. "Gümüş parayla dolu."

Kadın gaz lambasının ışığında parıldayan yüzlerce gümüş parayı görünce önce şaşırdı, sonra da dehşete kapıldı. Öfkeyle bağırdı: "Oğlum çalmaz, Şeyh Zahran, üstelik muhtarın evine adımını bile atmadı."

Şeyh Zahran'ın dudakları pis bir gülümsemeyle kıvrıldı, ardından da alaycı bir kahkaha attı: "Ya sen oğlunu iyi tanımıyorsun, ya da yaptıklarından haberin yokmuş gibi davranıyorsun. Sana bu çıkından hiç söz etme-

diğinden emin misin?"

"Hayır, Şeyh Zahran, hiçbir şeyden haberim yok" yanıtını verdi kadın telaşla. "Ve bu paraları çalan kesinlikle oğlum Celal olamaz."

Polis şefi yeniden uzun alaycı bir kahkaha koyuverdi, sonra da sordu: "O halde söyle bana, Zakeya, bunu kim çalıp senin ocağının üstüne sakladı? Bir hayalet mi?"

Kadın ellerini yüzüne vurarak haykırdı: "Bu olamaz! Asla! Oğlum Celal hırsız değildir! Onu da Kafravi'yi aldığın gibi elimizden alamayacaksın!"

Ama onu alıp götürdüler. Celal ne olduğunu anlayamadı. Onu tarladan doğruca polis merkezine götürdüler, üzerine temiz bir *galabeya* bile giyememişti. O andan başlayarak sürekli bir odadan diğerine götürüldü ve aralıksız sorguya çekildi. Düşte dolanır gibiydi ve çevresinde olup bitenden hiçbir şey anlamadığı yüzünden okunuyordu. Üzerine bir karabasan çökmüş gibiydi, sorularına yanıt veremiyor, sürekli yineleyip duruyordu: "Hiçbir şeyden haberim yok. Neden burada olduğumu bilmiyorum.Bu çıkından da haberim yok. Muhtarın evine hiç gitmedim."

Ama sonra tanıkları çağırdılar, aralarında da bizzat polis şefi. Bir tanık onu muhtara ait olan evin arka kapısından çıkarken gördüğünü söyledi. İkinci bir tanık elinde çıkına benzer bir şeyin bulunduğundan emindi. Bir üçüncüsü o sırada onu görüp seslendiğini, ancak onun yanıt vermeyip koşmayı sürdürerek sokağın karşısındaki bir evde kaybolduğunu ileri sürdü. Polis şefi son tanık olarak ifade verdi. Celal'i vatan borcunu yerine getirmiş ve atalarının yurdunu savunmuş bir asker olarak her zaman çok takdir ettiğini söyledi. Ayrıca hep onun sağlam, güvenilir bir insan olduğu izlenimini taşımıştı. Ancak

kendisine yapılan ihbar nedeniyle Celal'in oturduğu evi aramak zorunda kalmıştı. Bir an durduktan sonra Celal'in ilk kez hırsızlık yaptığını söyledi. Kendisi onu bu işe neyin ittiğini anlıyamıyordu, bir şeyin dışında: Hükümete birikmiş büyük vergi borcu vardı ve yetkili makamların böyle durumlarda öngördüğü cezaya çarptırılmamak için borçlarının en azından bir bölümünü ödemek zorundaydı.

Elbette polis şefi polise ne söylenmesi gerektiğini çok iyi biliyordu, onların dilinden anlıyordu ve onlar da onun ne demek istediğini anlamışlardı.

O sözünü bitirdiğinde sorgu yargıcı Celal'e dönerek sordu:

"Bu konuda diyeceğin bir şey var mı?"

"Bu çıkından haberim yok", yanıtını verdi Celal yüzüncü kez. Alnından ter damlıyordu, yılgınlıkla çevresine bakındı. "Muhtarın evine hiç gitmedim", diye ekledi.

Ama onu hapse attılar. Kendini daracık, ağzına kadar dolu bir hücrede buldu, ne soluk alabiliyor ne de kımıldayabiliyordu. Gözleri karanlığa alıştığında çevresine bakındı. Güneş yanığı, meşin gibi olmuş derileriyle beti benzi uçmuş yüzler gördü. İri kara gözlerinde yazgılarına boyun eğmiş ve mücadele etmeyi çoktan bırakmış insanların bakışları vardı. Bir an dayısı Kafravi'nin yüzünü seçer gibi oldu. "Kafravi dayı?" diye fısıldadı.

Ve karanlıktan bir ses yanıt verdi: "Kafravi de kim, oğlum?"

XIX

Celal'i almaya geldiklerinde Zeynep ona sıkıca sarılmış ve bağırmıştı: "Kocamı elimden almayın. Beni de beraber götürün!" Ama erkeklerin hoyrat elleri onu bir yana itmişti ve Celal'i kapalı bir arabayla alıp götürmüşlerdi.

İki gün boyunca ağzını açmadı. Ne tarlaya gitti ne de mandayla ilgilendi. Testiye su doldurmak için nehre bile gitmedi. Ne birşey pişirdi ne de ekmek yaptı. Halası Zakeya'nın yanına kulübelerinin tozlu eşiğine oturmuş, hiç konuşmadan arabanın Celal'i alıp götürdüğü yöne bakıyordu.

Üçüncü gün ayağa kalktı, ahıra gidip mandayı çıkardı ve onunla birlikte çıktı gitti. Döndüğünde manda yoktu ve göğsünde içine birkaç madeni para düğümlenmiş küçük bir mendil sokuluydu. Hiçbir şey söylemeden Zakeya halasının yanına oturdu.

Dördüncü gün, gün ağarırken kalktı ve tek başına evden çıktı. Otobüs durağına kadar koştu. Bab El Hadeed'e giden otobüse bindi, burada birine hapishanenin yolunu sordu. Bir istasyona ulaşana dek daha bir çok kişiden bilgi aldı. Trene bindi, sonra inerek yüksek hapishane kapısının önüne gelene dek yoluna yayan devam etti. Girişteki adam ona ziyaret için yazılı bir iznin gerekli olduğunu söyledi.

"Hapisteki kocamı ziyaret etmek için izni nereden alabilirim?" diye sordu.

Adam kendisine açıkladı, aynı yolu gerisin geriye yürüdü, bir trene bindi ve yeniden Bab El Hadeed'e döndü. Oradan kendisini yüksek bir yapının önünde indiren bir t-

ramvaya bindi, burası insan, masa ve kağıt kaynıyordu. Yapıya adımını atar atmaz yapı onu diğer insanlarla birlikte yuttu. Daire kapanana dek bir odadan diğerine koşturdu. Ve bu günlerce sürdü. Sürekli bir daire içinde dönüp duruyormuş duygusuna kapılmıştı, sanki hedefi belirsiz bir yolculuktaydı. Bir süre sonra parası tükendi. Dışarı çıkarken yardımsever bir adama rastladı. Zorda kalan kadınların geceyi Seyide Zeynep camiinde geçirmelerine yardım eden adamlardandı. Ancak onu cami yerine kendi odasına götürdü ve geceyi onunla geçirdi.

Bundan sonra Kafr El Teen'de bir daha kimse Zeynep'ten haber alamadı.

XX

Celal'i alıp götürdüklerinden ve Zeynep de onun peşinden gittiğinden beri Zakeya kulübesinin tozlu eşiğinde hiç kımıldamadan oturuyordu. Ne yerinden kalkıyor ne de ağzını açıyordu. Gözleri kıstırılmış yırtıcı hayvan gözleri gibi öfkeyle geceye dikilmişti. Kafasında bir şeyler yavaş yavaş kımıldamaya başlıyor, sanki bir düşünce karanlık gökteki minicik bir ışık gibi çakıyordu. Bir görünüp bir kayboluyordu. Uçsuz bucaksız gecede bu minicik yıldızı arıyordu, ancak onu yün yumağında ipliğin ucunu arayan ve boyuna kaybeden biri gibi ikide bir elinden kaçırıyordu.

Ama kafası ve içindeki karanlık eskisi gibi değildi. Minicik, şimşek gibi bir kıvılcım belirmişti ve kafatasında daha önce kendine hiç sormadığı bir soru önce fısıltı halinde uğuldamaya başlamış, giderek yükselmiş ve sonunda çan sesi gibi ötmüştü: Eğer Celal yapmadıysa, ki bundan emindi, o zaman bunu kim yapmıştı?

Birden aklına muhtarın Zeynep'i çağırttığı gün geldi. Kız evlendikten sonra muhtarın evine ayak basmaya tövbe etmişti. Seccadeye oturmuş ve "Allahım, benden istediğini yaptım ve Zakeya halamı sağlığına kavuşturduğun için sana şükrediyorum. Artık Allah'ın ve peygamberinin yasasına göre evli bir kadınım ve bir daha onun evine ayak basmayacağım", demişti. Ve aynı gece göklerden bir ses ona seslenmişti: "Evet, Zeynep, artık evli bir kadınsın ve Allah onun evine gitmeni yasaklıyor."

Bu yeni bilinç ona yenilmez bir güç vermişti. Artık yeryüzünde hiçbir güç onu muhtarın evine gitmeye zorlayamazdı. Polis şefi ona geldiğinde de bildiğinden

şaşmadı: "Hayır, gelmiyorum. Allaha karşı gelmeye hiç niyetim yok, Şeyh Zahran."

"İyi de muhtarın evinde çalışırsan Allaha karşı gelmiş olacağını kim söylüyor? Tam tersine, muhtarın evine gitmeni sana Allah emretmişti ya!"

"Bu evlenmeden önceydi", diye bağırmıştı Zeynep. "Ben artık evli bir kadınım ve bunu bana Allah yasakladı."

Zakeya her zamanki yerinde oturmuş ve onları dinlemişti. O zaman kafasında bir kıvılcım çakmıştı. Olanları hemen anlamamıştı, ancak içinde bir şeyler harekete geçmişti ve giderek hızlanıyordu. Artık düşüncelerinin akışına engel olamıyordu. Artık iplik elindeydi ve yumak tümüyle açılana dek durmaksızın dönecekti.

Ve ardından kafasından yeni bir soru geçti, önce temkinli ve usul usul, sonra giderek yükseldi. Celal hapse atıldıktan sonraki gecelerden birinde iki kadın yanyana şiltede yatarken Zeynep Zakeya'nın yumruğuyla omuzuna vurduğunu hissetmişti. Yaşlı kadının bakışları sırtından aşağı buz gibi bir ürpertinin inmesine neden olmuştu. Gözleri faltaşı gibi açılmıştı ve kafasında korkunç bir şeyler dönüyor gibiydi. Garip, kısık bir sesle adını fısıldadığını duymuştu: "Zeynep, Zeynep!"

"Ne var hala!" diye fısıldamıştı.

"Ben körmüşüm, ama şimdi gözlerim açıldı".

"Hiç kör olmadın ki", demişti Zeynep ve Zakeya'nın gözlerindeki ifadeyi görünce tüm bedeni titremeye başlamıştı. "Her zaman çok iyi görürdün. Ne olduğunu söylesene bana!"

Bir an halasının yeniden hastalandığını sanmıştı. Ellerini tutmuş ve "Ne olur, gel, uzan, halacığım. Yorgunsun. Celal'i götürdüklerinden beri gözünü bile

kırpmadın", demişti.

Ancak Zakeya hâlâ o korkunç, adeta çılgınca bakışlarla bakıyordu, boğuk bir sesle fısıldamıştı: "Kim olduğunu biliyorum. Biliyorum, Zeynep, biliyorum."

"Peki kim?" diye sormuştu Zeynep tedirginlikle titreyerek.

"Allah, Zeynep, Allah" demişti, aklı başka bir yerdeymiş gibi dalgın bir sesle.

O zaman Zeynep zangır zangır titremeye başlamıştı. Halasının eline sıkıca yapışmıştı. Kadının eli buz gibiydi.

"Bize acıması için Allah'a yalvar. Abdestini al, namazını kıl ki, Allah bizi bağışlasın ve bize acısın."

"Böyle şeyler söyleme, Zeynep, senin hiçbir şeyden haberin yok", diye bağırmıştı Zakeya birden öfkeyle. "Ne olduğunu yalnızca ben biliyorum."

XXI

Zakeya kulübesinin eşiğine çömelmiş, iri iri açılmış gözlerini geceye dikmişti. Artık uyumuyordu, karanlığı delip, muhtarın evinin önündeki demir kapının yükseldiği sokağın öbür yanına geçen gözlerini bile kapatmıyordu artık. Neyi beklediğini tam olarak bilmiyordu. Ancak demir parmaklıklar arasından mavi gözleri farkettiğinde ayağa kalktı. Niye durup duruken ayağa kalkmıştı, şimdi ne yapacaktı? Ahıra gidip kapıyı açtı. Bir köşede duran çapayı gördü. Uzun boylu, ince silueti çapaya doğru yürüdü ve eğildi. Dışarı çıktığında derisi nasırlı, iri, kaba eli çapaya sımsıkı yapışmıştı. Bir an duraladı, sonra sokağı geçip demir kapıya doğru yürüdü. Muhtar onun kendine doğru geldiğini gördü. "Toprağımda çalışan köylü kadınlardan biri", diye düşündü. Ona doğru yürüdüğünde kolunun çapayla birlikte havada savrulduğunu gördü. Çapanın kafasına inişini ve onu bir vuruşta paramparça edişini hissetmedi bile. Çünkü bundan hemen önce onun gözlerine bakmıştı, bir an için. Ve o andan sonra da bir daha asla ne bir şey görecek, ne duyacak ne de anlıyacaktı.

XXII

Gri kapalı araba şosede ilerliyordu. İçinde Zakeya her zaman kulübesinin eşiğine çömeldiği gibi çömelmiş oturuyordu. Varlıklarından bile habersiz olduğu bir sürü sokaktan geçtiler. Bu onun bildiğinden farklı, yabancı bir dünyaydı. Pencereyi örten tahtanın aralığından ona Nil'i anımsatan bir nehir gördü, ama bunun Nil olduğuna inanmadı. Kapalı araba yüksek bir kapının önünde durdu.Ellerine kelepçe takarak kendisini buraya getirmiş olan adamların arasında yürümeye başladı. İri kara gözleri kocaman kocaman açılmıştı, oysa dudakları bir daha asla konuşmayacakmış, tüm sözcükleri unutmuşçasına sımsıkı kapalıydı. Adamlar onun arada bir kendi kendine konuşur gibi mırıldandığını duydular. Alçak sesle durmadan yineliyordu: "Kim olduğunu biliyorum. Artık biliyorum." Geceleyin diğer kadın mahkumlarla hücrenin zemininde yatarken iri iri açılmış gözlerini karanlığa dikmişti, ama ağzı hâlâ sımsıkı kapalıydı. Yine de kadınlardan biri onun fısıldadığını duydu: "Kim olduğunu biliyorum." Kadın merakla sordu: "Peki kimmiş?

Ve Zakeya yanıt verdi: "Allah, evladım biliyorum."

"Peki şimdi nerede?" diye içini çekti yanındaki. "Eğer burada olsaydı, biz kadınlara acıması için ona yakarabilirdik."

"Orada ötede kaldı, evladım. Onu oraya Nil kıyısına gömdüm."

Naval El Saadavi Nil yakınlarındaki Kafr Tahla köyünde doğdu. Doktorluk öğrenimi gördü. 1965-72 yıllarında Sağlık İşleri Dairesi yöneticiliğinde bulundu. Kadın ve Cinsellik adlı kitabından sonra görevinden alındı. mısır'da önde gelen kadın hakları savunucularından olan Dr. Saadavi bilimsel kitapları yanında, Mısır kadınının sorunlarını aktardığı yazınsal ürünleri ile de tanındı. Türkiye'de "Sıfır Noktasındaki Kadın" adlı kitabı ile tanınan Saadavi'nin elinizdeki kitabı da, bir Mısır köyü çerçevesinde iktidar ve bağımlılık makenizmalarını sorguluyor, İslam dünyasında devlet ve din erkini irdelediği gibi, kadınlar arası dayanışmayı ve insanların daha farklı bir yaşam özlemini de sergiliyor.

MARENOSTRUM

3990000002321